

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของ
ชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนปวนพู่ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

Perception of Ecotourism Components Affecting Community's Tourism

Resource Conservation : A Case Study of Puanpu Community

King-Amphoe Nong Hin Changwat Loei

โดย

นางสาวอุษาวดี พูลพิพัฒน์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ)

พ.ศ. 2546

ISBN 974-359-725-5

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ)
ปริญญา

อุทยานและนันทนาการ สาขา อนุรักษ์วิทยา

เรื่อง การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร
ท่องเที่ยวของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนปวนพู่ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย
Perception of Ecotourism Components Affecting Community's Tourism Resource
Conservation : A Case Study of Puanpu Community King-Amphoe Nong Hin
Changwat Loei

นามผู้วิจัย นางสาวอุษาวดี พูลพิพัฒน์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ ดร.ทศนุ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.รชนี เอ็มพันธ์, Ph.D.)
กรรมการ
(อาจารย์รัชณี โพธิ์แท่น, M.S.)
กรรมการ
(อาจารย์สุรพันธ์ เพชรภา, สค.ม.)
หัวหน้าภาควิชา
(รองศาสตราจารย์วิชา นิยม, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....
(ศาสตราจารย์ทัศนีย์ อัดตะนันท์, D.Agr.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 31 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ชนี เอ็มพันธ์ ประธานกรรมการ อาจารย์รัชณี โพธิ์แทน กรรมการวิชาเอก อาจารย์สุรพันธ์ เพชรภา กรรมการวิชาการ รองศาสตราจารย์สุรีย์ ภูมิภมร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ดอกเตอร์อนันต์ อนันต์โชติ ผู้แทนบัณฑิต วิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ส.ต.ท. พฤทธิ เวียงทอง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูน ที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือด้านการเก็บข้อมูลในพื้นที่ นางสาวจินตนา รัตนเพชร นางสาวมิรันตี ทอนอนันต์ น้อง ๆ ที่คอยช่วยเหลือทั้งร่างกายและแรงใจในช่วงเก็บข้อมูล ตลอดจนชาวบ้านในชุมชนปวนพูนทุกคนที่สละเวลาให้ข้อมูล ตอบแบบสอบถามแม้ต้องใช้เวลาช้านาน ขอขอบคุณบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ เมล็ดพันธุ์จำกัด สาขาจังหวัดเลย ที่อำนวยความสะดวกเรื่องที่พัก คุณจรัส น้องมนต์และทีมงานทุกคนที่ผลัดเวียนเป็นเพื่อนเก็บข้อมูลเสมอมาว่า ฟ้าดิน พี่เด่น และทุกคนที่แม้ไม่ได้เอ่ยชื่อแต่ระลึกอยู่ในความทรงจำของผู้วิจัยเสมอ

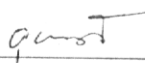
ท้ายที่สุด ที่ไม่เคยลืม คุณก่อเกียรติ ฉัตรศิริวรกุล สำหรับความช่วยเหลือตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มต้น พี่ชายที่คอยได้ถามด้วยความห่วงใยสม่ำเสมอ กำลังใจจากญาติพี่น้องที่ไม่เคยเหินห่าง พระคุณของพ่อแม่ที่ให้ทั้งโอกาส รวมถึงเป็นทั้งกองหนุน เป็นเพื่อนเก็บข้อมูลในพื้นที่อย่างไม่เคยเหน็ดเหนื่อย และรอคอยอย่างอดทนเสมอมา

อุษาวดี พูลพิพัฒน์
ตุลาคม 2546

อุษาวดี พูลพิพัฒน์ 2546: การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(อุทยานและนันทนาการ) สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ
ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา ปรธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์, Ph.D.
141 หน้า
ISBN 974-359-725-5

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร
ท่องเที่ยวและการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของ
ชุมชนปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ได้แก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการ
ท่องเที่ยวจำนวน 83 ตัวอย่าง กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแต่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกับกลุ่มที่เกี่ยวข้อง
จำนวน 425 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล ใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม
และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเก็บข้อมูลประกอบ ใช้วิธีการบรรยาย พรรณนาอธิบายรูปแบบการจัดการ
ท่องเที่ยว สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งตามหลักการและ
สภาพจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง และเข้าร่วมประกอบกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว
สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สำหรับกลุ่มที่เกี่ยวข้อง การรับรู้ต่อองค์ประกอบ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมไม่ส่งผลต่อกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว แต่เมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญ
ทางสถิติของ t แล้วพบว่า องค์ประกอบด้านการจัดการมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม
ของกลุ่มที่เกี่ยวข้องในทิศทางเดียวกันที่ระดับ .05 ($Beta=.249$) ส่วนกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง การรับรู้ต่อ
องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่งผลต่อกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทั้ง 3 กิจกรรม ได้แก่
กิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อม กิจกรรมความรู้ความเข้าใจของชุมชนในการอนุรักษ์ และกิจกรรมความรู้ความ
เข้าใจของนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกิจกรรมส่งเสริมการรักษา
สิ่งแวดล้อมนั้น องค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติมีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันที่ระดับ.05
($Beta=.161$) ส่วนกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนนั้น องค์ประกอบด้านการสื่อความหมาย
ธรรมชาติและจัดการมีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันที่ระดับ .001 ($Beta=.469$ และ .196 ตามลำดับ)
ขณะที่องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมมีอิทธิพลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนในทิศทาง
ตรงกันข้ามที่ระดับ .05 ($Beta= -.159$) สำหรับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว
องค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติมีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันที่ระดับ .001 ($Beta=.267$)

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

15 / ต. 9. 2546

Usawadee Poolpipat 2003: Perception of Ecotourism Components Affecting Community's Tourism Resource Conservation : A Case Study of Puanpu Community King-Amphoe Nong Hin Changwat Loei. Master of Science (Parks and Recreation), Major Field: Parks and Recreation, Department of Conservation. Thesis Advisor: Assistant Professor Dachanee Emphandhu, Ph.D. 141 pages.
ISBN 974-359-725-5

The objectives of this research were to study tourism management pattern, tourism resource conservation activities, and perception of ecotourism components towards tourism resource conservation activities at Puanpu community King-Amphoe Nong Hin Changwat Loei. The samples consisted of two groups: related and unrelated groups concerning involvement of ecotourism activities and services. The related group consisted of 83 villagers whose jobs were directly related to tourism activities and services in the community. The unrelated group were randomly selected from villagers living in same village but not related directly to ecotourism consisting of 425 samples. Questionnaire with non-participation observation and semi-structure interview were employed in data collection. Descriptive statistics and multiple regression analysis were used as analytical tools.

The results found that the perception of people related directly to ecotourism activities and services in the community towards ecotourism components both in principles and practices in Puanpu community were higher than perception of those unrelated. The practices of tourism resource conservation activities of those related to ecotourism activities and services were also higher than those unrelated as well. However, the overall perception of ecotourism components of the concerned group were not statistically related to tourism resource conservation except the management component that related significantly to environmental protection activity at significant level of .05 and beta = .249 while perception of unrelated people regarding ecotourism components was statistically related to all three tourism resource conservation activities namely: environmental protection, community knowledge and understanding in conservation, and tourist knowledge and understanding in conservation at significant level of .001. The particular component affecting environmental protection activity were nature interpretation component (significant level = .05, beta=.161). The nature interpretation and management components affected community knowledge and understanding in conservation at significant level of .001 with beta = .469 and .196, respectively. While community participation component has reverse effect to community knowledge and understanding in conservation at significant level of .05 with beta = -.159. For the tourist knowledge and understanding in conservation, the nature interpretation component was significantly related to it at significant level of .001 and beta = .267.

Usawadee

Student's signature

Dachanee Ee

Thesis Advisor's signature

15 Oct 2009

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตงานวิจัย	3
นิยามศัพท์	3
การตรวจเอกสาร	5
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	5
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	7
แนวคิดเกี่ยวกับองค์การท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว	21
แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
พื้นที่ศึกษา	29
กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย	33
กรอบแนวคิด	33
สมมติฐานการวิจัย	35
อุปกรณ์และวิธีการ	36
อุปกรณ์	36
วิธีการ	36
สถานที่ทำการวิจัย	45
ระยะเวลาทำการวิจัย	45
ผลและวิจารณ์ผล	46
รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุ	46
ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	51
การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	58
การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพความเป็นจริงในพื้นที่	71
กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุ	83
การทดสอบสมมติฐาน	90

สารบัญ (ต่อ)

สรุปและข้อเสนอแนะ	112
สรุป	112
ข้อเสนอแนะ	117
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	122
ภาคผนวก	127

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนประชากรในชุมชนปวนพุกิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย	37
2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มประชากรของชุมชนปวนพุก	38
3 รูปแบบการให้บริการและอัตราค่าบริการในสวนหินผางาม	48
4 สถิตินักท่องเที่ยวของสวนหินผางามตั้งแต่ พ.ศ. 2541 ถึง พ.ศ. 2545	49
5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทั่วไป	52
6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำแนกตามความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในสวนหินผางาม	56
7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ เคยได้ยินชื่อเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	59
8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเคยเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น	60
9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	62
10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	64
11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	66
12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	68
13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการ	70
14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่	72
15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่	75
16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่	80
18	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่	82
19	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่ในรอบปีที่ผ่านมา	84
20	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในรอบปีที่ผ่านมา	86
21	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการประกอบกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในรอบปีที่ผ่านมา	87
22	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการประกอบกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวตามกรอบแนวคิด	89
23	ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมส่งผลกระทบต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	91
24	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อ 1.1	92
25	ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมส่งผลกระทบต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	93
26	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อ 1.2	95
27	ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	96
28	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อ 2.1	97
29	ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
30	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อ 2.2	100
31	ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	101
32	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อ 3.1	102
33	ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	103
34	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อ 3.2	104
35	สรุปการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่	111

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	12
2	กระบวนการเรียนรู้	26
3	พื้นที่ศึกษา	32
4	กรอบแนวคิดการวิจัย	34
5	ผลการทดสอบอิทธิพลของการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อ กิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนปวนพู	105
6	ผลการทดสอบอิทธิพลขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อกิจกรรม สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ชุมชนปวนพู	106
7	ผลการทดสอบอิทธิพลขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อกิจกรรม สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ชุมชนปวนพู	107
8	ผลการทดสอบอิทธิพลขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อกิจกรรม การรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนปวนพู	108
9	ผลการทดสอบอิทธิพลขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อกิจกรรม สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ชุมชนปวนพู	109
10	ผลการทดสอบอิทธิพลขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อกิจกรรม สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ชุมชนปวนพู	110

**การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร
ท่องเที่ยวของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย**

Perception of Ecotourism Components Affecting Community's Tourism

Resource Conservation : A Case Study of Puanpu Community

King – Amphoe Nong Hin Changwat Loei

คำนำ

หากพิจารณาจากสถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่าการท่องเที่ยวเป็นหนทางในการสร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมหาศาล นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2535 เป็นต้นมา เศรษฐกิจการท่องเที่ยวมีการปรับตัวดีขึ้นตามลำดับ โดยในปีพ.ศ. 2545 มีจำนวนผู้มาเยือนถึง 10.8 ล้านคน ก่อให้เกิดรายได้ถึง 323,484 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2544 ร้อยละ 8.17 หรือประมาณ 24,437 ล้านบาท นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดทั้งจำนวนผู้มาเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545) แต่เมื่อหันกลับมามองถึงสภาพปัญหาด้านการท่องเที่ยวจะพบว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีอยู่ไม่น้อยกว่า 179 แห่งใน 49 จังหวัด ประเด็นปัญหาที่พบโดยส่วนใหญ่เป็นด้านกายภาพ เช่น การจัดวางผังไม่เหมาะสม ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เกิดมลภาวะด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากมาย ปัญหาด้านนโยบายการจัดการ การประสานงานระหว่างหน่วยงานตลอดจนงบประมาณและการประชาสัมพันธ์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จึงเข้ามาเป็นความหวังในการแก้ไขปัญหานี้ในระดับหนึ่ง จะเห็นได้จากการที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในฐานะหน่วยงานที่ดูแลการท่องเที่ยวโดยเฉพาะได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยได้มีการจัดทำดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ ซึ่งนับได้ว่าเป็นการปูพื้นฐานสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยระหว่างหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีจัดทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการระดับชาติที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2544 ซึ่งแสดงถึงการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับชาติ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชนท้องถิ่นโดยเล็งเห็นว่าการท่องเที่ยวใน

รูปแบบดังกล่าวนี้จะยังผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนท้องถิ่นในที่สุด จึงเห็นได้ว่า ในหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนกับการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด อีกทั้งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน เราจึงไม่อาจแยกชุมชนออกจากการท่องเที่ยวได้ ประกอบกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี พ.ศ.2543 ที่เน้นเชิงรุกโดยกำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งมีความพร้อมและเข้มแข็งได้มีบทบาทในการบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นและเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของไทยให้คงความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ เพื่อให้สามารถสะท้อนเอกลักษณ์ วัฒนธรรมไทยเอาไว้ จึงสอดคล้องกับหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเห็นได้ชัด

ในส่วนขององค์กรท้องถิ่นเองได้เริ่มมีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมากขึ้น ตัวอย่างเช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในฐานะหน่วยงานปกครองท้องถิ่นได้เริ่มเข้ามาดูแล บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันพบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในความรับผิดชอบของอบต.รวมแล้วจำนวน 415 แห่งทั่วประเทศ(กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543) แต่งานวิจัยหลายชิ้นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยองค์กรท้องถิ่นยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้จริงหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนคีรีวงซึ่งเป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงในเรื่องการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว อยู่ภายใต้การดูแลของ องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน จังหวัดนครศรีธรรมราชยังสรุปไม่ได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้จริงตามหลักการ (อุทัย, 2542)

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันมีการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนด้วยกันหลายแห่งและชุมชนส่วนใหญ่ได้รับผลในแง่บวกจากการดำเนินการทั้งในด้านการเพิ่มรายได้ การเผยแพร่วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนสู่ภายนอก และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (อุซาวดี, 2544) แต่ผลที่กลับคืนสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวหลักนั้นยังไม่มียานวิจัยที่ให้คำตอบได้ชัดเจน การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาเพื่อหาคำตอบว่าแนวทางหรือหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะนำไปสู่กิจกรรม การดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนได้หรือไม่ และองค์ประกอบใดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน โดยทำการศึกษาชุมชนปวนพูกิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ซึ่งชุมชนแห่งนี้เป็นการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ดังนั้นจึงได้เลือกเป็นชุมชนต้นแบบในการศึกษาโดยมุ่งศึกษาองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยว กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน และองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้

สามารถกำหนดแนวทาง ข้อเสนอแนะในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวอันจะส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวสำหรับชุมชนอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบและการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุก
2. เพื่อศึกษากิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุก
3. เพื่อศึกษาการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน

ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา การรับรู้ของสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม และการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีผลต่อกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุก

นิยามศัพท์

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540)

การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ ได้แก่ การรับรู้ต่อสภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่ง

ท่องเที่ยว การรับรู้ต่อความสวยงาม การรับรู้ต่อความโดดเด่นหรือเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อสถานภาพความเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ความภาคภูมิใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ ได้แก่ การรับรู้ต่อกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การรับรู้ต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นก่อนมีการท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนก่อนมีการท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการมีส่วนร่วมในการเตรียมการก่อนมีการท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รายได้และสภาพความเป็นอยู่ภายหลังมีการท่องเที่ยว และการรับรู้ต่อประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยว

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ ได้แก่ การรับรู้ต่อความสำคัญของการสื่อความหมายธรรมชาติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเข้าร่วมในกิจกรรมการสื่อความหมายธรรมชาติในพื้นที่

กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนและกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว

กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หมายถึง ประชากรในหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปวนพุก บ้านผาหวาย บ้านสวนห้อม บ้านห้วยไผ่เหนือ บ้านผางามและบ้านผาฝ้าย ตำบลปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการร้านค้าและผู้ประกอบการรถโดยสารรับจ้างในบริเวณสวนหินผางาม

กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หมายถึง ประชากรในหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปวนพุก บ้านผาหวาย บ้านสวนห้อม บ้านห้วยไผ่เหนือ บ้านผางามและบ้านผาฝ้าย ตำบลปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการร้านค้า และผู้ประกอบการรถโดยสารรับจ้างในบริเวณสวนหินผางาม

การตรวจเอกสาร

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว
4. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. พื้นที่ศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มาจากแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืน (sustainable development) ซึ่งเน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ การประชุม Globe'90 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าเป็น “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมและความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย” (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย[ว.ท.], 2540) โดยสรุปแล้ว การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีหลักการดังนี้

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรทั้งทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมอย่างพอดี เน้นการทำธุรกิจในระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็น ลดของเสียเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมและเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวไปในตัว

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยขยายฐานของการท่องเที่ยวในอนาคต
4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เข้ากับแผนการพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่นและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว
5. การท่องเที่ยวควรรองรับกิจกรรมท้องถิ่น โดยพิจารณาราคาให้เกิดการประหยัดแต่คงคุณค่าสิ่งแวดล้อมไว้
6. เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทั้งในด้านการจัดการ ผลตอบแทนแก่ประชาชนและสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการการท่องเที่ยว
7. การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา
8. ฝึกอบรมบุคลากรโดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรทุกระดับเพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว
9. ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยวโดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการเคารพต่อ ธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง
10. การวิจัยและติดตามผลเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ ปัญหา เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

เมื่อพิจารณาจากหลักการมาสู่ลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดรธรณี (2545) สรุปว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ภายใต้หลักการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติ (carrying capacity) ในการทดแทน ฟื้นฟู ให้สามารถผลิตและให้บริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไป โดยไม่ลดถอยหรือเสื่อมโทรมลง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (local participation) และความต้องการของชุมชน (local needs)
2. มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น (equity)
3. ให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว (quality of experience)
4. ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากรและวิถีชีวิต (education and understanding)
5. เน้นการออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และใช้วัสดุท้องถิ่น (local architecture and local material)
6. เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับประเทศ (integration of sustainable tourism to local, regional and national plans)
7. เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานในการตัดสินใจ และการติดตามตรวจสอบ (information and monitoring)

เป้าหมายหลักของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมุ่งสู่พื้นฐาน 3 ประการ คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจจากการมีส่วนร่วมและกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. นิยาม ความหมายและองค์ประกอบ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ได้รับผลมาจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวแบบมวลชน (mass tourism) และผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ในปี 1980 กลุ่มคนที่ตระหนักในปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ร่วมกันสร้างการท่องเที่ยว โดยมุ่งที่จะให้การท่องเที่ยวนั้นกลายเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ล้อม วัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้เกิดความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศและวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (คณะวนศาสตร์, 2544)

ภายหลังการประชุม “Earth Summit” ที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี 1992 ได้เกิดกระแสการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนขึ้น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการในการอนุรักษ์ ปกป้อง รักษาทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อชนรุ่นหลัง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด และคิดว่าเหมาะสมที่สุดสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในประเทศโลกที่สามที่ประสบปัญหาในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับหลักของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (ว.ท., 2540)

ความหมายหรือนิยามของคำว่า ecotourism (ประเทศไทยใช้คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) นั้นมีด้วยกันหลากหลาย

The Ecotourism Society (1995) ได้ให้นิยามของ ecotourism ว่าเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ เป็นการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างความยั่งยืนให้กับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

Sue Beeton (1998) ได้กล่าวถึง ecotourism ว่า ประกอบไปด้วยแนวคิดหลัก 3 ประการคือ เป็นการท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐาน มีการให้ความรู้และมีการจัดการอย่างยั่งยืน และหลักการสำคัญที่ทำให้ ecotourism แตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นที่เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ ก็คือ การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและหลักการที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและยังประโยชน์โดยตรงต่อชุมชนท้องถิ่น

The German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development หรือ BMZ (ม.ป.ป.) ให้นิยามของ ecotourism ไว้ในงานวิจัย Ecotourism as a conservation instrument ว่าเป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบและความพยายามที่จะลดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคม ทั้งนี้ก็เพื่อธำรงไว้ซึ่งพื้นที่ธรรมชาติและมุ่งเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ชุมชนท้องถิ่น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้มีการดำเนินการ เพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศและได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

สำหรับในประเทศไทยแล้ว หน่วยงานและงานวิจัยส่วนใหญ่มักจะยึดถือตามคำนิยามของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แต่ก็ได้อีกหลายหน่วยงานที่ได้ให้นิยามที่แม้จะแตกต่างกันไปบ้างแต่ก็เป็นเพียงความแตกต่างเล็กน้อยเท่านั้น

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวแนวใหม่ที่มุ่งให้การศึกษาสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และมีการทำลายสภาพแวดล้อม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณีน้อยที่สุด ซึ่งจะเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างสม่ำเสมอในระยะยาว นอกจากนี้ชุมชนท้องถิ่นควรได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ ควบคุมและดำเนินงาน ตลอดจนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2541)

ศุภชัย ป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ให้นิยามการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ ecotourism ไว้ในหนังสือคู่มือพัฒนาและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าเป็น ”การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น” (ศุภชัย ป่าไม้, 2541)

นอกเหนือไปจากนี้ ลินธุ์ (2543) ได้ให้นิยามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการรวมตัวกันขององค์กรประชาชนในระดับชุมชน และ/หรือในระดับเครือข่ายภายในระบบนิเวศชุดหนึ่งเพื่อแสวงหาทางเลือกในการพัฒนาตนเองรวมทั้งการจัดการและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติแวดล้อมสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและเป็นธรรมบนฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเน้นหลักการทางศีลธรรมและความมั่นคงในการยังชีพของชุมชน และความสมดุลของสภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นสำคัญ

จึงเห็นได้ว่า หัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ ecotourism นั้น อยู่ที่การมุ่งให้การท่องเที่ยวสามารถประสานเข้ากับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ลดผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงอันจะเกิดต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นและเน้นการยังประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วม การจัดการหรือดำเนินการการท่องเที่ยวเพื่อจุดมุ่งหมายสูงสุดคือความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชนตลอดจนประสบการณ์ ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวควรได้รับนั่นเอง

จากนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น งานวิจัยของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ที่เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ ได้กำหนดลักษณะพื้นฐานขององค์ประกอบหลัก (key elements) ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเอาไว้ 4 ด้าน ดังภาพที่ 1 ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวที่มีปัจจัยพื้นฐานคือธรรมชาติ (nature -based tourism) โดยเน้นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย
2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainably managed tourism) มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การจัดการที่ยั่งยืนนั้นครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาของการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต
3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (environmental education - based tourism) มีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจผ่านกระบวนการเรียนรู้ อันนำมาซึ่งความตระหนักและจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง
4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (community participation-based tourism) คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในเกือบทุกกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านกระจายรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิต และได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว เป็นการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับรากหญ้าไปจนถึงระดับปกครองท้องถิ่น

ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2538) ได้สรุปองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ในโครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีภาคใต้ไว้ดังนี้

1. การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

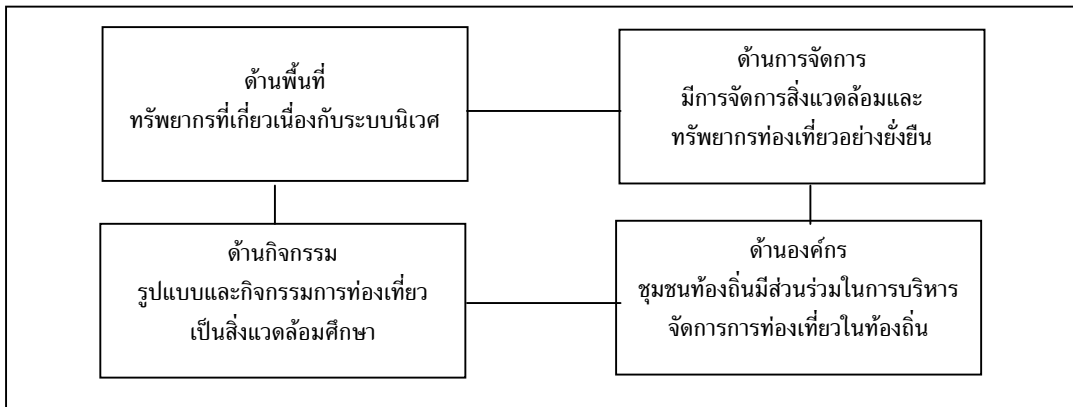
เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การให้ความรู้ ความเข้าใจและการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนเกี่ยวกับการดูแลรักษาธรรมชาติแวดล้อมจึงเป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้กับกลุ่มบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น มัคคุเทศก์ คนในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบ เป็นต้น

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นมีลักษณะที่สนใจที่จะได้ศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ชื่นชอบความยากลำบากในการเดินทางและความท้าทาย ไม่สนใจความสะดวกสบาย ดังนั้นการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกจึงเน้นการสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อเพิ่มประสบการณ์ ได้รับความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวมากกว่า

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาว ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่างๆ ช่วยให้ชุมชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งนอกจากจะช่วยปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนแล้ว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติอีกด้วย

ภาพที่ 1 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มา : กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544)

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญแล้ว หลักการพื้นฐาน 7 ประการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันได้แก่ (ยศ, ม.ป.ป.)

1. ต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบต่อด้านลบที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว
2. ต้องให้การศึกษแก่นักท่องเที่ยวให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม
3. รายได้จากการท่องเที่ยวต้องนำไปสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมและการจัดการเขตอนุรักษ์
4. ชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งชุมชนใกล้เคียงต้องได้รับประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. ต้องเน้นความสำคัญของการวางแผนและการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นว่า จำนวนนักท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายใต้ต้องอยู่ในขอบเขตของศักยภาพในการรองรับ (carrying capacity) ของธรรมชาติ

6. รายได้ส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องตกกับประเทศผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว

7. ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เน้นการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น ลดการใช้พลังงานน้ำมันเชื้อเพลิง อนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน และจัดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อม

จึงเห็นได้ว่า หลักการทั้ง 7 ประการนี้ เน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมเสียเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากหากปราศจากทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็คงจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้

คุณประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม นั้นนอกจากประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจแล้ว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังทำให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติและการอนุรักษ์ Beeton (1998) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับธุรกิจท่องเที่ยวแบบไม่ยั่งยืน เช่น ธุรกิจที่ก่อให้เกิดมลพิษหรือธุรกิจที่ต้องมีการพัฒนาขนาดใหญ่ ได้หันกลับมาใช้รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันจะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อชุมชนและธรรมชาติ นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเองมีและนำไปสู่การดูแลรักษาสิ่งเหล่านั้นไว้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการขยายพื้นที่อนุรักษ์อันเป็นถิ่นที่อยู่ของสัตว์อีกด้วย ประโยชน์ดังกล่าวเหล่านี้เป็นประโยชน์ที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้

อีกแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจ กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นมิติของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในฐานะเป็นวิถีชีวิตในระบบนิเวศเดียวกัน (ยศ, ม.ป.ป.) ไม่อาจแบ่งแยกออกจากกันได้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นเสมือนแรงจูงใจให้ชุมชนท้องถิ่นได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม เป็นการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติให้มีลักษณะเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างเข้มข้นยิ่งขึ้น เน้นการรักษาสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าและทรัพยากรในป่าเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมและชุมชนทั้งหมดได้รับอานิสงค์จากการท่องเที่ยวโดยตรง ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของสำนักในคุณค่าของการอนุรักษ์ธรรมชาติเท่านั้นแต่ยังขึ้นอยู่กับการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ที่ทำการอนุรักษ์ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการกระทำของตน

งานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ธวัชชัย (2542) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง ชุมชนชาวปกากะญอบ้านห้วยฮี้ ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือหนึ่งของชุมชนในการรักษาระบบนิเวศและทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชนมากกว่าเพื่อแสวงหารายได้ ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสอดคล้องกับระบบคุณค่าเดิมของชุมชน นั่นคือแนวคิดที่ยอมรับว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ซึ่งนับว่าเป็นสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านห้วยฮี้ประสบความสำเร็จ

โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดย นำชัย และคณะ (2543) เป็นงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่กล่าวถึงผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในแง่ของสิ่งแวดล้อมของชุมชน ผลจากการวิจัยพบว่า ผลที่เกิดขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ที่ชุมชนบ้านโป่งมีความสะอาดขึ้นกว่าเดิม แหล่งน้ำธรรมชาติสะอาดขึ้น นักท่องเที่ยวไม่ก่อมลภาวะทางเสียง ชาวบ้านให้ความร่วมมือกันอนุรักษ์และดูแลรักษาป่ามากขึ้น แต่ชาวบ้านยังคงดำเนินกิจกรรมหาของป่าเพื่อการบริโภคและจำหน่ายเหมือนเดิมแต่รูปแบบการหาของป่าเปลี่ยนไปในรูปแบบที่ไม่ทำลายธรรมชาติมากขึ้น งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวัดผลตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลซึ่งก็คือสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านโป่ง จำนวน 52 คน

แต่ในความเป็นจริง การท่องเที่ยวไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ แม้แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเองก็ตาม ทั้งนี้ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว เนื่องมาจากกิจกรรมการท่องเที่ยว บริการที่พักและอาหาร ลักษณะและความรุนแรงมากน้อยต่างกันไปตามสภาพพื้นที่และสภาพความเปราะบางหรือความสามาถในการรองรับของพื้นที่ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้แก่ การพังทลายของดิน เสียงรบกวน ฝุ่นละออง ขยะมูลฝอย การรบกวนสัตว์ การทำลายป่าไม้ การแตกหักสึกกร่อนของทรัพยากร การขูดขีดทำลาย คราบน้ำมัน ไฟไหม้ และการรุกรานที่สาธารณะ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2544)

นอกจากนี้มูลนิธิพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (2544) ยังได้มีการสรุปสภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศไทยไว้ดังต่อไปนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บางแห่งได้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรและที่ดินทำกินของคนในชุมชน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว

2. ชุมชนไม่รู้จักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและกฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่ได้เอื้อต่อการดำเนินงานของชุมชน เช่น บัตรไกด์
3. การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนบ้านพักรับรองนักท่องเที่ยวที่ผ่านมา ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของชุมชน ไม่สอดคล้องกับสภาพทางระบบนิเวศ เช่น ห้องพักรับประทานอาหารปรับอากาศอย่างดีกลางป่า
4. นักท่องเที่ยวมาจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่วนหนึ่งไม่เคารพต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน บางแห่งเยาวชนในชุมชนเลียนแบบวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว เช่น แก้ผ้าเดินชายหาด การกินขนมขบเคี้ยว การแต่งกาย เป็นต้น
5. เกิดความขัดแย้งในผลประโยชน์ในชุมชน เนื่องจากมนุษย์มีความอยาก ความโลภ
6. เมื่อมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น จึงเกิดปัญหาขยะและแหล่งเสื่อมโทรม และความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อม
7. บริษัทจัดนำเที่ยวไม่ได้คำนึงถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่น
8. ชาวบ้านที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่รู้เรื่องเป็นอย่างดี แต่ไม่สามารถมีบัตรไกด์ได้
9. นักท่องเที่ยวที่ไม่เข้าใจ มักดูถูก ลบหลู่ วัตถุโบราณของชุมชนท้องถิ่น
10. หน่วยงานราชการที่เข้าไปส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตามกระแส หลายหน่วยงานไม่จริงจังและส่งเสริมผิด
11. ชุมชนขาดหลักวิชาการในการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
12. ความเข้าใจของนักท่องเที่ยว การขาดความรับผิดชอบ และมักคาดหวังให้ชาวบ้านมาเป็นบริกร คาดหวังว่าจะได้รับการบริการที่สะดวกสบาย และพยายามกดดันให้ปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตน

13. ของกินของใช้ในแหล่งท่องเที่ยวมักมีราคาแพง ทำให้ค่าครองชีพของคนในท้องถิ่นสูงขึ้นและคนในท้องถิ่นต้องแบกรับภาระนี้โดยไม่จำเป็น

14. การลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนในชุมชน

15. ราชการขาดเป้าหมายหลักทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เมื่อมีปัจจัยมากระทบก็เบี่ยงเบนออกไป

16. ชาวบ้านยังมีแนวคิดในเรื่องการพึ่งพา และมักตอบสนองความต้องการโดยขาดการต่อรอง

17. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ดีได้สูญเสียสภาพไป เช่น เกาะภูเก็ต เกาะพีพี พัทยา บางแสน ฯลฯ

18. หน่วยงานราชการมองการท่องเที่ยวเป็นเรื่องของการหารายได้

19. ชาวบ้านขาดอำนาจต่อรองในเรื่องของการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้

โดยสรุปแล้วผลกระทบจากปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ท้ายที่สุดชุมชนท้องถิ่นและธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวก็คือส่วนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดนั่นเอง

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษา หมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ของอุทัย (2542) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถลดปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวในรูปแบบประเพณีนิยมได้ในบางเรื่อง เช่น ปัญหาอาชญากรรม ความประณีตทางศิลปะที่เสื่อมลง แต่บางปัญหายังคงอยู่ เช่น ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและประเพณี ข้อเสนอของงานวิจัยชิ้นนี้สรุปว่า ไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะสามารถรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้จริงตามหลักการ และในทางปฏิบัติยากที่จะทำให้เป็นไปตามแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริงได้

งานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านคีรีวงอีกชิ้นหนึ่ง สาทิส (2543) ได้ทำการศึกษาถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านคีรีวงเช่นกัน ผลการศึกษาส่วนหนึ่งระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ผลกระทบด้านบวกนั้นได้แก่ ประชาชนในชุมชนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรท่องเที่ยว และเกิดการช่วยกันรักษาสภาพภูมิทัศน์ให้คงอยู่ในสภาพที่ดี เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว รายได้ส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวมีการนำกลับมาบำรุงรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า เช่น นำกาบหมากแห้งมาใช้ห่อทุเรียนกวน ทำกระเช้าบรรจุทุเรียนกวน นำเปลือกผลไม้ ใบไม้ แคนไม้มาทำสีธรรมชาติใช้ย้อมผ้า เป็นต้น ในส่วนของผลกระทบด้านลบนั้น ได้แก่ เกิดปัญหาขยะมูลฝอย เป็นผลกระทบในระดับมากและเกิดจากชุมชนมากกว่านักท่องเที่ยว และปัญหาการใช้วัสดุที่ลดความสวยงามของสภาพภูมิทัศน์ เช่น ใช้ท่อประปาพีวีซีพาดผ่านลำคลอง ถ้ำถ่านที่เกิดจากการเผาขยะ การก่อสร้างบ้านเรือน ร้านอาหารที่มีลักษณะไม่กลมกลืนกับชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถส่งผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับคำถามเกี่ยวกับแนวคิด นโยบายและวิถีปฏิบัติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าจะช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาได้จริงหรือไม่ (ยศ, ม.ป.ป.) สำหรับการจัดการเพื่อลดผลกระทบในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นจะมีลักษณะที่แตกต่างไป ทั้งนี้เพราะรูปแบบและลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่เฉพาะ มีจำนวนนักท่องเที่ยวไม่มาก ลักษณะของนักท่องเที่ยวเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ ดังนั้น การป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวประเภทนี้ ควรมีลักษณะเน้นการป้องกันก่อนเกิดผลกระทบซึ่งวิธีการที่เป็นไปได้คือ (ว.ท., 2540)

1. การควบคุมกิจกรรม
2. การจำกัดพื้นที่/ควบคุมขนาดการพัฒนา
5. การจำกัดจำนวน
6. การควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
7. การจำกัดเวลาท่องเที่ยว

อีกด้านหนึ่งของการพยายามประสานการท่องเที่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม กองสถิติ และวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ม.ป.ป.) ซึ่งแปลและเรียบเรียงหลักการจัดการท่องเที่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของ Deutcher Reiseburo and Reiseveranstalter Verband (DRV) สรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญกับการตอบสนองโดยรวม ต่อความเข้าใจ (Comprehensive Holistic Response) โดยแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องประสานความร่วมมือกัน คำนึงถึงการรับรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนด้านการท่องเที่ยวที่เน้นสิ่งแวดล้อม การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การตลาดที่เน้นความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการตลาดในเชิงนิเวศ และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจะต่อยุ่ถึงผลสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวทางในการจัดการเอาไว้ดังนี้

1. ปกป้องเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยเน้นการออกแบบอาคารและการจัดวางที่กลมกลืนเข้ากับพื้นที่ รวมถึงสีและรูปร่าง
2. ใช้ไม้ท้องถิ่นสำหรับการสร้างพื้นที่สีเขียว ซึ่งสามารถเอื้อประโยชน์ต่อสัตว์ท้องถิ่นด้วย
3. รักษาและสงวนพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์หรือพืชซึ่งเป็นรากฐานของความสวยงาม มีการวางแผนดำเนินการไม่ให้เกิดความเสียหายจากการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
4. พิจารณาความสามารถในการรองรับของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในพื้นที่ประกอบ เพื่อเตรียมการป้องกันได้หากมีการขยายตัวของนักท่องเที่ยว
5. แจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงความสำคัญของพื้นที่ก่อนการท่องเที่ยว แต่ไม่จำเป็นต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับพืชพันธุ์สัตว์ป่าที่หายาก เพื่อให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่าของธรรมชาติ
6. การเปิดพื้นที่หรือสร้างเส้นทางเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมแหล่งท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่และพื้นที่ที่มีความเปราะบาง นอกจากนี้ยังควรมีการจัดแบ่งเขต (zoning) เพื่อแบ่งพื้นที่สำหรับพืชและสัตว์ที่มีความสำคัญ และไม่ให้มีการรุกรานของการท่องเที่ยวหรือการใช้ประโยชน์ใด ๆ

7. ใช้มาตรการที่จำเป็น เช่น การดูแลเส้นทาง การกำจัดขยะ การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ระยะเวลา พาหนะที่ใช้ การจำกัดความเร็ว

8. ควรมีการดำเนินงานร่วมกับสมาคมสิ่งแวดล้อมหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและดำเนินการประชาสัมพันธ์ถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ยังได้มีการเสนอแนวทางการกำจัดขยะของเสีย การอนุรักษ์น้ำ การใช้พลังงานที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การดำเนินกิจกรรมการบริการ การจราจร การโฆษณาและการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ในการสัมมนาระดับนานาชาติเรื่อง “ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ป่าและการพัฒนาชุมชน ” พ.ศ. 2540 ที่จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์ธรรมชาติกับการพัฒนาชุมชนโดยหลักการพื้นฐานประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นและชุมชนใกล้เคียงในการได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่นเพื่อให้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตกอยู่กับประเทศผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นเสมือนการเปิดโอกาสให้องค์กรชุมชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนการท่องเที่ยว และสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน (ยศ, 2544)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของและมีการจัดการด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ รายได้ที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและการใช้รายได้เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ หรือโดยสรุปคือการเกี่ยวข้องกันระหว่างการอนุรักษ์ ธุรกิจและการพัฒนาชุมชน (อุไรพรรณ, 2544)

ดรชณี (2544) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนว่าเป็นกิจการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการจัดการโดยชุมชน ซึ่งหมายถึงการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ทำให้เกิดรายได้แล้วนำรายได้ดังกล่าวไปเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของสมาชิกชุมชนให้ดีขึ้น

จากนิยาม ความหมาย สามารถสรุปหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนโดยแบ่งออกได้เป็น 4 มิติ คือ

1. มิติทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งที่เป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในการเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวมากกว่าการปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และควรเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของ ถ้าหากชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว ควรได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของหรือผู้ดูแลรับผิดชอบทรัพยากรท่องเที่ยวเสียก่อน

2. มิติทางด้านชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนนั้นจะต้องมาจากความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่ไม่ใช่ต้องการเพียงแค่เงินที่จะได้จากการท่องเที่ยวแต่เป็นความต้องการที่จะให้มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนต้องมีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีแผนงานมาตรการที่นำไปสู่การปฏิบัติ คนในชุมชนมีทักษะในการจัดการการท่องเที่ยว โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง สุดท้ายคือควรมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและคืนส่วนหนึ่งให้กับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว

3. มิติทางด้านนักท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของตลาดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวควรได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ด้อยอส่งผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวควรได้รับการบริการที่เหมาะสม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. มิติด้านการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนนั้นจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ยึดถือตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีตลาดการท่องเที่ยวและมีส่วนแบ่งการตลาดเพื่อให้การท่องเที่ยวที่เป็นธุรกิจชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้ มีมาตรการการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวและกฎระเบียบการท่องเที่ยวที่เป็นที่ยอมรับของชุมชน สุดท้ายคือมีการติดตามประเมินผลว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวหรือไม่

ในส่วนของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเพื่อรักษาระบบนิเวศและทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นควรจะ (ดรรชนี, 2544)

1. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (carrying capacity)
2. มีระบบการกำจัดขยะและป้องกันมลพิษ

3. มีการกำหนดและจำแนกเขตการใช้พื้นที่
4. มีการติดตามตรวจสอบประเมินผลกระทบ
5. มีมาตรการอนุรักษ์พลังงานและทรัพยากร
6. มีมาตรการ ระเบียบการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนสำหรับทุกฝ่าย
7. สิ่งอำนวยความสะดวกควรมีขนาดเล็ก เหมาะสมกับนิเวศท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบ การดำเนินการต้องเน้นการรักษาระบบนิเวศและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนนั้นจัดเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพราะเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นให้ชุมชนเป็นเจ้าของ ชุมชนดำเนินการและชุมชนได้รับผลประโยชน์แต่ยังคงรักษาทรัพยากรเอาไว้ได้

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว

ปัจจุบันองค์กรท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เห็นได้จากการออกพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยราชการระดับท้องถิ่นที่เล็กที่สุด เป็นองค์กรที่รองรับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นที่มีความสำคัญ อำนาจหนึ่งของ อบต.ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ หน้าที่ในการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากอำนาจหน้าที่ดังกล่าว การท่องเที่ยวซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของ อบต. ที่พึงกระทำได้ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพียงแต่ต้องเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาที่องค์กรระดับท้องถิ่นประสบในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พอจะสรุปได้ดังนี้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2544)

1. ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวให้ยั่งยืน เพราะชุมชนขาดความพร้อมในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการกระตุ้นจิตสำนึกให้คนในชุมชนรู้สึกถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มี การพัฒนาจึงเป็นแบบไร้ทิศทาง

2. โครงสร้างการบริหารส่วนท้องถิ่นก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบภายนอก สืบเนื่องมาจากการแบ่งเขตปกครองท้องถิ่นที่ไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการแบบองค์รวมตามขอบเขตระบบนิเวศการบริหาร พัฒนาขององค์กรท้องถิ่นอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศระหว่างพื้นที่ติดกัน นอกจากนี้องค์กรท้องถิ่นยังขาดการวางแผนร่วมกันในระดับภาพกว้าง

3. ขาดการวางแผนระยะกลางและระยะยาวที่เป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลต่อการลงทุนที่ไม่มีความต่อเนื่องเป็นระบบ อาจนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวทั้งที่ชุมชนไม่มีความพร้อม เป็นสาเหตุให้เกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว

4. ช่องว่างระหว่างภาคธุรกิจเอกชนกับผู้บริหารส่วนท้องถิ่น เนื่องจากฝ่ายบริหารท้องถิ่นขาดประสบการณ์ในการบริหารระดับมาตรฐาน เมื่อภาคเอกชนซึ่งมีประสบการณ์มากกว่าเข้ามาดำเนินการจัดการในพื้นที่ องค์กรท้องถิ่นไม่สามารถรองรับการพัฒนาได้อย่างทันที่

5. ความล้าสมัยในกฎหมาย ในขณะที่กฎหมายเน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แต่ในแง่กฎหมายพระราชบัญญัติมัคคุเทศก์กลับเป็นความผิดในการอบรมประชาชนและเยาวชนเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นของฝ่ายองค์กรท้องถิ่น

6. ปัญหาช่องว่างระหว่าง อบจ. และ อบต. เนื่องจากต่างฝ่ายต่างมีอำนาจที่อาจส่งต่อการประสานความร่วมมือระหว่างกัน นอกจากนี้ตามสภาพความเป็นจริงอบจ.และอบต. ขาดการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และยังไม่มีการกำหนดบทบาทให้ชัดเจน

7. ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการระบบบำบัดและกำจัดของเสีย ส่วนหนึ่งเนื่องจากค่าบริหารระบบใช้งบประมาณสูงกว่ารายได้ของฝ่ายปกครองท้องถิ่น ทำให้ระบบบำบัดต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่นขาดการดำเนินการ

จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้การบริหารดูแลการท่องเที่ยวขององค์กรท้องถิ่นอาจประสบกับปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นได้ สำหรับผลกระทบที่อาจเกิดต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนภายหลังการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวนั้นมีทั้งผลกระทบด้านบวกและด้านลบ ผลกระทบด้านบวกนั้น มีทั้งการสร้างตระหนักรู้ถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อมของ

ชุมชนท้องถิ่น เกิดการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม เกิดการฟื้นฟู เสริมคุณค่า พัฒนาและปรับปรุงสิ่ง
แวดล้อมในชุมชน อีกทั้งยังเกิดการค้นคว้าหาแนวทางในการรักษา ในส่วนของผลกระทบด้านลบ
นั้น การท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การขาดแคลนน้ำ ปัญหาคุณ
ภาพน้ำ การทำลายทรัพยากรชีวภาพ การสูญเสียพืชและสัตว์ในระบบนิเวศ การทรุดตัวของ
ทรัพยากรดิน ปัญหาขยะมูลฝอย มลภาวะทางเสียงและการทำลายภูมิทัศน์แก่สิ่งแวดล้อมในชุมชน
ท้องถิ่นได้ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541)

ในส่วนของการดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นงานที่องค์กรหรือหน่วยงานที่
รับผิดชอบพื้นที่มักจะมองข้ามนั้น การดูแลรักษาในเบื้องต้น คือ การดูแลรักษาความสะอาด
การจัดระเบียบ การซ่อมบำรุง เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย สวยงาม ประหยัดค่าบำรุงรักษา
ค่าซ่อมแซม และความคงทนถาวรของสิ่งอำนวยความสะดวก หลักในการดูแลรักษาและจัดการ
แหล่งท่องเที่ยวสมควรจะประกอบไปด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.)

1. กำหนดวัตถุประสงค์และมาตรการอย่างชัดเจน การกำหนดวัตถุประสงค์นั้น เพื่อเป็น
หลักในการปฏิบัติ ส่วนมาตรการนั้นเป็นเครื่องวัดว่าการปฏิบัติสามารถกระทำได้ถึงที่กำหนดไว้
หรือไม่
2. การดูแลรักษาควรกระทำอย่างประหยัดบุคลากร อุปกรณ์ วัสดุและเวลา
3. มีแผนในการจัดเตรียม มีแนวปฏิบัติที่เป็นระเบียบ กำหนดงบประมาณที่เหมาะสม
ชัดเจน สามารถสื่อความหมายกับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี
4. มีลำดับก่อนหลังในการปฏิบัติ โดยสามารถกำหนดเป็นตารางเวลาที่เหมาะสม
5. เน้นเป้าหมายเชิงป้องกันเป็นสำคัญ โปรแกรมการดูแลรักษาควรคำนึงถึงการปกป้อง
สิ่งแวดล้อมเสมอ
6. องค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาควรมีการจัดการบริหารที่ดี มีความช่วยเหลือจากองค์กร
บริหารที่เหนือขึ้นไปในการจัดหางบประมาณและกำลังคนให้เพียงพอ
7. โปรแกรมการดูแลรักษาต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของพนักงานและประชาชน

8. การออกแบบใดๆ ต้องคำนึงถึงการดูแลรักษา โดยต้องพยายามให้ปัญหาในการดูแลรักษาเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบเมื่อมีโครงการใหม่ๆ เกิดขึ้น

ทั้งนี้ในระดับโลกได้มีการกำหนดโครงการมาตรฐานโลกสีเขียว (The Green Globe Standard) และกำหนดมาตรฐานธุรกิจการท่องเที่ยวของชุมชนและมาตรฐานสิ่งแวดล้อมและตัวชี้วัดสำหรับแหล่งท่องเที่ยวไว้ 9 ประการ ดังนี้ (ดรพรชนี, 2545)

1. ความสามารถขององค์กรที่รับผิดชอบจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในการดูแลรักษา และปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน ปัจจัยที่สำคัญคือ งบประมาณ บุคลากรทั้งจำนวนและคุณภาพ เวลาที่จัดสรรในการดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว ความสนใจขององค์กรที่เห็นได้พันธกิจที่ระบุหรือความเห็นชอบจากคนในท้องถิ่น
2. ผลการดำเนินการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวขององค์กรท้องถิ่นเพื่อรักษาคุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว ปัจจัยที่ประเมิน คือ การดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว การบำรุงรักษาสสิ่งอำนวยความสะดวกให้ใช้งานได้ ความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ในแหล่งท่องเที่ยว
3. การวางแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปัจจัยชี้วัด ได้แก่ มีแผนการพัฒนาที่มีเป้าหมายสอดคล้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีกิจกรรมที่เป็นไปได้ ชัดเจนในการตอบสนองเป้าหมายการพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในท้องถิ่น
4. การออกแบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เน้นการใช้วัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่น และไม่ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม
5. การแลกเปลี่ยนข้อมูล ทักษะและความรู้ต่างๆ ในการจัดการท่องเที่ยว ทั้งระหว่างท้องถิ่นและกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น
6. การฝึกอบรมและเพิ่มพูนความรู้ จิตสำนึกของคนในท้องถิ่นเพื่อรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว โดยเน้นการเข้าร่วมรับการฝึกอบรม ดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และระดับทักษะความรู้ ความสามารถของคนในท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น

7. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ปัจจัยชีวิตได้แก่ สัดส่วนของประชาชนท้องถิ่นที่เข้าร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ลักษณะการมีส่วนร่วม ความถี่การมีส่วนร่วม ความคิดเห็นและความเต็มใจของประชาชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยว

8. ผลความคืบหน้าในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ปัจจัยชีวิต คือ มีการประเมินผลการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ประเด็นการประเมินสอดคล้องกับการคุ้มครองทรัพยากรท่องเที่ยว ความถี่ สม่ำเสมอในการประเมินผล

9. พันธมิตรในการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีเครือข่ายสนับสนุน ความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

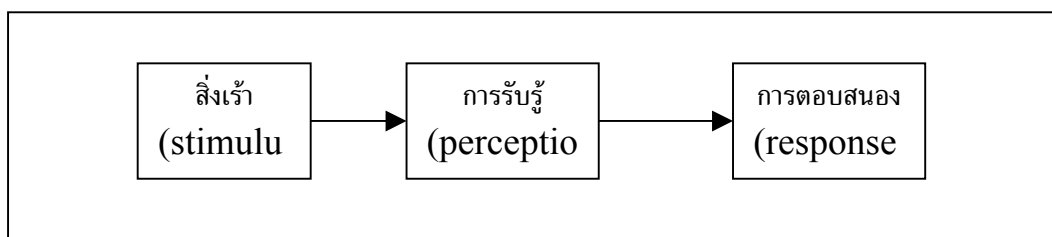
แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

รัจรี (2540) ได้กล่าวถึงการรับรู้ว่า การรับรู้ (perception) คือขบวนการประมวลและตีความข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวโดยผ่านอวัยวะรับความรู้สึก การรับรู้จึงเป็นกระบวนการที่สิ่งมีชีวิตทุกชนิดจะมีความรู้สึกตอบโต้ต่อสิ่งที่มากระตุ้น สิ่งกระตุ้นหรือตัวกระตุ้น (stimulus) เหล่านั้น เรียกว่าสาเหตุพฤติกรรม และพฤติกรรมที่แสดงออกนั้น เรียกว่า การตอบสนอง (response)

สุชา (2540) สรุปเกี่ยวกับการรับรู้ว่า การรับรู้หมายถึง ขบวนการที่คนเรามีประสบการณ์กับวัตถุ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัส เป็นขบวนการที่บุคคลเข้าติดต่อกับสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็น บุคคล สัตว์ สิ่งของและปรากฏการณ์ธรรมชาติโดยใช้อวัยวะสัมผัส (sense organ) ที่มีอยู่ เช่น หู ตา ปาก จมูก ผิวหนัง เป็นเครื่องมือในการรับรู้

ดาราทพร (2545) ได้สรุปความหมายของการรับรู้จากจรรยา สุวรรณทัต กัญญา สุวรรณแสง วรลักษณ์ ธีราโมกษ์ และรัชดา อุดมวิทิตว่า การรับรู้ หมายถึงกระบวนการแปลความหมายสิ่งเร้าหรือข้อมูล ผ่านประสาทสัมผัสของร่างกาย ผ่านไปยังสมอง แล้วตีความว่าสิ่งเร้านั้นคืออะไร โดยอาศัยประสบการณ์ ความรู้เดิม ฯลฯ เกิดเป็นความรู้สึกแล้วแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมของแต่ละบุคคลโต้ตอบความรู้สึกนั้น ดังภาพที่ 2

โดยสรุปแล้วการรับรู้ คือ การตีความหมายจากการรับสัมผัส (sensation) ด้วยการมองเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รับรู้ถึงรูปร่าง ตำแหน่งที่ตั้ง ระยะทาง ความห่างไกลจากตัวเรา เป็นการใส่ความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในการรับสัมผัส นอกจากนี้ในแง่ของพฤติกรรม การรับรู้เป็นขบวนการที่เกิดแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า

ภาพที่ 2 กระบวนการการรับรู้

ที่มา: ดาราพร (2545)

องค์ประกอบหลักที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ มีดังต่อไปนี้

1. ความตั้งใจ (attention) การรับรู้สิ่งใดก็ตามถ้าหากมีความตั้งใจหรือสนใจที่จะรับรู้ มักจะเห็นหรือได้ยินสิ่งนั้นก่อน และสิ่งเร้าก็มีผลต่อความตั้งใจของคนเช่นกัน

2. การเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ (preparatory set) การถูกวางเงื่อนไขให้รับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมมีความพร้อมที่จะรับรู้ในเรื่องนั้นอย่างเต็มที่

นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ความต้องการมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคนในเรื่องเกี่ยวกับสถานการณ์ที่คลุมเครือ (ambiguous situation) ทักษะคติ (attitude) ประสบการณ์ (experience) และคุณค่าของสิ่งเร้า (value) เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของภคินันท์ (2544) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาสวนหินผางาม ตำบลปวนพุก กิ่งอำเภอนองหิน จังหวัดเลย ทำการศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในตำบลปวนพุกที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวสวนหินผางาม ได้แก่กลุ่มผู้นำทางบริการนักท่องเที่ยว กลุ่มแม่บ้านขายอาหาร กลุ่มรถไถนาเดินตาม กลุ่มผู้ประกอบการขายอาหารอิสระ ชายของที่ระลึก ชายขนมและสมุนไพรจำนวน 61 คน ทำการศึกษา 3 ประเด็น คือ 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว และ 3) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการลงทุนในแหล่งท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวนั้นประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์มากที่สุด กิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การแบ่งเขตพื้นที่ใช้สอยในแหล่งท่องเที่ยว การให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว

และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการได้รับการอบรม สัมมนา สำหรับผู้ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด สุดท้ายคือการลงทุนต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในรูปแบบการลงทุนทั้งเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงานและเวลาในทุกลักษณะคือ คิดตัดสินใจ ปฏิบัติ รับผิดชอบต่อและประเมินผลมากที่สุด

ผลจากการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวสวนหินผางาม พบว่าเกิดการกระจายรายได้มากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว และการกลับมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ดี

นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี : เส้นทางสายลำน้ำกก ของพระมหาสถิตย์ ออบอุ้น (2541) ศึกษากลุ่มที่มีรายได้จากการประกอบธุรกิจนำเที่ยวของเส้นทางสายลำน้ำกก เกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว ศักยภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกระจายรายได้ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพปานกลาง โดยมีศักยภาพในการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการกระจายรายได้ตามลำดับ ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายในชุมชนและปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อมกับศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า การได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว สมรรถนะของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวด้านกายภาพ การมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ สัมพันธ์กับระดับศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ขณะเดียวกัน มีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง โดย ธวัชชัย (2542) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางวัฒนธรรม แนวคิด ระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการองค์กรและการจัดสรรผลประโยชน์ของชุมชนบ้านห้วยฮี้ ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ผลการศึกษาพบว่าภายหลังมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน โครงสร้างทางวัฒนธรรมของชุมชนไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก ชุมชนได้ใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือในการรักษาระบบนิเวศและความหลากหลายของทรัพยากรรวมถึงการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญา การจัดการองค์กรนั้นใช้ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติผสมผสานกับการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ การแบ่งงาน การจัดสรรผลประโยชน์ครอบคลุมทั้งระดับครัวเรือน ระดับกลุ่มและระดับชุมชน

ชุมชนศิรีวง เป็นชุมชนแห่งหนึ่งที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนหลายงานวิจัยด้วยกัน อุทัย (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษา: หมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาผลที่ได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยประชาชนหมู่บ้านคีรีวง ผลการศึกษาพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านคีรีวงสามารถช่วยแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเพศพาณิชย์และความปราณีตทางศิลปะที่เสื่อมลงของชุมชนได้แต่ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ การสร้างอาคาร สิ่งก่อสร้างที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านทัศนียภาพ หรือทำลายธรรมชาติดั้งเดิม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม การหลอกลวง เอาเปรียบนักท่องเที่ยว ค่านิยมท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลง และความขัดแย้งระหว่างเจ้าของท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยวนั้นยังไม่สามารถแก้ไขได้

ผลการศึกษาส่วนหนึ่งทำให้อุทัยยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะสามารถรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้จริงตามหลักการ และในทางปฏิบัติเป็นการยากที่จะทำให้เป็นไปตามแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

สาทิศ (2543) ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาสถานการณ์ รูปแบบ และแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การดำเนินการท่องเที่ยวของชุมชนคีรีวงภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีแนวโน้มที่จะดีขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการท่องเที่ยวมี 2 ลักษณะคือ ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นผลกระทบทางด้านกายภาพมากกว่าเศรษฐกิจ สังคม แนวทางการจัดการควรดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับพหุภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นการจัดการตามพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรม การจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนและการจัดการที่ยั่งยืนในทุกด้าน

งานวิจัยโดยนำชัย และคณะ (2543) ศึกษาเรื่องการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research, PAR) กับชุมชนบ้านโป่ง ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโป่งมีทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เป็นอย่างดี และสมาชิกในชุมชนเห็นชอบร่วมกันในการดำเนินธุรกิจโดยจัดตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านโป่ง มีแบบแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ภายหลังโครงการนำร่องมีการประเมินผลแล้วนำไปแก้ไขเพื่อให้เป็นที่พอใจแก่นักท่องเที่ยว แต่อยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ ส่วนการประเมินผลที่เกิดขึ้นนั้นพบว่า ด้านเศรษฐกิจสมาชิกส่วนใหญ่พอใจกับรายได้ที่ได้

รับจากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังได้ประโยชน์ทางอ้อมคือได้พบปะผู้คน เกิดการร่วมมือกัน ดำเนินกิจกรรม และผลในการช่วยกันรักษาความสะอาดชุมชน แหล่งน้ำธรรมชาติและอนุรักษ์ ดูแลป่ามากขึ้น

งานวิจัยโดย George N.Wallace (2000) เรื่อง Toward a Principled Evaluation of Ecotourism Ventures ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อประเมินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้หลักการ 6 ประการในการประเมินได้แก่ 1) เป็นการท่องเที่ยวที่นำมาซึ่งรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น 2) เป็นการท่องเที่ยวที่สร้างความตระหนักและความเข้าใจในลักษณะทางธรรมชาติและวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อนักท่องเที่ยว 3) เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และการจัดการที่ถูกต้องตามกฎหมายในการอนุรักษ์ปกป้องพื้นที่ธรรมชาติ 4) เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในระดับเริ่มต้นและในระยะยาวในกระบวนการตัดสินใจในทุกกิจกรรมท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น 5) เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมแก่ชุมชนท้องถิ่นโดยไม่ไปแทนที่อาชีพที่ทำอยู่ปัจจุบัน และ 6) เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องได้สัมผัสและเรียนรู้ธรรมชาติเท่ากับที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัส หลักการแต่ละข้อประกอบไปด้วยตัวชี้วัดที่แตกต่างกันไป ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดให้การเลือกใช้ตัวชี้วัดแต่ละตัวนั้นขึ้นอยู่กับสภาพเฉพาะของแต่ละพื้นที่ พร้อมกันนี้งานวิจัยชิ้นนี้ได้นำเสนอตัวอย่างบางส่วนจากการศึกษาในประเทศบราซิลและเอกวาดอร์ในเรื่องวิธีการวัดโดยใช้มาตรวัดของลิเคิร์ตที่แบ่งเป็น 4 ระดับคือพอใจอย่างยิ่ง พอใจ ค่อนข้างพอใจและไม่พอใจ รวมถึงตัวชี้วัดเฉพาะพื้นที่เช่นการใช้รูปแบบของยานพาหนะในการเข้าถึงโดยใช้เรือเป็นเกณฑ์ชี้วัด เป็นต้น

พื้นที่ศึกษา

จากเอกสารบรรยายสรุปขององค์การบริหารส่วนตำบลปวนพุ่ม (ม.ป.ป.) ได้สรุปเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของตำบลปวนพุ่มไว้ดังนี้

1. ที่ตั้ง

ตำบลปวนพุ่ม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของกิ่งอำเภอนองหิน จังหวัดเลย มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับกิ่งอำเภอนองหิน ตำบลห้วยสีเสียด อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย ทิศใต้ติดต่อกับ

ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย และตำบลวังขาว อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ทิศตะวันออกติดต่อกับหนองหิน กิ่งอำเภอหนองหิน และทิศตะวันตก ติดต่อกับห้วยสีเสียด ตำบลแก่งศรีภูมิ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย ตำบลปวนพุมี่เนื้อที่ประมาณ 200 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 98,265 ไร่ การเดินทางเข้าถึงจากกิ่งอำเภอหนองหินเดินทางมาตามถนนสายหนองหิน – ผาห้วย สภาพเส้นทางเป็นถนนลาดยางระยะทาง 19 กิโลเมตร

2. ลักษณะภูมิประเทศ

ด้านทิศตะวันตกเป็นพื้นที่สูงวัดจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 500 เมตร ล้อมรอบด้วยภูเขา พื้นที่ป่า ปรากฏตามแนวเขตแดนลาดเอียงลงมาจากด้านตะวันออกทำให้เกิดน้ำตก 2 แห่ง คือ น้ำตกสวนห้อมและน้ำตกเพียงดิน ลำน้ำ 1 แห่งคือ ลำน้ำปวน ด้านตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มและที่ราบเชิงเขา เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว ถั่วเหลืองและไม้ผล

3. ลักษณะทางสังคมประชากร

ตำบลปวนพุมี่ทั้งหมด 15 หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งหมด 9,235 คน ชาย 4,739 คน หญิง 4,499 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,951 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวนผลไม้ ยางพารา รับราชการ และเลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่ตำบลมีโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 8 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 2 แห่ง มีวัดและสำนักสงฆ์ 18 แห่ง โบสถ์ 6 แห่ง สถานีอนามัยประจำตำบล 2 แห่ง ระบบสาธารณสุขูปโภคของตำบล ทั้ง 15 หมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ มีระบบประปาหมู่บ้านและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

4. สวนหินผางาม

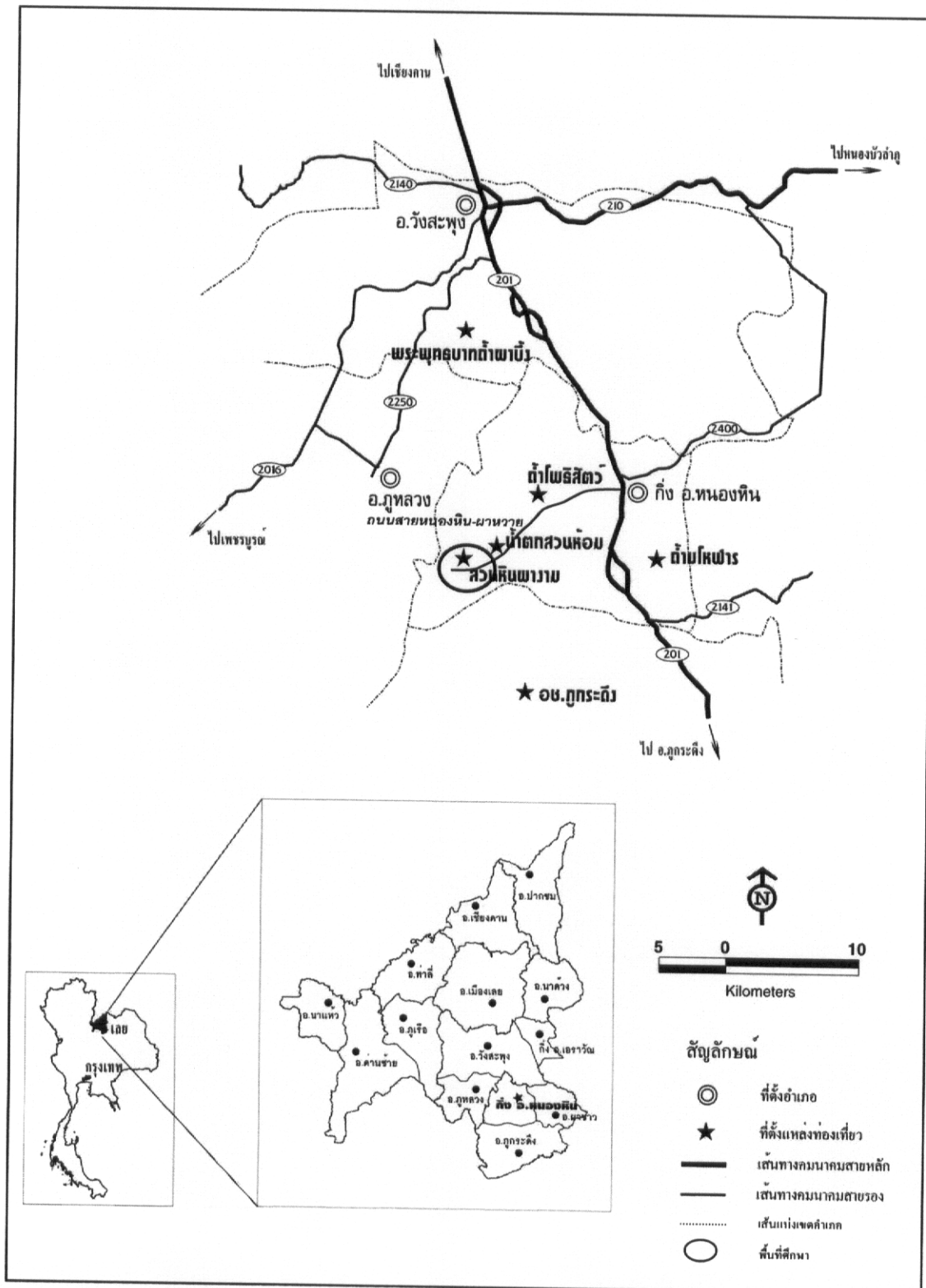
สวนหินผางามตั้งอยู่ที่หมู่ 10 บ้านผางาม ต.ปวนพุมี่ กิ่งอำเภอหนองหิน ห่างจากตลาดหนองหินประมาณ 18 กิโลเมตร การเดินทางจากอำเภอสว่างซ่งพุงใช้ทางหลวงหมายเลข 201 มุ่งหน้าไปทางกิ่งอำเภอหนองหิน ถึงตลาดหนองหินเลี้ยวขวาเข้าถนนสายหนองหิน – สวนหินผางาม เมื่อเลยบ้านผางามไปเล็กน้อยมีทางแยกขวามือ เข้าไปอีกประมาณ 500 เมตร ดังภาพที่ 3

ข้อมูลจากรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการบริการวิชาการสู่ชุมชน การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาสวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย โดยสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยสารคาม (ม.ป.ป.) ระบุว่า สวนหินผางามมีสภาพเป็นเทือกเขาหินปูนในพื้นที่ประมาณ 9,000 ไร่ ประกอบไปด้วยภูเขาหินปูนขนาดใหญ่สามลูก คือ

ถึงค่อนข้างลึก เกิดการสะสมตัวของตะกอนจากทะเลร่วมกับตะกอนที่ถูกชะล้างมาจากพื้นที่ที่ทับถมเป็นเวลานานแล้วกดอัดแน่นเป็นหินปูนแผ่นมัทมา เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลกจึงถูกดันตัวยกขึ้นผ่านกระบวนการผุกร่อนจากลม แดด ฝน แผ่นดินไหว และการสั่นสะเทือนทำให้เขาหินปูนเหล่านี้มีลักษณะเป็นผาหินรูปทรงแปลกตา เต็มไปด้วยซอกหลืบและโพรงที่เชื่อมโยงต่อกัน มีความสวยงามจนได้รับการขนานนามว่าเป็นคุนหมิงเมืองไทย

รายงานฉบับนี้ยังได้ระบุสภาพทางนิเวศวิทยาของเทือกเขาแผงม้า เขาหินปูนและภูเขาแดงในบริเวณพื้นที่ 9,000 ไร่ ซึ่งสวนหินผางามเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขานี้ พบว่า ภายในเทือกเขามีถ้ำขนาดเล็กและใหญ่มากกว่า 400 ถ้ำ ลักษณะป่าเป็นป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณที่มีสภาพสมบูรณ์ มีพรรณพืชที่น่าสนใจมากกว่า 100 ชนิด นกประมาณ 29 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 33 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 18 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 21 ชนิดและปลา 10 ชนิด

การท่องเที่ยวสวนหินผางามเริ่มต้นจาก เมื่อปี พ.ศ. 2537 ผู้ว่าราชการจังหวัดเลยได้เดินทางไปทำบุญและปฏิบัติธรรม ณ สำนักปฏิบัติธรรมอัมมฤตารามและได้เห็นสภาพทิวทัศน์ที่สวยงาม จึงได้มีคำสั่งให้ปลัดจังหวัดเลยทำการสำรวจเส้นทางเพื่อเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยร่วมกับปลัดอำเภอภูกระดึง เจ้าหน้าที่กองร้อยอาสาสมัคร (อ.ส.) ประจำจังหวัดเลย ชาวบ้านในตำบลปวนพุ ซึ่งได้แก่ กำนันตำบลปวนพุ ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และราษฎรอาสาสมัครจำนวนหนึ่ง ภายหลังการสำรวจได้มีการพัฒนาและเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2540

ภาพที่ 3 พื้นที่ศึกษา

ที่มา : ปรับปรุงจาก Arc data ของ ESRI (Thailand),Co.,Ltd. (2545)

กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวสวนหินผางาม ชุมชนปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ดังแสดงในภาพที่ 4

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ โดยได้กำหนดรายละเอียดของตัวแปรดังต่อไปนี้

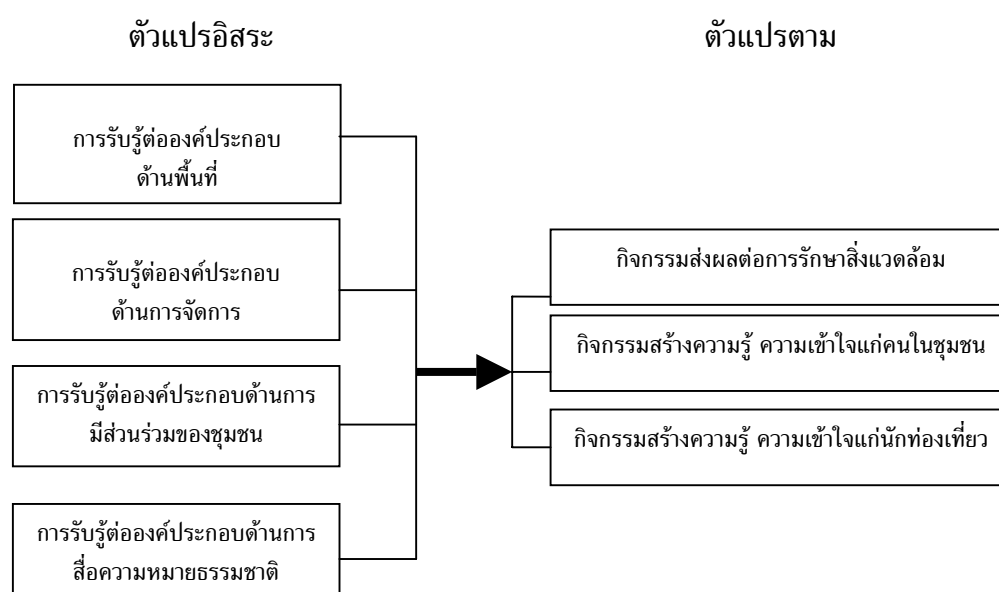
1. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ ได้แก่ การรับรู้ต่อสภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อความโดดเด่นหรือเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อสถานภาพ ความเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และความภาคภูมิใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว
2. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ ได้แก่ การรับรู้ต่อกฎระเบียบพื้นที่ การรับรู้ต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การรับรู้ต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นก่อนมีการท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนก่อนมีการท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการมีส่วนร่วมเตรียมการก่อนมีการท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รายได้และสภาพความเป็นอยู่ภายหลังมีการท่องเที่ยว และการรับรู้ต่อประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยว
4. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ ได้แก่ การรับรู้ต่อความสำคัญของการสื่อความหมายธรรมชาติกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการเข้าร่วมในกิจกรรมการสื่อความหมายธรรมชาติในพื้นที่

ตัวแปรตาม ได้แก่ กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชน และกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดของตัวแปรตามดังนี้

1. กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว การตรวจตราร่องรอยผลกระทบ การสำรวจพื้นที่เพื่อแบ่งเขตจัดการ และการวางแผน กำหนดมาตรการลดผลกระทบ เช่น จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว

2. กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชน ได้แก่ การประสานงานกับองค์กรภายนอกเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยว การฝึกอบรมบุคคลในชุมชน/ องค์กรชุมชน การสร้างงานให้คนในชุมชนและการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์

3. กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การปรับปรุงระบบสื่อความหมาย การแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงกฎระเบียบ และการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เช่น การบริจาค

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมที่ส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน
2. การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชน
3. การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงค้นหาสาเหตุ (exploratory research) โดยเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) โดยทำการศึกษา ชุมชนปวนพู่ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

อุปกรณ์

1. เอกสารข้อมูลและแผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่ จำนวน 428 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลความเกี่ยวข้องของผู้ตอบแบบสอบถามกับการท่องเที่ยวในชุมชน

ตอนที่ 3 ข้อมูลการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการและตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 4 ข้อมูลกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน

3. เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล พร้อมอุปกรณ์ประกอบ คือ เครื่องพิมพ์ (printer) และเครื่อง scanner

4. โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ

วิธีการ

1. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากเอกสาร งานวิจัย บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกลุ่มประชากร (population) และ กลุ่มตัวอย่าง (samples)

2.1 ประชากรที่ศึกษา คือ ประชากรในหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปวนพู่ บ้านผาหวาย บ้านสวนห้อม บ้านห้วยไผ่เหนือ บ้านผางาม และบ้านผาฝ้าย ตำบลปวนพู่ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 2,420 คน (ทำเนียบประชากรตำบล

ปวนพู, 2543) โดยได้แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกได้แก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นั่นก็คือ กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการรถโดยสารรับจ้างในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 86 คน กลุ่มที่สองได้แก่ กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแต่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน จำนวน 2,334 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรในชุมชนปวนพู กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

หมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชน	จำนวนประชากรในกลุ่ม (คน)		
	จำนวนประชากรในหมู่บ้าน	กลุ่มที่เกี่ยวข้อง	กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง
หมู่ 1 บ้านปวนพู	825	4	821
หมู่ 3 บ้านผาห้วย	615	5	610
หมู่ 4 บ้านสวนหอม	190	4	186
หมู่ 8 บ้านห้วยไผ่เหนือ	456	2	454
หมู่ 10 บ้านผางาม	228	44	184
หมู่ 11 บ้านผาฝ้าย	106	24	82
รวม	2,420	83	2,337

ที่มา: จากการตรวจสอบเอกสารขององค์การบริหารส่วนตำบลปวนพู ณ วันที่ 7 ตุลาคม 2545

2.2 กลุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) จากจำนวนประชากร 86 และ 2,334 คน โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

จากการคำนวณ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาดังนี้ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 83 คน กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 345 คน รวมทั้ง

หมด 428 คน จากนั้นหาขนาดตัวอย่างในแต่ละกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนโดยใช้สูตรกระจายตามสัดส่วน

$$n_i = n \frac{N_i}{N}$$

เมื่อ

- n_i = จำนวนตัวอย่างในกลุ่มที่ i
- n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
- N_i = จำนวนตัวอย่างของประชากรในกลุ่มที่ i
- N = จำนวนประชากรทั้งหมด
- i = กลุ่มประชากรที่ศึกษา โดย $i = 1$ และ 2

จากนั้นจะได้จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ดังตารางที่ 2 แล้วจึงทำการเก็บครบ 100 % สำหรับกลุ่มที่เกี่ยวข้อง และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากบ้านเลขที่ตามทำเนียบรายชื่อประชากรตำบลปวนพุ พ.ศ. 2543 สำหรับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มประชากรของชุมชนปวนพุ

หมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชน	กลุ่มตัวอย่างที่ 1		กลุ่มตัวอย่างที่ 2	
	N_1	n_1	N_2	n_2
หมู่ 1 บ้านปวนพุ	4	4	821	122
หมู่ 3 บ้านผาห้วย	5	5	610	88
หมู่ 4 บ้านสวนห้อม	4	4	186	27
หมู่ 8 บ้านห้วยไผ่เหนือ	2	2	454	67
หมู่ 10 บ้านผางาม	44	44	184	27
หมู่ 11 บ้านผาฝ้าย	24	24	82	14
รวม	83	83	2,337	345

ที่มา: จากการคำนวณ

3. จัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ

กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดย ออกแบบสอบถามตามแนวคิด ทฤษฎีที่ได้จากการตรวจเอกสาร

4. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเครื่องมือ

4.1 นำไปทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยออกแบบไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษา จากนั้นแก้ไขปรับปรุงให้ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.2 นำแบบสอบถามไปทดสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (pretest) สอบถามชาวบ้านตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย จำนวน 30 คน ที่ประกอบอาชีพปลูกหาบในเขตอุทยานแห่งชาติภูกระดึง ได้ค่า reliability ของตัวแปรอิสระเท่ากับ .85 และค่า reliability ของตัวแปรตามเท่ากับ .40

5. นำข้อผิดพลาดที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

6. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ดังแสดงในภาคผนวก ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ชาวบ้านใน 6 หมู่บ้าน ตำบลปวนพู่ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลยตามรายชื่อที่ได้ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเอาไว้ การเก็บข้อมูลดำเนินไปโดยมีผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน และเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 1- 31 ตุลาคม 2545 ได้ข้อมูลจำนวน 428 ชุด แบ่งออกเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 83 ชุด และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 345 ชุดจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย นอกจากนี้ใช้วิธีสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non - participation observation) และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ในการเก็บข้อมูลรายละเอียดเพื่อนำมาประกอบผลการศึกษา

7. การตรวจแบบวัด การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้มาตรวัดตามหลักการของลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) ในการวัดตัวแปรอิสระ ตั้งแต่ข้อ 11 - 29 โดยกำหนดให้

1 หมายถึง รั้งน้อยที่สุด	ได้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
2 หมายถึง รั้งน้อย	ได้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
3 หมายถึง รั้งปานกลาง	ได้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
4 หมายถึง รั้งมาก	ได้คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
5 หมายถึง รั้งมากที่สุด	ได้คะแนนเท่ากับ 5 คะแนน

ยกเว้นข้อ 18 ซึ่งเป็นคำถามเชิงลบ ผู้วิจัยได้กำหนดให้

1 หมายถึง รับรู้มากที่สุด	ได้คะแนนเท่ากับ 5 คะแนน
2 หมายถึง รับรู้มาก	ได้คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
3 หมายถึง รับรู้ปานกลาง	ได้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
4 หมายถึง รับรู้น้อย	ได้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
5 หมายถึง รับรู้น้อยที่สุด	ได้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

โดยในแต่ละข้อ ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดตามหลักการขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบตามลำดับความเข้มข้นขององค์ประกอบจากน้อยที่สุดไปมากที่สุด 5 ระดับ แต่ละข้อคำถามให้กลุ่มตัวอย่างเลือกระดับที่คิดว่าถูกต้องตรงตามหลักการขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด 1 ข้อ และเลือกระดับที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าตรงตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงในสวนหินผางามมากที่สุด 1 ข้อ

เมื่อกำหนดตัวอย่างทำการเลือกระดับที่ตรงตามการรับรู้แล้ว ผู้วิจัยจึงนำคำตอบมารวมกัน เพื่อให้ได้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบโดยแยกกรรมระหว่างการรับรู้ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการรับรู้ตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นในสวนหินผางาม ข้อ 11 ถึง 15 รวมเป็นองค์ประกอบด้านพื้นที่ ข้อ 16 ถึง 19 และ ข้อ 29 รวมเป็นองค์ประกอบด้านการจัดการ ข้อ 20 ถึง 26 รวมเป็นองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และข้อ 27 ถึง 28 รวมเป็นองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ จากนั้นนำคะแนนทั้งหมดที่ได้มาจัดช่วงคะแนนตามค่าพิสัย โดยกำหนดจำนวนชั้นเท่ากับ 5 ชั้น ดังนี้

$$\text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ทั้งนี้ เนื่องจากค่าคะแนนการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันมาก ดังนั้นจึงได้ทำการกำหนดช่วงชั้นของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

7.1 การกำหนดช่วงชั้นของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนปวนพู่ ได้ผลดังนี้

7.1.1 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 3 นำมาจัดช่วงการรับรู้ 5 ช่วง ได้แก่

ค่าคะแนนระหว่าง 10 – 12 รับรู้น้อยที่สุด

ค่าคะแนนระหว่าง 13 – 15	รับรู้น้อย
ค่าคะแนนระหว่าง 16 – 18	รับรู้ปานกลาง
ค่าคะแนนระหว่าง 19 – 21	รับรู้มาก
ค่าคะแนนระหว่าง 22 – 25	รับรู้มากที่สุด

7.1.2 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 2.2 ดังนั้น

ค่าคะแนนระหว่าง 12 – 14.2	รับรู้น้อยที่สุด
ค่าคะแนนระหว่าง 14.3 – 16.5	รับรู้น้อย
ค่าคะแนนระหว่าง 16.6 – 18.8	รับรู้ปานกลาง
ค่าคะแนนระหว่าง 18.9 – 21.1	รับรู้มาก
ค่าคะแนนระหว่าง 21.2 – 23	รับรู้มากที่สุด

7.1.3 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 5 ดังนั้น

ค่าคะแนนระหว่าง 10 – 14	รับรู้น้อยที่สุด
ค่าคะแนนระหว่าง 15 – 19	รับรู้น้อย
ค่าคะแนนระหว่าง 20 – 24	รับรู้ปานกลาง
ค่าคะแนนระหว่าง 25 – 29	รับรู้มาก
ค่าคะแนนระหว่าง 30 – 35	รับรู้มากที่สุด

7.1.4 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 1.6 ดังนั้น

ค่าคะแนนระหว่าง 2 – 3.6	รับรู้น้อยที่สุด
ค่าคะแนนระหว่าง 3.7 – 5.3	รับรู้น้อย
ค่าคะแนนระหว่าง 5.4 – 7	รับรู้ปานกลาง
ค่าคะแนนระหว่าง 7.1 – 8.7	รับรู้มาก
ค่าคะแนนระหว่าง 8.8 – 10	รับรู้มากที่สุด

7.1.5 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามสภาพจริงในพื้นที่ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 3.4 ดังนั้น

ค่าคะแนนระหว่าง 8 – 11.4	รับรู้น้อยที่สุด
ค่าคะแนนระหว่าง 11.5 – 14.9	รับรู้น้อย
ค่าคะแนนระหว่าง 15 – 18.4	รับรู้ปานกลาง
ค่าคะแนนระหว่าง 18.5 – 21.9	รับรู้มาก
ค่าคะแนนระหว่าง 22 – 25	รับรู้มากที่สุด

7.1.6 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการตามสภาพจริงในพื้นที่ ได้ค่า

พิสัยเท่ากับ 2.2 ดังนั้น

ค่าคะแนนระหว่าง 12 – 14.2 กระจุนน้อยที่สุด

ค่าคะแนนระหว่าง 14.3 – 16.5 กระจุนน้อย

ค่าคะแนนระหว่าง 16.6 – 18.8 กระจุนปานกลาง

ค่าคะแนนระหว่าง 18.9 – 21.1 กระจุนมาก

ค่าคะแนนระหว่าง 21.2 – 23 กระจุนมากที่สุด

7.1.7 การกระจุนต้องค้ประกอบด้การมีส่วนร่วมของชุมชนตามสภาพจริงใน
พื้นที่ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 4.8 ดังนั้น

ค่าคะแนนระหว่าง 10 – 14.8 กระจุนน้อยที่สุด

ค่าคะแนนระหว่าง 14.9 – 19.7 กระจุนน้อย

ค่าคะแนนระหว่าง 19.8 – 24.6 กระจุนปานกลาง

ค่าคะแนนระหว่าง 24.7 – 29.5 กระจุนมาก

ค่าคะแนนระหว่าง 29.6 – 34 กระจุนมากที่สุด

7.1.8 การกระจุนต้องค้ประกอบด้การสื่อความหมายธรรมชาติตามสภาพจริง
ในพื้นที่ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 1.6 ดังนั้น

ค่าคะแนนระหว่าง 2 – 3.6 กระจุนน้อยที่สุด

ค่าคะแนนระหว่าง 3.7 – 5.3 กระจุนน้อย

ค่าคะแนนระหว่าง 5.4 – 7 กระจุนปานกลาง

ค่าคะแนนระหว่าง 7.1 – 8.7 กระจุนมาก

ค่าคะแนนระหว่าง 8.8 – 10 กระจุนมากที่สุด

7.2 การกำหนดช่วงชั้นของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนปวนพุดได้ผลดังนี้

7.2.1 การกระจุนต้องค้ประกอบด้พื้นที่ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 4.2 นำมาจัดช่วงการกระจุน 5 ช่วง ได้แก่

ค่าคะแนนระหว่าง 4 – 8.2 กระจุนน้อยที่สุด

ค่าคะแนนระหว่าง 8.3 – 12.5 กระจุนน้อย

ค่าคะแนนระหว่าง 12.6 – 16.8 กระจุนปานกลาง

ค่าคะแนนระหว่าง 16.9 – 21.1 กระจุนมาก

ค่าคะแนนระหว่าง 21.2 – 25 กระจุนมากที่สุด

7.2.2 การกระจุนต้องค้ประกอบด้การจัดการตามหลักการของการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 3 ดังนี้

ค่าคะแนนระหว่าง 9 – 11	รับรู้น้อยที่สุด
ค่าคะแนนระหว่าง 12 – 14	รับรู้น้อย
ค่าคะแนนระหว่าง 15 – 17	รับรู้ปานกลาง
ค่าคะแนนระหว่าง 18 – 20	รับรู้มาก
ค่าคะแนนระหว่าง 21 – 24	รับรู้มากที่สุด

7.2.3 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 6.2 ดังนี้

ค่าคะแนนระหว่าง 4 – 10.2	รับรู้น้อยที่สุด
ค่าคะแนนระหว่าง 10.3 – 16.5	รับรู้น้อย
ค่าคะแนนระหว่าง 16.6 – 22.8	รับรู้ปานกลาง
ค่าคะแนนระหว่าง 22.9 – 29.1	รับรู้มาก
ค่าคะแนนระหว่าง 29.2 – 35	รับรู้มากที่สุด

7.2.4 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 1.8 ดังนี้

ค่าคะแนนระหว่าง 1–2.8	รับรู้น้อยที่สุด
ค่าคะแนนระหว่าง 2.9 – 4.7	รับรู้น้อย
ค่าคะแนนระหว่าง 4.8 – 6.6	รับรู้ปานกลาง
ค่าคะแนนระหว่าง 6.7 – 8.5	รับรู้มาก
ค่าคะแนนระหว่าง 8.6 – 10	รับรู้มากที่สุด

7.2.5 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามสภาพจริงในพื้นที่ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 4.2 ดังนี้

ค่าคะแนนระหว่าง 4 – 8.2	รับรู้น้อยที่สุด
ค่าคะแนนระหว่าง 8.3 – 12.5	รับรู้น้อย
ค่าคะแนนระหว่าง 12.6 – 16.8	รับรู้ปานกลาง
ค่าคะแนนระหว่าง 16.9 – 21.1	รับรู้มาก
ค่าคะแนนระหว่าง 21.2 – 25	รับรู้มากที่สุด

7.2.6 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการตามสภาพจริงในพื้นที่ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 3 ดังนี้

ค่าคะแนนระหว่าง 9 – 11	รับรู้น้อยที่สุด
ค่าคะแนนระหว่าง 12 – 14	รับรู้น้อย
ค่าคะแนนระหว่าง 15 – 17	รับรู้ปานกลาง
ค่าคะแนนระหว่าง 18 – 20	รับรู้มาก

ค่าคะแนนระหว่าง 21 – 24 รับรู้มากที่สุด

7.2.7 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามสภาพจริงในพื้นที่ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 4.4 ดังนั้น

ค่าคะแนนระหว่าง 6 – 10.4 รับรู้น้อยที่สุด

ค่าคะแนนระหว่าง 10.5 – 14.9 รับรู้น้อย

ค่าคะแนนระหว่าง 15 – 19.4 รับรู้ปานกลาง

ค่าคะแนนระหว่าง 19.5 – 23.9 รับรู้มาก

ค่าคะแนนระหว่าง 24 – 28 รับรู้มากที่สุด

7.2.8 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติตามสภาพจริงในพื้นที่ ได้ค่าพิสัยเท่ากับ 1.8 ดังนั้น

ค่าคะแนนระหว่าง 1 – 2.8 รับรู้น้อยที่สุด

ค่าคะแนนระหว่าง 2.9 – 4.7 รับรู้น้อย

ค่าคะแนนระหว่าง 4.8 – 6.6 รับรู้ปานกลาง

ค่าคะแนนระหว่าง 6.7 – 8.5 รับรู้มาก

ค่าคะแนนระหว่าง 8.6 – 10 รับรู้มากที่สุด

8. วิเคราะห์ตัวแปรตามซึ่งผู้วิจัยได้สอบถามจำนวนครั้งในการประกอบกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาตามข้อ 30 – 40 ทำการรวมตัวแปรตามเป็นกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว 3 กิจกรรม ได้แก่

8.1 กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ จำนวนครั้งของกิจกรรมข้อที่ 30 , 31 ,32 และ 33

8.2 กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชน ได้แก่ จำนวนครั้งของกิจกรรมข้อที่ 34 ,35, 36 และ 37

8.3 กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่จำนวนครั้งของกิจกรรมข้อที่ 38 ,39 และ 40

9. ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เพื่อความสมบูรณ์และถูกต้อง ทำการลงรหัสข้อมูล (coding) จากนั้นนำข้อมูลไปประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

9.1 การบรรยาย รูปแบบ ลักษณะของการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุดตาม

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว ได้แก่ องค์ประกอบด้านทรัพยากร องค์ประกอบด้านการบริการ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ และองค์ประกอบด้านการตลาด ตามที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

9.2 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive statistic) ด้วยการแจกแจงความถี่ (frequency distribution) การหาอัตราส่วนร้อยละ (percentage distribution) และค่าเฉลี่ย (means) ในการอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงรูปแบบ กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุก

9.3 การทดสอบสมมติฐาน (hypothesis testing) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยทำการทดสอบแยกระหว่างกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 สมมติฐานที่ 2 และ 3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ มีผลต่อกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชน กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวทดสอบความมีอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (multiple regression analysis)

สถานที่ทำการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดเขตพื้นที่ศึกษาในพื้นที่หมู่บ้านจำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปวนพุก บ้านผาห้วย บ้านสวนหอม บ้านห้วยไผ่เหนือ บ้านผางาม บ้านผาฝ้าย และบริเวณแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางาม ตำบลปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

ระยะเวลาทำการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงร่างวิทยานิพนธ์ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 เก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนช่วงวันที่ 1-31 ตุลาคม พ.ศ.2545 วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานผลการศึกษา ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2545 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2546 รวมระยะเวลา 16 เดือน

ผลและวิจารณ์ผล

การศึกษานี้มุ่งศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่ กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่ และการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 428 ตัวอย่าง อันได้แก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำนวน 83 ตัวอย่าง และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำนวน 345 ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่

ตอนที่ 2 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3 การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 4 การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพจริงในพื้นที่

ตอนที่ 5 กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างระหว่างวันที่ 1-31 ตุลาคม พ.ศ.2545 พบว่าการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2540 ซึ่งในขณะนั้นอยู่ในช่วงปี amazing thailand ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดขึ้น หน่วยราชการจังหวัดเลยในขณะนั้นนำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดเลยได้ทำการสำรวจน้ำตกเพียงดินและบริเวณเทือกเขาหินปูน และได้จัดทำเส้นทางเดินเท้าเข้าชมภายในบริเวณสวนหินผางาม รวมถึงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านค้า งบประมาณลงทุนเริ่มแรกได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลปวนพู่เป็นหน่วยงานดูแลดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

องค์ประกอบด้านทรัพยากรท่องเที่ยว

จากการสังเกตการณ์ในพื้นที่ระหว่างการเก็บข้อมูลและการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวชื่อสวนหินผางามเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวหลัก นอกจากสวนหินผางามแล้วในพื้นที่ของชุมชนยังมีน้ำ

ตก 2 แห่งได้แก่ น้ำตกเพียงดิน น้ำตกสวนห้อม ถ้ำ 2 แห่ง ได้แก่ ถ้ำโพธิสัตว์และสวนสวรรค์ จุดชมวิว 1 แห่ง จุดชมวิวสวนห้อม และสวนน้ำ 1 แห่ง คือ สวนน้ำหนองหมากแก้ว

สวนหินผางามเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพเป็นเทือกเขาหินปูนขนาดเล็ก ขนาดเนื้อที่ประมาณ 9,000 ไร่ ลักษณะโดดเด่น คือ สภาพทางธรณีวิทยาและสภาพพรรณพืชที่แปลกตา สภาพทางธรณีสัณฐานก่อให้เกิดก้อนหินรูปร่างหลากหลายที่สามารถจินตนาการเป็นรูปต่างๆ ได้มากมาย อาทิเช่น รูปร่างคล้ายประตู หน้าต่าง รูปหัวใจ รูปผู้หญิงสวมมงกุฎ รูปสัตว์ เช่น หงส์ เต่า เป็นต้น กิจกรรมหลักที่นักท่องเที่ยวสามารถประกอบได้ในสวนหินผางาม ได้แก่ การเดินชมสภาพของถ้ำและช่องหินตามเส้นทางเดินเท้า ชมวิว และถ่ายภาพ สำหรับสถานที่ตั้งนั้นสวนหินผางามตั้งอยู่ใกล้กับบ้านผางามหมู่ที่ 10 มากที่สุด ระยะห่างจากหมู่บ้านประมาณ 500 เมตร แต่ตั้งอยู่ห่างจากหมู่ที่ 1 บ้านปวนพุม มากที่สุด เป็นระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร รองลงมาได้แก่หมู่ที่ 8 บ้านห้วยไผ่เหนือประมาณ 9 กิโลเมตร หมู่ที่ 4 บ้านสวนห้อมประมาณ 3.5 กิโลเมตร หมู่ที่ 3 บ้านผาห้วย ประมาณ 2.5 กิโลเมตร และหมู่ที่ 11 บ้านผาฝ้าย ประมาณ 1 กิโลเมตรตามลำดับ

หากพิจารณาถึงสภาพธรรมชาติของสวนหินผางามแล้ว จากการสังเกตการณ์โดยผู้วิจัย ระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ช่วงเดือนตุลาคม 2545 พบว่าความโดดเด่นของทรัพยากรท่องเที่ยวอยู่ที่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีสภาพแปลกตา ในขณะที่ความเปราะบางและโอกาสในการเกิดผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มากนัก เพราะเป็นภูเขาหินปูนลูกโดดภายในแหล่งที่เป็นเส้นทางเดินไม่ปรากฏหินงอกหินย้อย มีการกำหนดเส้นทางเดินที่ชัดเจน แต่อาจเกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้ง่ายเพราะสภาพของแหล่งที่เป็นซอกหลืบ ค่อนข้างลึกซึ้งซับซ้อน บางช่วงเป็นช่องเขาและมีโอกาสลื่นได้ง่าย

การเดินทางเข้าถึงสวนหินผางาม สามารถเดินทางเข้าถึงได้โดยสะดวก มีถนนลาดยางผ่านสวนหินผางามและสิ้นสุดที่น้ำตกเพียงดิน มีสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณสวนหินผางาม ได้แก่ อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจำนวน 1 หลัง อาคารห้องน้ำ ห้องสุขา จำนวน 1 หลัง ลานจอดรถ อาคารร้านค้าแบบถาวรและแบบเพิงไม้ ภายในสวนหินผางามมีทางเดินเท้าลาดปูนซีเมนต์ สะพานเหล็กและระเบียงเหล็ก บริเวณจุดชมวิว

องค์ประกอบด้านการบริการ

จากการสอบถามกลุ่มที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสวนหินผางาม พบว่าการบริการท่องเที่ยว ณ สวนหินผางาม มีบริการนำเที่ยวโดยมัคคุเทศก์ท้องถิ่นซึ่งเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในตำบลปวนพูน อัตราค่าบริการ 100 บาทต่อมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 1 คนและ 1 กลุ่ม จำนวนนักท่องเที่ยวจะต้องไม่เกิน 10 คน การเข้าชมภายในบริเวณสวนหินผางามจะต้องมีมัคคุเทศก์นำทุกครั้งเพราะสภาพเส้นทางที่ค่อนข้างซับซ้อน อาจหลงทางได้ง่าย และเพื่อให้มัคคุเทศก์ดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีบริการรถไถนาเดินตามรับส่งนักท่องเที่ยวจากจุดลงจากสวนหินผางามมายังบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อัตราค่าบริการคนละ 5 บาท ระยะทางระหว่างจุดลงจากสวนหินผางามมายังศูนย์บริการนักท่องเที่ยวประมาณ

1 กิโลเมตร สภาพเส้นทางบางช่วงเป็นถนนดิน บริการจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม และของที่ระลึกตามร้านค้าบริเวณริมถนน บริการห้องน้ำ ห้องสุขา บริเวณด้านข้างอาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และนับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2545 เป็นต้นไป ได้เปิดให้มีการให้บริการสถานที่พักผ่อนด้วยเต็นท์และให้เช่าเต็นท์ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูนได้จัดพื้นที่บนเนินฝั่งตรงข้ามสวนหินผางามเป็นพื้นที่สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการประกอบกิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบการให้บริการและอัตราค่าบริการในสวนหินผางาม

การบริการในบริเวณสวนหินผางาม	อัตราค่าบริการ (บาท)
1. มัคคุเทศก์ท้องถิ่น 1 คนต่อนักท่องเที่ยวไม่เกิน 10 คน	100
2. รถไถนาเดินตามรับส่งนักท่องเที่ยว	5 บาทต่อคน
3. ห้องน้ำ ห้องสุขา	ไม่คิดค่าบริการ
4. อาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก	ตามราคาสินค้า
5. พื้นที่สำหรับพักผ่อนด้วยเต็นท์	10 บาทต่อหลัง
6. เต็นท์สำหรับพักผ่อน	100 บาทต่อหลัง

ที่มา: อบต.ปวนพูน, พ.ศ.2545

จากการสอบถามมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ทราบว่าจำนวนมัคคุเทศก์ท้องถิ่นไม่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดต่อเนื่องหรือช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เนื่องจากผู้ที่ประกอบอาชีพนี้ต้องมีความอดทนสูงทั้งในการเดินนำนักท่องเที่ยว การบรรยายแก่นักท่องเที่ยวระหว่างประกอบกิจกรรม รวมถึงรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไม่แน่นอน ทำให้

มัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีจำนวนลดลงจากเริ่มแรก ปี พ.ศ. 2540 มีจำนวน 15 คน หลังจากนั้นเพิ่มจำนวนขึ้นมาเป็นประมาณ 40 คน ปัจจุบันเหลือประจำเพียง 19 คนเท่านั้น สำหรับการบริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการนักท่องเที่ยวคอยทำหน้าที่ประกาศกฎระเบียบและการเข้าชมภายในบริเวณสวนหินผางามแก่นักท่องเที่ยว ภายในศูนย์บริการฯ มีการจัดแสดงนิทรรศการและแบบจำลองของสวนหินผางาม และมีเอกสารแผ่นพับไว้คอยแจกแก่นักท่องเที่ยว จากการสังเกต พบว่า ข้อมูลที่จัดแสดงในบอร์ดนิทรรศการไม่ได้มีการปรับปรุง และยังขาดการประชาสัมพันธ์ถึงรายละเอียด ความสำคัญ สภาพนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงกฎระเบียบการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว

องค์ประกอบด้านการตลาด

จากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสวนหินผางาม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 ถึง พ.ศ.2545 ที่รวบรวมโดยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางาม พบว่า มีนักท่องเที่ยวเฉลี่ยปีละ 42,140 คน ช่วงเดือนที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดอันดับแรกคือ เดือนธันวาคม รองลงมาคือเดือนมกราคม และเดือนกุมภาพันธ์ตามลำดับเพราะช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงฤดูหนาวซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยังพุดมีผู้มาเยือนค่อนข้างมากอีกทั้งที่ตั้งของสวนหินผางามอยู่ใกล้อุทยานแห่งชาติภูกระดึง ถือว่าอยู่ในโครงข่ายการท่องเที่ยว จากการสังเกตระหว่างเก็บข้อมูลช่วงเดือนตุลาคม 2545 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทย เดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถเช่า ขนาดของกลุ่มมีตั้งแต่ขนาดกลุ่มเล็ก 2 – 3 คน ไปจนถึงกลุ่มขนาดใหญ่ซึ่งเดินทางมาด้วยรถเช่าประจำทาง ลักษณะของกลุ่มมีทั้งกลุ่มครอบครัว และกลุ่มเพื่อน รูปแบบการท่องเที่ยวเป็นแบบเข้าไปเย็นกลับ

ตารางที่ 4 สถิตินักท่องเที่ยวของสวนหินผางามตั้งแต่ พ.ศ.2541 ถึง พ.ศ.2545

ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
2541	2,600	1,820	2,080	3,810	670	540	490	520	900	1,760	1,770	6,850	23,810
2542	6,290	4,930	1,890	3,700	910	1,040	2,000	2,340	1,130	3,430	3,990	8,470	40,120
2543	9,890	2,970	4,690	2,310	89	663	2,315	1,774	2,059	4,579	2,301	9,257	42,897
2544	7,571	3,655	2,285	3,404	2,141	733	1,886	1,209	1,136	3,943	2,901	13,945	44,809
2545	8,756	6,406	2,931	4,705	2,480	1,219	2,394	2,603	472	5,150	4,570	17,380	59,066
เฉลี่ย	7,021	3,956	2,775	3,585	1,258	839	1,817	1,689	1,139	3,772	3,106	11,180	42,140

ที่มา: บันทึกสถิตินักท่องเที่ยว ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางาม, พ.ศ.2545

จากการสังเกตการณ์ พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนสวนหินผางาม ส่วนมากมีลักษณะเป็นนักท่องเที่ยวแบบ mass tourism มากกว่านักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourist) สังเกต

จากขนาดของกลุ่มที่มีตั้งแต่ 2 คนไปจนถึงหลายสิบคน และเมื่อสอบถามมัคคุเทศก์ท้องถิ่น พบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวยังมีการฝ่าฝืนกฎระเบียบ ส่งเสียงดัง ไม่เชื่อฟังมัคคุเทศก์ท้องถิ่น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เน้นมาประกอบกิจกรรมถ่ายภาพ ชมวิว ชื่อของที่ระลึกมากกว่าจะเรียนรู้ ธรรมชาติหรือวิถีชีวิต

สวนหินผางามนับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ค่อนข้างเป็นที่รู้จัก ได้รับการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่าง ๆ มากมาย เช่น อนุสาร อ.ส.ท. เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รายการโทรทัศน์ และถูกจัดเป็นโปรแกรมหนึ่งของบริษัททัวร์ จึงนับได้ว่ามีโอกาสทางการตลาดที่ค่อนข้างดีและเป็น ที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวมาเยือนค่อนข้างมากในแต่ละปี

องค์ประกอบด้านการบริหาร

จากการสัมภาษณ์ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูน เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2545 พบว่า การบริหารจัดการท่องเที่ยวสวนหินผางามดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) ปวนพูน มีคณะกรรมการซึ่งเป็นสมาชิกสภาอบต. จำนวน 7 คนทำหน้าที่ดูแลกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการท่องเที่ยว คณะกรรมการประกอบไปด้วย ประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน และคณะกรรมการ 5 คน การตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของการท่องเที่ยวจะต้องเสนอผ่านคณะกรรมการ ให้สภาอบต.ปวนพูนเพื่ออนุมัติ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มท่องเที่ยวที่เป็นความร่วมมือกันของชาวบ้านที่ ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้แก่ กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ของที่ระลึก และกลุ่มรถรับส่งนักท่องเที่ยว อบต. มีรายได้จากค่าสมัครเป็นสมาชิกโดยคิดค่าสมัคร กลุ่มมัคคุเทศก์ปีละ 100 บาทต่อคน ร้านค้าค่าเช่าปีละ 1,000 ถึง 2,000 บาทต่อห้อง ซึ่งจัดเก็บ เฉพาะร้านค้าที่เช่าสถานที่ของอบต. แต่ร้านค้าที่เป็นเพียงไม่มีการจัดเก็บ และค่าสมัครสมาชิก รถรับส่งนักท่องเที่ยวปีละ 500 บาทต่อคัน นอกจากนี้ยังมีรายได้จากการหักค่านำเที่ยวโดย มัคคุเทศก์ท้องถิ่นอีกคนละ 20 บาทต่อรอบ ในส่วนของกฎระเบียบนั้นทางอบต. ได้ใช้ข้อบังคับ ตำบลเรื่องการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์ในสวนหินผางาม พ.ศ. 2541 เป็นกฎในการ ดูแลจัดระเบียบของสวนหินผางาม และมีกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวปฏิบัติ

ในส่วนของการกระจายรายได้และประโยชน์จากการท่องเที่ยวสวนหินผางามนั้น ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ปลัดอบต.ปวนพูน การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและศึกษาข้อมูลงบประมาณรายจ่าย ประจำปี พ.ศ.2546 ขององค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูน พบว่า ทางอบต. นำเงินรายได้ส่วนหนึ่ง จากสวนหินผางามจ้างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางามและเจ้าหน้าที่ดูแล รักษาความสะอาดบริเวณสวนหินผางาม บำรุงรักษาอาคารสิ่งก่อสร้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว รับ รองคณะศึกษาดูงาน จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์และจ่ายค่าไฟฟ้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักแรม

และแหล่งท่องเที่ยวอื่นในตำบล จากการสังเกตการณ์โดยผู้วิจัยระหว่างเก็บข้อมูลในพื้นที่ สังเกตพบว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพูนนั้นมีลักษณะรวมการตัดสินใจและการบริหารจัดการไว้ที่ศูนย์กลางคือคณะกรรมการบริหารตำบลปวนพูน เช่น การวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของสภาอบต. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะร่วมปฏิบัติเมื่อได้รับการร้องขอความร่วมมือจากทางอบต. สำหรับการกระจายรายได้และประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยว นั้น ผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ในรูปของรายได้ แต่ยังขาดการกระจายประโยชน์ไปยังชาวบ้านที่ไม่ได้ประกอบอาชีพท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไป

จากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามพบว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนปวนพูนมีจำนวนลดลงจาก 86 คนเหลือ 83 คน เนื่องจากย้ายไปประกอบอาชีพที่อื่น กลุ่มที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ร้อยละ 53 อาศัยอยู่หมู่ที่ 10 บ้านผางาม รองลงมาได้แก่ หมู่ที่ 11 บ้านผาฝ้าย ร้อยละ 28.9 ที่เหลืออาศัยอยู่หมู่ที่ 3 บ้านผาห้วย หมู่ 1 บ้านปวนพูน หมู่ 4 บ้านสวนหอม และหมู่ 8 บ้านห้วยไผ่เหนือ คิดเป็นร้อยละ 6.0 ร้อยละ 4.8 และร้อยละ 2.4 ตามลำดับ กลุ่มที่เกี่ยวข้องเป็นเพศชายร้อยละ 47 เพศหญิงร้อยละ 53 อายุเฉลี่ย 35 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด ร้อยละ 60.2 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 16.9 และมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 14.5 ภูมิลำเนาเกิดและเติบโตในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ ร้อยละ 42.2 รองลงมาได้แก่ เกิดในจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 33.7 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน สำหรับผู้ที่ไม่ได้มีภูมิลำเนาในตำบลปวนพูนเฉลี่ย 22 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 5 คน อาชีพหลักของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้แก่ อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 59 รองลงมาคืออาชีพด้านการท่องเที่ยว ร้อยละ 31.3 รับจ้าง ร้อยละ 4.8 ค้าขาย ร้อยละ 2.4 รายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ยต่อเดือน 2,579 บาท โดยรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 1,001 – 3,000 บาทมากที่สุดร้อยละ 45.8 รองลงมาคือไม่เกิน 1,000 บาทร้อยละ 27.7 และ 3,001 – 5,000 บาทร้อยละ 14.5 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 5

กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนปวนพูน ร้อยละ 35.4 อาศัยอยู่หมู่ที่ 1 รองลงมาคือหมู่ที่ 3 ร้อยละ 25.5 หมู่ที่ 8 ร้อยละ 19.4 เป็นเพศชายร้อยละ 53.3 เป็นหญิง ร้อยละ 46.7 อายุเฉลี่ย 42 ปี ระดับการศึกษามากที่สุดคือประถมศึกษา ร้อยละ 68.7 รองลงมาคือไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 14.2 และมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 8.4 ภูมิลำเนาเกิดและเติบโตในหมู่บ้านที่

อาศัยอยู่มากที่สุดร้อยละ 63.5 รองลงมาคือเกิดในจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 14.8 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านสำหรับผู้ที่ไม่ได้มีภูมิลำเนาในตำบลปวนพูนเฉลี่ย 23 ปี สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน อาชีพหลักของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรมมากที่สุดร้อยละ 92.2 รองลงมาคือรับจ้างร้อยละ 2.9 ไม่ได้ประกอบอาชีพ (นักเรียน นักศึกษา) ร้อยละ 1.7 ค่าขายร้อยละ 1.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากอาชีพหลัก 1,394 บาท โดยอยู่ในช่วงไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือนมากที่สุดร้อยละ 45.5 รองลงมาคือช่วง 1,000 บาทถึง 3,000 บาทต่อเดือนร้อยละ 22.0 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทั่วไป

ลักษณะทั่วไป	กลุ่มที่เกี่ยวข้อง (n = 83)		กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง (n = 345)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ที่อยู่ปัจจุบัน				
หมู่ 1 บ้านปวนพูน	4	4.8	122	35.4
หมู่ 3 บ้านผาห้วย	5	6.0	88	25.5
หมู่ 4 บ้านสวนหอม	4	4.8	27	7.8
หมู่ 8 บ้านห้วยไผ่เหนือ	2	2.4	67	19.4
หมู่ 10 บ้านผางาม	44	53.0	27	7.8
หมู่ 11 บ้านผาฝ้าย	24	28.9	14	4.1
เพศ				
ชาย	39	47.0	184	53.3
หญิง	44	53.0	161	46.7
อายุ				
ต่ำกว่า 25 ปี	13	15.7	52	15.1
26 – 30 ปี	19	22.9	50	14.5
31 – 35 ปี	14	16.9	44	12.8
36 – 40 ปี	11	13.3	31	9.0
41 – 45 ปี	13	15.7	27	7.8
46 – 50 ปี	3	3.6	42	12.2
51 – 55 ปี	2	2.4	22	6.4
มากกว่า 55 ปีขึ้นไป	6	7.2	74	21.4
ไม่ตอบ	2	2.4	3	0.9
ค่าเฉลี่ย	(\bar{X}) = 35.5	SD. = 11.1	(\bar{X}) = 42.6	SD. = 16.5

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	กลุ่มที่เกี่ยวข้อง (n = 83)		กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง (n = 345)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>การศึกษา</u>				
ไม่ได้รับการศึกษา	2	2.4	49	14.2
ประถมศึกษา	50	60.2	237	68.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	14	16.9	29	8.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	12	14.5	11	3.2
อนุปริญญา/ปวส.	3	3.6	5	1.4
ปริญญาตรีและสูงกว่า	-	-	11	3.2
ไม่ตอบ	2	2.4	3	0.9
<u>ภูมิลำเนา</u>				
เกิดและเติบโตในหมู่บ้านนี้	35	42.2	219	63.5
เกิดและเติบโตในหมู่บ้านอื่นในตำบลนี้	12	14.5	27	7.8
เกิดในตำบลอื่นในอำเภอนี้	1	1.2	9	2.6
เกิดในอำเภออื่นในจังหวัดเลย	6	7.2	35	10.1
เกิดในจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	28	33.7	51	14.8
เกิดในจังหวัดอื่นในภาคกลาง	-	-	2	0.6
เกิดในจังหวัดอื่นในภาคเหนือ	-	-	2	0.6
เกิดในจังหวัดอื่นในภาคใต้	-	-	-	-
อื่นๆ	1	1.2	-	-
<u>ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ (กรณีที่ไม่ได้เกิดในตำบลนี้)</u>				
1 - 10 ปี	6	16.7	14	14.1
11 - 20 ปี	5	13.9	24	24.2
21 - 30 ปี	20	55.6	41	41.4
มากกว่า 30 ปี	3	8.3	19	19.2
ไม่ตอบ	2	5.6	1	1.1
รวม	36	100.0	99	100.0
ค่าเฉลี่ย	(\bar{X}) = 22.4	SD. = 9.0	(\bar{X})=23.4	SD. = 10.4
<u>จำนวนสมาชิกในครัวเรือน</u>				
1 - 2 คน	-	-	9	2.6
3 - 4 คน	34	41.0	116	33.6
5 - 6 คน	34	41.0	153	44.3
มากกว่า 6 คน	12	14.5	62	18.0

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	กลุ่มที่เกี่ยวข้อง (n = 83)		กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง (n = 345)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	3	3.6	5	1.4
ค่าเฉลี่ย	$(\bar{X}) = 5$	SD. = 1.5	$(\bar{X}) = 5$	SD. = 1.8
อาชีพหลัก				
เกษตรกร	49	59.0	318	92.2
รับจ้าง	4	4.8	10	2.9
ค้าขาย	2	2.4	5	1.4
รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-	-	3	0.9
ไม่ได้ประกอบอาชีพ (นักเรียน / นักศึกษา)	1	1.2	6	1.7
อาชีพด้านการท่องเที่ยว	26	31.3	-	-
อื่นๆ	-	-	2	0.6
ไม่ตอบ	1	1.2	1	0.3
รายได้ต่อเดือนจากอาชีพหลัก				
ไม่เกิน 1,000 บาท	23	27.7	157	45.5
1,001 – 3,000 บาท	38	45.8	76	22.0
3,001 – 5,000 บาท	12	14.5	14	4.1
มากกว่า 5,000 บาท	6	6.0	6	1.7
ไม่ตอบ	5	6.0	92	26.7
ค่าเฉลี่ย	$(\bar{X})=2,579$	SD. = 1629.9	$(\bar{X})=1,394$	SD. = 1308.9

กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 10 และ 11 เนื่องจากระยะทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับหมู่บ้านไม่ไกลเกินไปนัก การเดินทางไปมาสะดวกและใช้เวลาน้อยกว่าหมู่บ้าน โดยเฉพาะหมู่ที่ 1 ซึ่งระยะทางค่อนข้างไกลและหมู่ที่ 8 ที่มีสภาพถนนเป็นถนนดินลูกรัง การเดินทางไม่ค่อยสะดวกนัก กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน เนื่องจากการประกอบอาชีพท่องเที่ยวที่สวนหินผางาม โดยเฉพาะการเป็นมัคคุเทศก์ต้องมีกำลังกายที่แข็งแรง เพราะต้องเดินนำนักท่องเที่ยวเข้าไปในสวนหินผางาม บางครั้งอาจจะมากกว่า 3 ครั้งต่อ 1 วัน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับคือระดับประถมศึกษา และเป็นคนที่มียุภิมล้าเนาที่ตำบลปวนพูน รองลงมาคือมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยเฉลี่ยนานกว่า 20 ปีขนาดครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ เพราะส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ต้องการแรงงานช่วยงานของครอบครัวค่อนข้างมาก อาชีพหลักคืออาชีพเกษตรกร สอดคล้องกับผลการศึกษาของภคินันท์ (2544) ที่ว่า ประชาชนท้องถิ่นที่ประกอบอาชีพท่องเที่ยวที่สวนหินผางามส่วนมาก

อยู่ในวัยแรงงานและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว มีอาชีพหลักคือทำไร่ รองลงมาคือ ทำนา อาชีพท่องเที่ยวเป็นอาชีพรอง

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำนวน 26 คนหันมายึดอาชีพที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นอาชีพหลัก จากการสอบถามพบว่า อาชีพด้านการเกษตรเริ่มทำรายได้ไม่แน่นอน ราคาพืชผลตกต่ำ แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ยอมไปทำงานต่างถิ่น ดังนั้น จึงหันมาประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว เพราะไม่ต้องไปทำงานต่างถิ่นและยังมีรายได้ไปด้วย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและประกอบอาชีพท่องเที่ยวเป็นอาชีพหลักจำนวน 26 คนโดยเฉลี่ยเดือนละ 2,350 บาท เห็นได้ว่าเป็นรายได้ที่สูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งจำนวนผู้ประกอบอาชีพท่องเที่ยวเป็นอาชีพหลักนี้แตกต่างกับการศึกษาของภคินันท์ (2544) ที่พบว่าชาวบ้านจำนวน 61 คน ที่ประกอบอาชีพท่องเที่ยวที่สวนหินผางามนั้น 60 คน ประกอบอาชีพท่องเที่ยวเป็นอาชีพรอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 2,000 บาท ทั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาของภคินันท์เป็นการศึกษาในช่วงเริ่มต้นการจัดการท่องเที่ยว ประชาชนส่วนใหญ่อาจไม่แน่ใจว่าอาชีพด้านการท่องเที่ยวจะสร้างรายได้ให้มากนักหรือไม่ ดังนั้นจึงยึดอาชีพด้านการท่องเที่ยวเป็นอาชีพรอง ต่อมาเมื่อแหล่งท่องเที่ยวเริ่มเป็นที่รู้จัก มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนจำนวนมากขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ทำให้กลุ่มตัวอย่างหันมาประกอบอาชีพท่องเที่ยวเป็นอาชีพหลักเพิ่มขึ้น

ความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสวนหินผางาม

กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบอาชีพขายอาหาร สินค้า ของที่ระลึกมากที่สุด ร้อยละ 63.9 รองลงมาคือ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ร้อยละ 22.9 และขับรถรับส่งนักท่องเที่ยว ร้อยละ 12 รายได้จากการประกอบอาชีพท่องเที่ยวเฉลี่ยเดือนละ 1,953 บาท รายได้ต่อเดือนไม่เกิน 1,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 45.8 รองลงมาคือระหว่าง 1,001 – 3,000 บาท ร้อยละ 43.4 และระหว่าง 3,001 – 5,000 บาท ร้อยละ 8.4 ตามลำดับ ประกอบอาชีพเกี่ยวกับท่องเที่ยวเฉลี่ย 3.6 ปี โดยกลุ่มที่ประกอบอาชีพท่องเที่ยวมากกว่า 3 ปีมากที่สุดร้อยละ 56.6 รองลงมาคือ 2 – 3 ปี ร้อยละ 32.5 เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มร้านค้า ของที่ระลึก ร้อยละ 62.7 กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ร้อยละ 22.9 และกลุ่มรถรับส่งนักท่องเที่ยว ร้อยละ 12 ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเฉลี่ย 3.8 ปี โดยเข้าร่วมมากกว่า 3 ปี มากที่สุด ร้อยละ 56.6 เข้าร่วมระหว่าง 2 – 3 ปี รองลงมาร้อยละ 30.1 ดังแสดงในตารางที่ 6

กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพขายอาหาร สินค้า หรือของที่ระลึกเพราะการจะเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นได้ต้องผ่านการฝึกอบรม และต้องใช้ทักษะทั้งกำลังกาย ความอดทนในการเดินนำนักท่องเที่ยว อีกทั้งการจะเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและขับรถไถนาเดิน

ตามในสวนหินผางามต้องเสียค่าธรรมเนียมให้กับทางอบต. ปวนพู่ สำหรับผู้ประกอบการขายอาหาร สินค้าหรือของที่ระลึกหากไม่ได้ตั้งร้านในที่ที่อบต.เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งต้องเสียค่าเช่ารายปีให้กับอบต.ปวนพู่ ก็สามารถสร้างร้านเป็นเพิงไม้เพื่อจำหน่ายสินค้าโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใดๆ ในขณะที่รายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพท่องเที่ยว ณ สวนหินผางามค่อนข้างดี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสูงกว่ารายได้หลักของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการประกอบกิจการท่องเที่ยวภายในสวนหินผางามนั้นคนในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด จึงได้รับประโยชน์โดยตรง ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของรัชชัย (2542) นำชัยและคณะ (2543) และภคนนท์ (2544) ซึ่งระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีส่วนช่วยสร้างรายได้ให้เกิดแก่คนในชุมชนที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้ค่อนข้างดี

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำแนกตามความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในสวนหินผางาม

ความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในสวนหินผางาม	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (n = 83)	
	จำนวน	ร้อยละ
การประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในสวนหินผางาม		
มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	19	22.9
ขับรถรับส่งนักท่องเที่ยว	10	12.0
ขายอาหาร/สินค้า/ของที่ระลึก	53	63.9
อื่นๆ	1	1.2
รายได้ต่อเดือนจากอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในสวนหินผางาม		
ไม่เกิน 1,000 บาท	38	45.8
1,001 – 3,000 บาท	36	43.4
3,001 – 5,000 บาท	7	8.4
มากกว่า 5,000 บาท	2	2.4
ค่าเฉลี่ย	(\bar{X}) = 1,953	SD. = 1394.2
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในสวนหินผางาม		
ไม่เกิน 1 ปี	8	9.6
2 – 3 ปี	27	32.5
มากกว่า 3 ปี	47	56.6
ไม่ตอบ	1	1.2
ค่าเฉลี่ย	(\bar{X}) = 3.6	SD. = 1.4

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในสวนหินผางาม	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (n = 83)	
	จำนวน	ร้อยละ
การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวของสวนหินผางาม		
กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	19	22.9
กลุ่มรถรับส่งนักท่องเที่ยว	10	12.0
กลุ่มร้านค้า/ของที่ระลึก	52	62.7
ไม่ตอบ	2	2.4
ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวของสวนหินผางาม		
ไม่เกิน 1 ปี	8	9.7
2 - 3 ปี	25	30.1
มากกว่า 3 ปี	47	56.6
ไม่ตอบ	3	3.6
ค่าเฉลี่ย	$(\bar{X}) = 3.8$	SD. = 1.96

สมาชิกในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยว

จากการสอบถามเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีสมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวในสวนหินผางาม โดยเฉพาะกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีจำนวน 62 คนที่มีคนในครอบครัวนอกจากตนเอง ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่สวนหินผางาม โดยเฉพาะอาชีพขายของในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ เพราะเมื่อมีคนใดคนหนึ่งครอบครัวเข้ามาประกอบอาชีพท่องเที่ยวแล้ว มักชักชวนให้คนอื่นในครอบครัวมาประกอบอาชีพที่สวนหินผางาม เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งเมื่อมาทำก็เห็นผลชัดเจนและเมื่อเข้ามาประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวแล้ว ส่วนใหญ่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มการท่องเที่ยวเพราะต้องสมัครและเสียค่าธรรมเนียมให้กับอบต. ปวนพุก อีกทั้งคนส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับท่องเที่ยวเข้าร่วมกลุ่ม ดังนั้นจึงเป็นเสมือนกติกาที่ต้องเข้าร่วมกลุ่มเพื่อช่วยกันประกอบกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การประชุม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ขณะที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมีเพียง 20 คนที่มีคนในครอบครัวประกอบอาชีพท่องเที่ยวที่สวนหินผางาม เพราะส่วนมากบ้านอยู่ไกลจากสวนหินผางาม ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปสวนหินผางามสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้และเห็นว่าในแต่ละวันนักท่องเที่ยวมาเยือนไม่สม่ำเสมอ แต่กลุ่มนี้มักประกอบอาชีพอื่นเป็นอาชีพเสริม เช่น ทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่จำหน่ายส่งเนื่องจากทำรายได้ที่แน่นอนกว่า

ตอนที่ 3 การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การสอบถามการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น วัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงความรู้ ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างต่อหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเปรียบเทียบสภาพการจัดการการท่องเที่ยว ณ สวนหินผางามในปัจจุบันกับหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถประเมินเบื้องต้นเกี่ยวกับการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

การรับรู้หรือเคยได้ยินชื่อเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การรับรู้หรือเคยได้ยินชื่อเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสวนหินผางาม เคยได้ยินการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากที่สุดร้อยละ 94 รองลงมาคือการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร้อยละ 86.7 และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 53 เคยได้ยินชื่ออีโคทัวร์ี่ขึ้นน้อยที่สุดร้อยละ 2.4

กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสวนหินผางาม เคยได้ยินการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด ร้อยละ 36.2 รองลงมาคือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ร้อยละ 26.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 25.2 ตามลำดับ และเคยได้ยินชื่อนิเวศท่องเที่ยว่น้อยที่สุด ร้อยละ 3.2 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7

การรับรู้ รู้จักชื่อรูปแบบการท่องเที่ยวนั้น กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรับรู้ชื่อ รูปแบบของการท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องได้เข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดโดยอบต. ปวนพุ่มร่วมกับหน่วยงานราชการ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเขต 5 จังหวัดอุดรธานี ป่าไม้ประจำจังหวัดเลย สถาบันราชภัฏเลย และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมีการอบรมเป็นประจำทุกปี สำหรับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องนั้นส่วนมากได้รับฟังจากเสียงตามสายเมื่อมีประกาศ ณ บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางามเรื่องการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ และรับรู้จากคนในครอบครัวที่ไปประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว และมีบางส่วนเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ / เคยได้ยินชื่อเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ชื่อการท่องเที่ยว	กลุ่มที่เกี่ยวข้อง (n แต่ละข้อ = 83)		กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง (n แต่ละข้อ=345)	
	เคยได้ยิน	ไม่เคยได้ยิน	เคยได้ยิน	ไม่เคยได้ยิน
	ร้อยละ จำนวน	ร้อยละ จำนวน	ร้อยละ จำนวน	ร้อยละ จำนวน
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	53.0 (44)	47.0 (39)	25.2 (87)	74.8 (258)
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	94.0 (78)	6.0 (5)	26.1 (90)	73.9 (255)
การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	86.7 (72)	13.3 (11)	36.2 (125)	63.8 (220)
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	26.5 (22)	73.5 (61)	7.5 (26)	92.5 (319)
นิเวศท่องเที่ยว	8.4 (7)	91.6 (76)	3.2 (11)	96.8 (334)
อีโคทัวร์ซึม	2.4 (2)	97.6 (81)	9.9 (34)	90.1 (311)

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การเดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอื่น

กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเคยเดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอื่นในรอบ 2 – 3 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 45.8 จำนวนครั้งที่ไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวเฉลี่ย 1.9 ครั้งต่อ 2 – 3 ปี สำหรับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นั้น เคยเดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอื่นร้อยละ 9.9 จำนวนครั้งที่ไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 2.2 ครั้ง ดังตารางที่ 8

การเดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอื่นของทั้ง 2 กลุ่มไม่มากนัก เพราะส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตร รายได้ไม่สูงและต้องใช้เวลาส่วนมากในการทำงาน จึงไม่ค่อยมีเวลาและโอกาสได้เดินทางไปไหน ส่วนกลุ่มที่เกี่ยวข้องนั้นเคยมีการจัดเดินทางไปดูงานที่อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว 1 ครั้ง แต่เมื่อถามถึงการเคยไปเที่ยวหรือเคยไปเยี่ยมชมดูงานเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ณ ชุมชนอื่น ๆ ปรากฏว่าไม่เคยมีการไปดูงานหรือไปเที่ยวเพื่อชมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของชุมชนอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงบประมาณและเวลาที่ค่อนข้างจำกัด และส่วนใหญ่เน้นให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอกมากกว่า

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอื่น

การเดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอื่น	กลุ่มที่เกี่ยวข้อง (n = 83)		กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง (n = 345)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การเดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอื่น				
เคย	38	45.8	34	9.9
ไม่เคย	44	53.0	311	91.1
ไม่ตอบ	1	1.2	-	-
จำนวนครั้งในการไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอื่นในรอบ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา				
1 - 2 ครั้ง	28	73.7	22	64.8
3 - 4 ครั้ง	8	21.0	9	26.4
5 - 5 ครั้ง	-	-	-	-
มากกว่า 6 ครั้ง	1	2.6	1	2.9
ไม่ตอบ	1	2.7	2	5.9
รวม	38	100.0	34	100.0
ค่าเฉลี่ย	$\bar{X} = 1.9$	SD. = 1.6	$\bar{X} = 2.2$	SD. = 1.7

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการศึกษาการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างนั้น ได้วิเคราะห์ออกเป็น 5 ประเด็นย่อยได้แก่ การรับรู้ต่อสภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อความโดดเด่นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อสถานภาพของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งก็คือ ที่ตั้งใกล้ ใกล้ชุมชน ความเป็นเจ้าของและการได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์แหล่งท่องเที่ยว สุดท้ายคือความภาคภูมิใจของชุมชนต่อแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องในทุกประเด็น ประเด็นที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้มากที่สุด คือ สถานภาพของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.5$) รองลงมาคือ ความภาคภูมิใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.4$) และการรับรู้ต่อความโดดเด่น เอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.3$) ประเด็นสภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวรับรู้ระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$) และรับรู้ประเด็นความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวระดับมากเช่นกัน ($\bar{X} = 4.0$) กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเด็นความโดดเด่น เอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด ($\bar{X} = 4.1$) รองลงมาคือ สภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.0$) และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.9$) ดังตารางที่ 9

การที่ทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ในระดับมากถึงมากที่สุด เนื่องจากคำถามส่วนใหญ่เป็นการถามในเชิงรูปธรรมและลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความสวยงาม ความโดดเด่นซึ่งสามารถเห็นภาพได้ชัดเจน หรือถามในเชิงความรู้สึก ความภาคภูมิใจซึ่งสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ไม่ยากนักและกลุ่มที่เกี่ยวข้องมีค่าการรับรู้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องในทุกประเด็น เพราะกลุ่มที่เกี่ยวข้องได้พบเห็น สัมผัสกับทรัพยากรท่องเที่ยว ได้รับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิดกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบ ด้านพื้นที่	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	ระดับการรับรู้					ระดับการรับรู้						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	\bar{X}
1. สภาพความเป็น ธรรมชาติของแหล่ง ท่องเที่ยว	35 (42.2)	27 (32.5)	19 (22.9)	1 (1.2)	1 (1.2)	97 (28.1)	182 (52.8)	37 (10.7)	14 (4.1)	15 (4.3)	345 (100.0)	4.0
2. ความสวยงามของ แหล่งท่องเที่ยว	28 (33.7)	36 (43.4)	15 (18.1)	4 (4.8)	-	88 (25.7)	185 (53.9)	42 (12.2)	12 (3.5)	16 (4.6)	343 (100.0)	3.9
3. ความโดดเด่นของ ลักษณะเฉพาะตัวของ แหล่งท่องเที่ยว	43 (51.8)	27 (32.5)	11 (13.3)	1 (1.2)	1 (1.2)	161 (46.9)	112 (32.7)	36 (10.5)	16 (4.7)	18 (5.2)	343 (100.0)	4.1
4. สถานภาพของ แหล่งท่องเที่ยว (ที่ ตั้ง/การเป็นเจ้าของ/ การได้รับอนุญาต)	62 (74.7)	11 (13.3)	4 (4.8)	4 (4.8)	2 (2.4)	197 (57.3)	14 (4.1)	29 (8.4)	71 (20.6)	33 (9.6)	344 (100.0)	3.8
5. ความภูมิใจของชุมชน ต่อแหล่งท่องเที่ยว	44 (53.0)	32 (38.6)	6 (7.2)	1 (1.2)	-	71 (20.6)	200 (58.0)	43 (12.5)	15 (4.3)	16 (4.6)	345 (100.0)	3.9
การรับรู้ต่อการ ประกอบด้านพื้นที่ ตามหลักการ	48 (57.8)	25 (30.1)	7 (8.4)	2 (2.4)	1 (1.2)	122 (35.4)	161 (46.7)	36 (10.4)	13 (3.8)	13 (3.8)	345 (100.0)	3.9

หมายเหตุ คะแนนค่าเฉลี่ย 1 – 1.8 หมายถึง รับรู้น้อยที่สุด 1.9 – 2.7 หมายถึง รับรู้พอ 2.8 – 3.6 หมายถึง รับรู้ปานกลาง
3.7 – 4.5 หมายถึง รับรู้มาก 4.6 – 5.0 หมายถึง รับรู้มากที่สุด

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษาการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษา 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ การรับรู้ต่อภาวะเปรียบเทียบเกี่ยวกับการจัดการ ดูแลหรือปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ต่อสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังมีการดำเนินการท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวภายหลังมีการท่องเที่ยว และความเข้าใจต่อหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มรับรู้ในระดับมากที่สุดในประเด็นความรู้ ความเข้าใจต่อหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เท่ากัน ($\bar{X}=4.9$) กลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้ระดับมากในประเด็นการรับรู้ต่อภาวะเปรียบเทียบ เกี่ยวกับการจัดการ ดูแลหรือปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวรองลงมา ($\bar{X}=4.3$) และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.7$) รับรู้ระดับปานกลางต่อประเด็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.2$) และรับรู้ต่อประเด็นสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวภายหลังมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับน้อย ($\bar{X}=2.7$) ขณะที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องรับรู้ในระดับมากสำหรับประเด็นสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังมีการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.8$) รับรู้ในระดับน้อยต่อประเด็นการวางภาวะเปรียบเทียบเพื่อจัดการดูแลแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=2.7$) การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวภายหลังมีการท่องเที่ยว ($\bar{X}=2.1$) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=2.0$) ตามรายละเอียดในตารางที่ 10

จากการสังเกตพบว่า การรับรู้ที่แตกต่างกันของทั้ง 2 กลุ่มประเด็นเกี่ยวกับภาวะเปรียบเทียบในแหล่งท่องเที่ยว การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้ในระดับที่มากกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง มาจากการที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องได้สัมผัสกับการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยตรง รวมไปถึงการฝึกอบรมเกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดขึ้นประจำทุกปีอย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า สำหรับประเด็นความรู้ ความเข้าใจต่อหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีการรับรู้ในระดับมากที่สุดเท่ากันนั้น ส่วนหนึ่งเพราะการตั้งคำถามในแบบสอบถามเป็นการให้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ และคำถามที่ตั้งเป็นไปทางบวกทั้งหมด ทำให้ค่อนข้างง่ายต่อการตอบ ส่วนประเด็นสภาพธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังมีการท่องเที่ยว กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมีการรับรู้ในระดับมากขณะที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้ในระดับน้อย เพราะส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มไม่เข้าใจในหลักการและใช้การเปรียบเทียบกับสวนหินผางามเป็นหลัก กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องซึ่งสัมผัสถึงความเปลี่ยนแปลงของสวนหินผางามไม่ใกล้ชิดนัก จึงเห็นว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงภายหลังมีการท่องเที่ยว แต่กลุ่มที่เกี่ยวข้องซึ่งพบเห็นสภาพของสวนหินผางามมาโดยตลอด เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว เช่นการพัฒนาต่าง ๆ ส่วนมากจึงรับรู้ว่าคุณภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากภายหลังมีการท่องเที่ยว

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อการจัดการตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบ ด้านการจัดการ	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	ระดับการรับรู้					ระดับการรับรู้						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	X
1. การวางกฎระเบียบ เพื่อจัดการดูแล ปฏิบัติ ในแหล่งท่องเที่ยว	37 (44.6)	32 (38.6)	13 (15.7)	-	1 (1.2)	48 (14.0)	56 (16.3)	73 (21.2)	73 (21.2)	94 (27.3)	344 (100.0)	2.7
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อ แหล่งท่องเที่ยว	26 (31.3)	13 (15.7)	7 (8.4)	29 (34.9)	8 (9.6)	29 (8.4)	13 (3.8)	42 (12.2)	72 (20.9)	189 (54.8)	345 (100.0)	2.0
3. สภาพธรรมชาติของ แหล่งท่องเที่ยวหลังมี การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	9 (10.8)	20 (24.1)	5 (6.0)	37 (44.6)	12 (14.5)	123 (35.7)	118 (34.2)	31 (9.0)	57 (16.5)	16 (4.6)	345 (100.0)	3.8
4. การแก้ปัญหาที่เกิด ขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว หลังมีการท่องเที่ยว	29 (34.9)	24 (28.9)	14 (16.9)	8 (9.6)	8 (9.6)	42 (12.2)	22 (6.4)	38 (11.0)	53 (15.4)	189 (54.8)	344 (100.0)	2.1
5. ความรู้ ความเข้าใจ ต่อการท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืน	76 (91.6)	7 (8.4)	-	-	-	331 (95.9)	6 (1.7)	4 (1.2)	2 (0.6)	2 (0.6)	345 (100.0)	4.9
การรับรู้ต่อองค์ประกอบ ด้านการจัดการตามหลัก	11 (13.3)	36 (43.4)	24 (28.9)	8 (9.6)	4 (4.8)	29 (8.4)	51 (14.8)	112 (32.5)	132 (38.3)	21 (6.1)	345 (100.0)	3.1

หมายเหตุ คะแนนค่าเฉลี่ย 1 – 1.8 หมายถึง รับรู้น้อยที่สุด 1.9 – 2.7 หมายถึง รับรู้พอ 2.8 – 3.6 หมายถึง รับรู้ปานกลาง
3.7 – 4.5 หมายถึง รับรู้มาก 4.6 – 5.0 หมายถึง รับรู้มากที่สุด

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาในประเด็นการรับรู้ต่อการร่วมแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชนก่อนมีการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว การร่วมวางแผนของคนในชุมชนก่อนการจัดการท่องเที่ยว การร่วมเตรียมการของคนในชุมชนก่อนการจัดการท่องเที่ยว การเข้าร่วมประกอบกิจกรรมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รายได้ภายหลังมีการจัดการท่องเที่ยว สภาพความเป็นอยู่ภายหลังมีการท่องเที่ยว และการรับรู้ต่อประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการสร้างอาชีพแก่คนในชุมชน พบว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องมีการรับรู้ในระดับปานกลางถึงมากขณะที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรับรู้ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ประเด็นที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้มากที่สุดในระดับมากคือ สภาพความเป็นอยู่ภายหลังมีการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.8$) คือ สภาพความเป็นอยู่ควรค่อนข้างดี คุณภาพชีวิตดีขึ้น ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการสร้างอาชีพ ($\bar{X} = 3.8$) คือช่วยสร้างอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาก มีการรวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สมาชิกของกลุ่มและกลุ่มได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่ม รองลงมาคือ การเข้าร่วมประกอบกิจกรรมกลุ่มด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.7$) ควรเป็นสมาชิกกลุ่ม เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มประมาณร้อยละ 80 รับรู้ แสดงความคิดเห็น วางแผนในกิจกรรมกลุ่มแต่ไม่มีส่วนในการตัดสินใจ

ขณะที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด โดยรับรู้ในประเด็นสภาพความเป็นอยู่ภายหลังมีการท่องเที่ยวมากที่สุด ($\bar{X}=2.4$) รองลงมาคือ ประเด็นรายได้ภายหลังมีการท่องเที่ยว ($\bar{X}=2.0$) และการร่วมแสดงความคิดเห็นก่อนมีการจัดการท่องเที่ยว ($\bar{X}=1.9$) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 11

การสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจประเด็นคำถาม โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนั้นส่วนใหญ่ต้องใช้เวลาเปรียบเทียบจากลักษณะของการจัดการท่องเที่ยวสวนหินผางามเป็นหลักแล้วจึงเข้าสู่ประเด็นคำถาม การรับรู้ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนก็เช่นกัน กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรับรู้ในระดับที่สูง กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องเพราะประสบการณ์ในการเข้าร่วมการจัดการท่องเที่ยวมากกว่า ในอีกด้านหนึ่งจากการสังเกตพบว่า การรับรู้ของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องในระดับน้อยถึงน้อยที่สุดสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการทรัพยากรของชุมชนปวนพู้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของสภาอบต.ปวนพู้ ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ สาเหตุน่าจะมาจากรายได้ที่ค่อนข้างน้อย ความจำเป็นในการประกอบอาชีพและการศึกษา ทำให้ความตื่นตัวในการเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมีค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านที่มีส่วนรวมของชุมชนตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบ	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	ระดับการรับรู้					ระดับการรับรู้						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	\bar{X}
1. รวมแสดงความคิดเห็น	22	8	41	5	7	83	3.4	23	6	63	344	1.9
ก่อนมีการจัดการท่องเที่ยว	(26.5)	(9.6)	(49.4)	(6.0)	(8.4)	(100.0)		(6.7)	(1.7)	(18.3)	(17.4)	(55.8)
2. ร่วมวางแผนก่อนมีการจัดการท่องเที่ยว	22	12	27	5	17	83	3.2	21	12	49	344	1.8
ก่อนมีการจัดการท่องเที่ยว	(26.5)	(14.5)	(32.5)	(6.0)	(20.5)	(100.0)		(6.1)	(3.5)	(14.2)	(18.3)	(57.8)
3. ร่วมเตรียมการก่อนมีการจัดการท่องเที่ยว	26	6	27	9	15	83	3.2	21	13	36	344	1.8
ก่อนมีการจัดการท่องเที่ยว	(31.3)	(7.2)	(32.5)	(10.8)	(18.1)	(100.0)		(6.1)	(3.8)	(10.5)	(22.1)	(57.6)
4. เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	18	37	14	10	4	83	3.7	35	9	11	195	1.8
ก่อนมีการท่องเที่ยว	(21.7)	(44.6)	(16.9)	(12.0)	(4.8)	(100.0)		(10.1)	(2.6)	(3.2)	(27.5)	(56.5)
5. รายได้ภายหลังมีการท่องเที่ยว	11	23	35	12	2	83	3.3	19	20	47	344	2.0
ก่อนมีการท่องเที่ยว	(13.3)	(27.7)	(42.2)	(14.5)	(2.4)	(100.0)		(5.5)	(5.8)	(13.7)	(32.6)	(42.4)
6. สภาพความเป็นอยู่หลังมีการท่องเที่ยว	20	32	28	2	1	83	3.8	26	23	94	337	2.4
ก่อนมีการท่องเที่ยว	(24.1)	(38.6)	(33.7)	(2.4)	(1.2)	(100.0)		(7.7)	(6.8)	(27.9)	(28.2)	(29.4)
7. ประชาชนของการท่องเที่ยว	26	28	20	6	3	83	3.8	28	7	15	185	1.8
ก่อนมีการท่องเที่ยว	(31.3)	(33.7)	(24.1)	(7.2)	(3.6)	(100.0)		(8.1)	(2.0)	(4.3)	(31.9)	(53.6)
การรับรู้ต่อองค์ประกอบ	13	31	21	15	3	83	3.5	17	22	47	345	1.9
การมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักการ	(15.7)	(37.3)	(25.3)	(18.1)	(3.6)	(100.0)		(4.9)	(6.4)	(13.6)	(27.5)	(47.5)

หมายเหตุ คะแนนค่าเฉลี่ย 1 – 1.8 หมายถึง รับรู้ น้อยที่สุด 1.9 – 2.7 หมายถึง รับรู้ น้อย 2.8 – 3.6 หมายถึง รับรู้ ปานกลาง

3.7 – 4.5 หมายถึง รับรู้ มาก 4.6 – 5.0 หมายถึง รับรู้ มากที่สุด

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษาการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สอบถามประเด็นความสำคัญของการสื่อความหมายธรรมชาติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และโอกาสในการเข้าร่วมการสื่อความหมายของคนในชุมชน พบว่ากลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการรับรู้ในระดับปานกลางถึงมาก โดยรับรู้ต่อความสำคัญของการสื่อความหมายธรรมชาติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับมาก ($\bar{X}=4.0$) คือ มีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงความสำคัญ ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว วิธีปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง รับรู้ต่อโอกาสของการเข้าร่วมการสื่อความหมายธรรมชาติของคนในชุมชนระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.6$) คือควรมีส่วนเข้าร่วมปานกลาง เช่น ให้ข้อมูลทั่วไปแก่นักท่องเที่ยว เช่น รายละเอียดเบื้องต้น ลักษณะ ความโดดเด่น ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องรับรู้ในความสำคัญของการสื่อความหมายธรรมชาติในระดับน้อย ($\bar{X}=1.9$) และรับรู้ต่อโอกาสในการเข้าร่วมการสื่อความหมายธรรมชาติของคนในชุมชนระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.7$) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 12

เช่นเดียวกับองค์ประกอบอื่น การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติของกลุ่มที่เกี่ยวข้องสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพราะกลุ่มที่เกี่ยวข้องต้องพบปะ ใกล้ชิดและสื่อสารกับนักท่องเที่ยวบ่อยกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง อาจรวมไปถึงการตอบข้อซักถาม พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งที่เป็นหน้าที่โดยตรงอย่างกลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือไม่ใช่หน้าที่โดยตรงอย่างเช่นกลุ่มชายของหรือกลุ่มรถไถนาเดินตาม การต้องมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวบ่อยครั้ง อาจทำให้กลุ่มที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงความสำคัญของการสื่อสาร ทำความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง

**ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการศึกษาที่ตามหลักการศึกษาของการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ**

องค์ประกอบ	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	X̄	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	X
ด้านการสื่อสาร														
ทัศนคติของ														
1. ความสำคัญของ	40	21	11	8	3	83	4.0	35	14	20	84	191	344	1.9
การสื่อความหมาย	(48.2)	(25.3)	(13.3)	(9.6)	(3.6)	(100.0)		(10.2)	(4.1)	(5.8)	(24.4)	(55.5)	(100.0)	
ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ														
2. โอกาสในการเข้าร่วมการสื่อความ	23	29	12	12	7	83	3.6	22	8	16	83	215	344	1.7
ทัศนคติของ	(27.7)	(34.9)	(14.5)	(14.5)	(8.4)	(100.0)		(6.4)	(2.3)	(4.7)	(24.1)	(62.5)	(100.0)	
คนในชุมชน														
การรับรู้ต่อองค์ประกอบการศึกษาที่ตาม	38	13	17	10	5	83	3.8	23	16	33	89	184	345	1.8
ทัศนคติของ	(45.8)	(15.7)	(20.5)	(12.0)	(6.0)	(100.0)		(6.7)	(4.6)	(9.6)	(25.8)	(53.3)	(100.0)	

หมายเหตุ คะแนนค่าเฉลี่ย 1 – 1.8 หมายถึง รับรู้น้อยที่สุด 1.9 – 2.7 หมายถึง รับรู้น้อย 2.8 – 3.6 หมายถึง รับรู้ปานกลาง
1.7 – 4.5 หมายถึง รับรู้มาก 4.6 – 5.0 หมายถึง รับรู้มากที่สุด

เมื่อพิจารณาการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่นั้นรับรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 87.9 โดยรับรู้เฉลี่ย (\bar{X} = 21.5) การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 56.7 รับรู้เฉลี่ย (\bar{X} =18.8) การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 53 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ (\bar{X} =24.4) และรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 61.5 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ (\bar{X} =7.6) จึงเห็นได้ว่ากลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวส่วนมากรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการในระดับมากถึงมากที่สุด

กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 82.1 รับรู้เฉลี่ย (\bar{X} =19.6) การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ร้อยละ 79.1 รับรู้เฉลี่ย (\bar{X} =15.3) การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ร้อยละ 75 รับรู้เฉลี่ย (\bar{X} =13.6) และรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ร้อยละ 44.4 รับรู้เฉลี่ย (\bar{X} =3.5) การรับรู้ของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการนั้นอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ดังตารางที่ 13

โดยสรุปแล้ว พบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจะมีการรับรู้ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แม้ว่าระดับการศึกษาโดยส่วนใหญ่ใกล้เคียงกัน แต่กลุ่มที่เกี่ยวข้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกปี ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับหนึ่ง รวมถึงการได้สัมผัส ใกล้ชิดและได้รับผลโดยตรงจากการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว ทำให้รับรู้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเลย จึงไม่เข้าใจในคำถามเกี่ยวกับหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนมากจึงใช้การเปรียบเทียบจากสิ่งที่เกิดขึ้นที่สวนหินผางามเป็นคำตอบหลัก

นอกจากนี้ จากการสังเกตพบว่าในชุมชนปวนพุ่มไม่ค่อยปรากฏการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนโดยเฉพาะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จึงอาจทำให้ขาดการกระตุ้นความสนใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดูแล จัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมถึงการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุ่มในปัจจุบันยังมีการกระจายประโยชน์อยู่เพียงในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนั้นกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องจึงไม่เห็นถึงประโยชน์ หรือความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนจึงไม่ได้ให้ความสนใจเท่าใดนัก

ตอนที่ 4 การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพความเป็นจริงในพื้นที่

การสอบถามถึงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้านตามสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามถึงการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุดตามองค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ ว่าเป็นอย่างไรตามการรับรู้ของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องและเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้ผลการศึกษาดังนี้

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

การศึกษารับรู้ของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ศึกษาใน 5 ประเด็นคือ สภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่น เอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยว สถานภาพของแหล่งท่องเที่ยว (ที่ตั้ง/ความเป็นเจ้าของ/การได้รับอนุญาตใช้ประโยชน์) และความภูมิใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีการรับรู้ในระดับมาก โดยกลุ่มที่เกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยการรับรู้มากที่สุด ในประเด็นความภูมิใจต่อแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.3$) เท่ากับประเด็นสถานภาพของแหล่งท่องเที่ยว รองลงมาคือ ความโดดเด่น เอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.2$) ขณะที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการรับรู้เฉลี่ยในประเด็นสถานภาพของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.5$) สูงกว่ากลุ่มที่เกี่ยวข้อง รองลงมาคือ ประเด็นความโดดเด่น เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.1$) ประเด็นสภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.0$) และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.9$) ตามลำดับ เพราะกลุ่มที่เกี่ยวข้องนั้นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่สวนหินผางามมานานกว่า 3 ปี บางคนเริ่มประกอบอาชีพนี้ตั้งแต่เริ่มเปิดให้มีการท่องเที่ยวจึงพบเห็นสภาพความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง แต่ส่วนใหญ่ทั้ง 2 กลุ่มยังคงรับรู้ในระดับมากคือ รับรู้ที่สวนหินผางามยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม แปลกตาและเป็นธรรมชาติมาก เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน ชุมชนจัดการดูแล และรู้สึกภูมิใจต่อแหล่งท่องเที่ยวระดับมาก ดังแสดงตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

องค์ประกอบ ด้านพื้นที่	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	ระดับการรับรู้					ระดับการรับรู้						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	\bar{X}
1. สภาพความเป็น ธรรมชาติของแหล่ง ท่องเที่ยว	20 (24.1)	37 (44.6)	20 (24.1)	5 (6.0)	1 (1.2)	146 (42.3)	109 (31.6)	57 (16.5)	10 (2.9)	23 (6.7)	345 (100.0)	4.0
2. ความสวยงามของ แหล่งท่องเที่ยว	18 (21.7)	41 (49.4)	19 (22.9)	3 (3.6)	2 (2.4)	140 (40.8)	107 (31.2)	53 (15.5)	18 (5.2)	25 (7.3)	343 (100.0)	3.9
3. ความโดดเด่นของ ลักษณะเฉพาะตัวของ แหล่งท่องเที่ยว	37 (44.6)	31 (37.3)	10 (12.0)	3 (3.6)	2 (2.4)	205 (59.8)	50 (14.6)	38 (11.1)	24 (7.0)	26 (7.6)	343 (100.0)	4.1
4. สถานภาพของ แหล่งท่องเที่ยว (ที่ ตั้ง/การเป็นเจ้าของ/ การได้รับอนุญาต)	53 (63.9)	11 (13.3)	15 (18.1)	2 (2.4)	2 (2.4)	172 (50.0)	25 (7.3)	26 (7.6)	44 (12.8)	77 (22.4)	344 (100.0)	4.5
5. ความภูมิใจของชุมชน ต่อแหล่งท่องเที่ยว	37 (44.6)	41 (49.4)	3 (3.6)	1 (1.2)	1 (1.2)	123 (35.7)	131 (38.0)	50 (14.5)	19 (5.5)	22 (6.4)	345 (100.0)	4.0
การรับรู้ต่อการ ประกอบด้านพื้นที่ ตามสภาพจริง	35 (42.2)	32 (38.6)	13 (15.7)	2 (2.4)	1 (1.2)	5 (1.4)	13 (3.8)	30 (8.7)	59 (17.1)	238 (69.0)	345 (100.0)	3.9

หมายเหตุ คะแนนค่าเฉลี่ย 1 – 1.8 หมายถึง รับรู้น้อยที่สุด 1.9 – 2.7 หมายถึง รับรู้พอ 2.8 – 3.6 หมายถึง รับรู้ปานกลาง
3.7 – 4.5 หมายถึง รับรู้มาก 4.6 – 5.0 หมายถึง รับรู้มากที่สุด

การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน ได้พบเห็นแหล่งท่องเที่ยวมาเป็นเวลานานจนรู้สึกเป็นเจ้าของ รวมถึงการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภายนอก การที่มีนักท่องเที่ยวมาเยือนแล้วส่วนใหญ่พูดถึงความโดดเด่น ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามให้กลุ่มตัวอย่างได้ยินทำให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าคุณภาพสวนหินผางามมีความแปลก โดดเด่นและสวยงามค่อนข้างมาก การรับรู้ต่อสภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่รับรู้ว่าคุณภาพได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ เนื่องจากเริ่มต้นจัดการท่องเที่ยวหน่วยงานที่เป็นเจ้าของพื้นที่ อันได้แก่สำนักงานป่าไม้จังหวัดเลยได้เข้ามามีส่วนผลักดัน สนับสนุนให้อบต. ปวนพเป็นผู้ดูแลจัดการท่องเที่ยวรวมถึงหน่วยงานราชการในจังหวัดเลยอีกหลายหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน ชุมชนจึงรับรู้ในประเด็นนี้ในระดับมาก

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาใน 5 ประเด็น ได้แก่ การรับรู้ต่อกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการ ดูแลหรือปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อแหล่งท่องเที่ยว สภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังมีการดำเนินการท่องเที่ยว การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวภายหลังมีการท่องเที่ยว ความเข้าใจต่อหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้ตั้งแต่ระดับน้อยถึงมาก ประเด็นความรู้ ความเข้าใจต่อหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรับรู้มากที่สุด ($\bar{X}=4.5$) รองลงมาคือ ประเด็นกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการ ดูแล ปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.9$) และประเด็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในสวนหินผางาม ($\bar{X}=3.3$) ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องรับรู้ประเด็นความรู้ ความเข้าใจต่อหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด ($\bar{X}=4.8$) รองลงมาคือสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวภายหลังมีการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.9$) และประเด็นกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=2.3$) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 15

ทั้ง 2 กลุ่มรับรู้ในระดับประเด็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด ทั้งนี้ อาจมาจากประเด็นคำถามที่ให้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่เป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมด ทำให้สามารถตอบได้ง่าย แต่ประเด็นที่ทั้ง 2 กลุ่มเห็นตรงกันว่าที่สวนหินผางามยังไม่ดีคือ การก่อสร้างอาคาร สิ่งปลูกสร้างภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มี ความกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติเท่าใดนัก ในประเด็นของกฎระเบียบ เนื่องจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องเป็นกลุ่มที่ใกล้ชิด คลุกคลีกับการจัดการท่องเที่ยวมากที่สุดซึ่งมีทั้งกฎระเบียบที่กลุ่มท่องเที่ยวต้องปฏิบัติและกฎระเบียบที่นักท่องเที่ยวต้องปฏิบัติ ซึ่งกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะมัคคุเทศก์ท้องถิ่นต้องแจ้งแก่นักท่องเที่ยวทุกครั้งทุกคน การรับรู้

ประเด็นสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังมีการท่องเที่ยวที่เห็นว่าสภาพแหล่งท่องเที่ยวมีความเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก เพราะกลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลุ่มมัคคุเทศก์เป็นผู้ที่เข้าไปยังในบริเวณสวนหินผางามมากที่สุด และได้ประสบกับปัญหา ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด เช่น การทิ้งขยะ การขีดเขียน การหักเห็ดกินไม้ และทำให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมแก่แหล่งท่องเที่ยวได้ แต่ด้วยการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เช่น ดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวและได้รับผลโดยตรงจากการจัดการท่องเที่ยว ทำให้รับรู้ต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวปานกลาง คือมีการแก้ไขปัญหบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ แค่แก้ไขไม่ให้อันตราย

ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว จึงทำให้รับรู้ต่อในระดับน้อย ระบุว่าสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก อาจเพราะสภาพธรรมชาติของสวนหินผางามที่ไม่ประปรายต่อผลกระทบมากนัก รวมถึงบางคนไปสวนหินผางามปีละ 1 ครั้งเฉพาะช่วงที่มีงานเทศกาล คือ วันที่ 4 ธันวาคมของทุกปีเท่านั้นอาจทำให้ไม่ค่อยสังเกตถึงความเปลี่ยนแปลง และทำให้การรับรู้ประเด็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในสวนหินผางามอยู่ระดับน้อยที่สุด คือ ไม่น่าจะเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และทำให้รับรู้ในระดับน้อยที่สุดต่อประเด็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวเพราะคิดว่าไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อการจัดการตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่

องค์ประกอบ ด้านการจัดการ	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	ระดับการรับรู้					ระดับการรับรู้						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	X
1. การวางกฎระเบียบ เพื่อจัดการดูแล ปฏิบัติ ในแหล่งท่องเที่ยว	25 (30.1)	33 (39.8)	17 (20.5)	5 (6.0)	3 (3.7)	28 (8.1)	47 (13.7)	78 (22.7)	51 (14.8)	140 (40.7)	344 (100.0)	2.3
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อ แหล่งท่องเที่ยว	21 (25.3)	22 (26.5)	6 (7.2)	32 (38.6)	2 (2.4)	17 (4.9)	16 (4.6)	20 (5.8)	57 (16.5)	235 (68.1)	345 (100.0)	1.6
3. สภาพธรรมชาติของ แหล่งท่องเที่ยวหลังมี การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	8 (9.6)	17 (20.5)	8 (9.6)	40 (48.2)	10 (12.0)	168 (48.7)	65 (18.8)	45 (13.0)	54 (15.7)	13 (3.8)	345 (100.0)	3.9
4. การแก้ปัญหาที่เกิด ขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว หลังมีการท่องเที่ยว	13 (15.7)	27 (32.5)	20 (24.1)	13 (15.7)	10 (12.0)	13 (3.8)	22 (6.4)	33 (9.6)	46 (13.4)	230 (66.9)	344 (100.0)	1.7
5. ความรู้ ความเข้าใจ ต่อการท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืน	57 (68.7)	14 (16.9)	9 (10.8)	3 (3.6)	-	316 (91.6)	15 (4.3)	7 (2.0)	5 (1.4)	2 (0.6)	345 (100.0)	4.8
การรับรู้ต่อองค์ประกอบ ด้านการจัดการตาม สภาพจริง	5 (6.0)	28 (33.7)	22 (26.5)	21 (25.3)	7 (8.4)	5 (1.4)	42 (12.2)	102 (29.6)	162 (47.0)	34 (9.9)	345 (100.0)	2.9

หมายเหตุ คะแนนค่าเฉลี่ย 1 – 1.8 หมายถึง รับรู้น้อยที่สุด 1.9 – 2.7 หมายถึง รับรู้น้อย 2.8 – 3.6 หมายถึง รับรู้ปานกลาง

3.7 – 4.5 หมายถึง รับรู้มาก 4.6 – 5.0 หมายถึง รับรู้มากที่สุด

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ศึกษาใน 7 ประเด็น ได้แก่ การร่วมแสดงความคิดเห็นก่อนของคนในชุมชนก่อนมีการจัดการท่องเที่ยว การร่วมวางแผนของคนในชุมชนก่อนการจัดการท่องเที่ยว การร่วมเตรียมการของคนในชุมชนก่อนการจัดการท่องเที่ยว การเข้าร่วมประกอบกิจกรรมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รายได้ภายหลังมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน สภาพความเป็นอยู่ภายหลังมีการท่องเที่ยว การรับรู้ต่อประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่คนในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องมีการรับรู้ในระดับปานกลางในทุกประเด็น โดยรับรู้เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ภายหลังมีการท่องเที่ยวว่าดีขึ้นบ้าง ($\bar{X}=3.6$) รองลงมาคือ ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อคนในชุมชน คือ ช่วยสร้างอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการรวมกลุ่มประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว สมาชิกของกลุ่มและกลุ่มได้รับประโยชน์ ($\bar{X}=3.5$) และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.3$) ตามลำดับ กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมีการรับรู้ในระดับน้อยที่สุด 6 ประเด็น ยกเว้นสภาพความเป็นอยู่ภายหลังมีการท่องเที่ยวที่มีการรับรู้ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.1$) รองลงมาคือ ประเด็นรายได้ภายหลังมีการท่องเที่ยวรับรู้รองลงมา ($\bar{X}=1.7$) และประเด็นร่วมแสดงความคิดเห็นก่อนมีการท่องเที่ยวเท่ากับประเด็นประโยชน์ของการท่องเที่ยวต่อคนในชุมชน ($\bar{X}=1.5$) รายละเอียดดังตารางที่ 16

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่าก่อนมีการจัดการท่องเที่ยวนั้น การร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมวางแผนและร่วมเตรียมการส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากตั้งแต่เริ่มต้นให้มีการจัดการท่องเที่ยวเป็นการเริ่มต้นโดยบุคคลภายนอกชุมชน และขั้นตอนวิธีการต่างๆ ส่วนใหญ่ทางหน่วยงานราชการเป็นผู้คิดแล้วมาขอความร่วมมือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกอบต.และอาสาสมัครซึ่งเป็นชาวบ้านจำนวนหนึ่ง ไม่ได้ประกาศหรือสอบถามจากคนในชุมชนทั้งหมด ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของภคินันท์ (2544) ในเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ซึ่งระบุว่าประชาชนท้องถิ่นที่ทำอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามอยู่ในเกณฑ์มาก ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยของภคินันท์ทำการศึกษาในช่วงระยะเวลาแรกคือไม่เกิน 2 ปีตั้งแต่มีการจัดการท่องเที่ยว สมาชิกส่วนใหญ่ที่มีส่วนร่วมในช่วงเริ่มต้นยังประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอยู่ แต่ผู้ศึกษาทำการวิจัยภายหลังมีการท่องเที่ยวไปแล้วประมาณ 5 ปี สมาชิกที่มีส่วนร่วมในช่วงเริ่มต้นมีจำนวนน้อยลง และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนมีการท่องเที่ยว

ในด้านรายได้ สภาพความเป็นอยู่และประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น กลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้ในระดับปานกลาง แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องซึ่งรับรู้ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนปวนพวยังไม่ได้มีการกระจายอย่างทั่วถึงแก่คนในชุมชน ผู้ที่ได้รับประโยชน์ก็คือผู้ที่ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว แต่จากการสัมภาษณ์และสังเกต กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ได้มีความรู้สึกว่ามียุติธรรม หรือเรียกร้องให้มีการกระจายผลประโยชน์เพราะอย่างน้อยก็ไม่ได้มีการปิดกั้นไม่ให้ไปทำอาชีพที่สวนหินผางาม เพียงแต่พวกเขาไม่ไปทำเอง เนื่องจากระยะทางที่ห่างไกลจากหมู่บ้านและจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไม่แน่นอนในแต่ละวัน

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

องค์ประกอบ ด้านการมีส่วนร่วม	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	ระดับการรับรู้					ระดับการรับรู้						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
	รวม	X				รวม	X			รวม	X	
1. ร่วมแสดงความคิดเห็น ก่อนมีการจัดการท่องเที่ยว	11 (13.3)	9 (10.8)	45 (54.2)	8 (9.6)	10 (12.0)	83 (100.0)	3.0	7 (2.0)	35 (10.2)	58 (16.9)	236 (68.6)	344 (100.0)
2. ร่วมวางแผนก่อนมีการ จัดการท่องเที่ยว	10 (12.0)	15 (18.1)	32 (38.6)	7 (8.4)	19 (22.9)	83 (100.0)	2.9	9 (2.6)	25 (7.3)	53 (15.4)	255 (74.1)	344 (100.0)
3. ร่วมเตรียมการก่อนมี การจัดการท่องเที่ยว	8 (9.6)	18 (21.7)	28 (33.7)	14 (16.9)	15 (18.1)	83 (100.0)	2.9	8 (2.3)	22 (6.4)	47 (13.7)	263 (76.5)	344 (100.0)
4. เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ด้านการท่องเที่ยว	7 (8.4)	35 (42.2)	20 (24.1)	16 (19.3)	5 (6.0)	83 (100.0)	3.3	7 (2.0)	6 (1.7)	57 (16.5)	272 (78.8)	345 (100.0)
5. รายได้ภายหลังมีการ ท่องเที่ยว	3 (3.6)	21 (25.3)	45 (54.2)	13 (15.7)	1 (1.2)	83 (100.0)	3.1	12 (3.5)	44 (12.8)	101 (29.4)	185 (53.8)	344 (100.0)
6. สภาพความเป็นอยู่หลัง มีการท่องเที่ยว	10 (12.0)	31 (37.3)	38 (45.8)	3 (3.6)	1 (1.2)	83 (100.0)	3.6	18 (5.3)	88 (26.1)	94 (27.9)	129 (38.3)	337 (100.0)
7. ประโยชน์ของการท่องเที่ยว เกี่ยวข้องกับชุมชน	11 (13.3)	34 (41.0)	28 (33.7)	7 (8.4)	3 (3.6)	83 (100.0)	3.5	11 (3.2)	18 (5.2)	73 (21.2)	237 (68.7)	345 (100.0)
การรับรู้ต่อองค์ประกอบ การมีส่วนร่วมตามสภาพ จริง	3 (3.6)	24 (28.9)	29 (34.9)	23 (27.7)	4 (4.8)	83 (100.0)	3.2	15 (4.3)	39 (11.3)	80 (23.2)	205 (59.4)	345 (100.0)

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 1 – 1.8 หมายถึง รับรู้มากที่สุด 1.9 – 2.7 หมายถึง รับรู้น้อย 2.8 – 3.6 หมายถึง รับรู้ปานกลาง

3.7 – 4.5 หมายถึง รับรู้มาก 4.6 – 5.0 หมายถึง รับรู้มากที่สุด

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ศึกษาใน 2 ประเด็นคือ ความสำคัญของการสื่อความหมายธรรมชาติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และโอกาสในการเข้าร่วมการสื่อความหมายธรรมชาติ กลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้ทั้ง 2 ประเด็นระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.6$) และ ($\bar{X}=3.3$) ตามลำดับ สำหรับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องนั้นรับรู้ในระดับน้อยที่สุดทั้ง 2 ประเด็น ($\bar{X}=1.5$) และ ($\bar{X}=1.3$) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 17

เช่นเดียวกับการรับรู้ในองค์ประกอบอื่นๆ นั่นคือ กลุ่มที่เกี่ยวข้องจะมีการรับรู้ในระดับสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มที่เกี่ยวข้องที่ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเห็นความสำคัญและมีโอกาสเข้าร่วมสื่อความหมายธรรมชาติเพราะหน้าที่โดยตรงเป็นผู้ที่มีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์ ต้องประกอบกิจกรรมเดินนำนักท่องเที่ยวพร้อมทั้งคอยให้คำอธิบายแก่นักท่องเที่ยวอยู่เสมอ สำหรับกลุ่มรถไถนาเดินตามและกลุ่มผู้ประกอบการขายสินค้านั้นก็มีโอกาสพบปะ พูดคุย อธิบายลักษณะ ความสวยงาม ภาวะเบียดของแหล่งท่องเที่ยวลดลงมา รวมถึงการได้อบรมเกี่ยวกับการเป็นมัคคุเทศก์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้รับรู้ถึงความสำคัญของการสื่อความหมายธรรมชาติ ในขณะที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องไม่มีโอกาสทั้งพบปะนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว พูดคุยหรืออบรม ทำให้การรับรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อการประกอบด้านการศึกษาตามสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ที่จังหวัดชลบุรี

องค์ประกอบ ด้านการสื่อสาร มหาวิทยาลัย	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	X	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	X
1. ความสำคัญของการสื่อสารตามสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ที่จังหวัดชลบุรี	17 (20.5)	35 (42.2)	16 (19.3)	12 (14.5)	3 (3.6)	83 (100.0)	3.6	10 (2.9)	19 (5.5)	20 (5.8)	50 (14.5)	245 (71.2)	344 (100.0)	1.5
2. โอกาสในการเข้าร่วมการสื่อสารตามสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ที่จังหวัดชลบุรี	15 (18.1)	24 (28.9)	19 (22.9)	18 (21.7)	7 (8.4)	83 (100.0)	3.3	4 (1.2)	8 (2.3)	9 (2.6)	46 (13.3)	278 (80.6)	345 (100.0)	1.3
3. การรับรู้ต่อการสื่อสารตามสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ที่จังหวัดชลบุรี	18 (21.7)	21 (25.3)	22 (26.5)	17 (20.5)	5 (6.0)	83 (100.0)	3.5	5 (1.4)	13 (3.8)	30 (8.7)	59 (17.1)	238 (69.0)	345 (100.0)	1.4

หมายเหตุ คะแนนค่าเฉลี่ย 1 – 1.8 หมายถึง รับรู้น้อยที่สุด 1.9 – 2.7 หมายถึง รับรู้น้อย 2.8 – 3.6 หมายถึง รับรู้ปานกลาง
3.7 – 4.5 หมายถึง รับรู้มาก 4.6 – 5.0 หมายถึง รับรู้มากที่สุด

สรุปการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพจริงในพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ตามสภาพจริงในพื้นที่ระดับมากที่สุดร้อยละ 80.8 มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ ($\bar{X}=20.6$) รับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการระดับมากที่สุดร้อยละ 60.2 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ ($\bar{X}=17.6$) รับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนระดับปานกลางถึงมากที่สุดร้อยละ 63.8 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ ($\bar{X}=22.3$) และรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติระดับปานกลางถึงมากที่สุดร้อยละ 51.8 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ ($\bar{X}=6.9$) กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ระดับมากที่สุดร้อยละ 74.2 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ ($\bar{X}=19.4$) รับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการระดับน้อยถึงน้อยที่สุดร้อยละ 56.9 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ ($\bar{X}=14.4$) รับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนระดับน้อยถึงน้อยที่สุดร้อยละ 82.6 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ ($\bar{X}=10.8$) และรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติระดับน้อยถึงน้อยที่สุดร้อยละ 86.1 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ ($\bar{X}=2.8$) รายละเอียดดังตารางที่ 18

กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ยกเว้นองค์ประกอบด้านพื้นที่ เนื่องจากคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านพื้นที่เป็นการถามเกี่ยวกับสภาพของสวนหินผางาม และความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างต่อสวนหินผางาม ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงรับรู้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ นั้นกลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้ในระดับที่สูงกว่าเพราะเกี่ยวข้องและรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินการจัดการ ร่วมลงมือปฏิบัติ เช่น เป็นไกด์นำนักท่องเที่ยวชมภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และได้รับผลโดยตรงจากการจัดการท่องเที่ยวจึงรับรู้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องที่เข้าไปมีส่วนร่วม รับรู้ ปฏิบัติและได้รับผลจากการจัดการท่องเที่ยวสวนหินผางามน้อยกว่ากลุ่มที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	X
1.ด้านพื้นที่	35 (42.2)	32 (38.6)	13 (15.7)	2 (2.4)	1 (1.2)	156 (45.2)	100 (29.0)	48 (13.9)	23 (6.7)	18 (5.2)	345 (100)	19.4
2.ด้านการจัดการ	5 (6.0)	28 (33.7)	22 (26.5)	21 (25.3)	7 (8.4)	5 (1.4)	42 (12.2)	102 (29.6)	162 (47.0)	34 (9.9)	345 (100)	14.4
3.ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3 (3.6)	24 (28.9)	29 (34.9)	23 (27.7)	4 (4.8)	6 (1.7)	15 (4.3)	39 (11.3)	80 (23.2)	205 (59.4)	345 (100)	10.8
4.ด้านการสื่อสาร	18 (21.7)	21 (25.3)	22 (26.5)	17 (20.5)	5 (6.0)	5 (1.4)	13 (3.8)	30 (8.7)	59 (17.1)	238 (69.0)	345 (100)	2.8

ตอนที่ 5 กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่

การรับรู้ต่อกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน

กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่ที่ศึกษาจำนวน 11 กิจกรรมซึ่งได้จากการตรวจสอบเอกสารและการสำรวจพื้นที่ศึกษาในช่วงก่อนทำการเก็บข้อมูล กิจกรรมทั้ง 11 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมตรวจตราร่องรอยผลกระทบกิจกรรมสำรวจพื้นที่เพื่อแบ่งเขตจัดการ กิจกรรมวางแผนเพื่อกำหนดมาตรการลดผลกระทบ กิจกรรมประสานงานกับองค์กรภายนอกเพื่อดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมเข้าร่วมฝึกอบรมบุคคลในชุมชน องค์กรชุมชน กิจกรรมสร้างงานให้คนในชุมชน หมายถึง การจ้างคนในชุมชนมาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่สวนหินผางาม เช่น ฝักร้านค้าขายอาหาร ของที่ระลึก ทำความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น กิจกรรมสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ โดยการพูดคุย ชักชวนให้คนในชุมชนดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมปรับปรุงระบบสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมการแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรับรู้ว่ามีกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทั้ง 11 กิจกรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง กิจกรรมที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้ว่ามีอันดับแรก ได้แก่ กิจกรรมแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงกฎระเบียบร้อยละ 98.8 กิจกรรมดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวร้อยละ 97.6 กิจกรรมเข้าร่วมฝึกอบรม กิจกรรมสร้างงานให้คนในชุมชน และกิจกรรมปรับปรุงระบบสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว เท่ากันร้อยละ 95.2 ขณะที่กิจกรรมที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องรับรู้ว่ามีมากที่สุดได้แก่ กิจกรรมดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 76 กิจกรรมสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ร้อยละ 43.6 และกิจกรรมสำรวจพื้นที่เพื่อแบ่งเขตจัดการ เท่ากับกิจกรรมสร้างงานให้คนในชุมชนร้อยละ 43 สำหรับกิจกรรมที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ทราบว่ามากที่สุดได้แก่ กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนในการอนุรักษ์ร้อยละ 81.7 กิจกรรมแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงกฎระเบียบร้อยละ 57.7 และกิจกรรมปรับปรุงระบบสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยวร้อยละ 57.3 ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ต่อกิจกรรมการอนุรักษ์
ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพพ.ศ. 2544 - 2545

กิจกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรท่องเที่ยว	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว				กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว			
	มี	ไม่มี	ไม่ทราบ	รวม	มี	ไม่มี	ไม่ทราบ	รวม
1.ดูแลรักษาความ สะอาดแหล่งท่องเที่ยว	97.6 (81)	2.4 (2)	0.0 (0)	100.0 (83)	76.0 (260)	2.3 (8)	21.6 (74)	100.0 (342)
2.ตรวจตราร่องรอย ผลกระทบ	61.4 (51)	36.1 (30)	2.4 (2)	100.0 (83)	31.6 (109)	16.2 (56)	54.1 (186)	100.0 (345)
3.สำรวจพื้นที่เพื่อแบ่ง เขตจัดการ	86.7 (72)	10.8 (9)	2.4 (2)	100.0 (83)	43.0 (148)	2.9 (10)	54.1 (186)	100.0 (344)
4.วางแผนกำหนด มาตรการลดผล กระทบ	69.9 (58)	27.7 (23)	2.4 (2)	100.0 (83)	41.2 (142)	3.8 (13)	55.1 (190)	100.0 (345)
5.ประสานงานกับองค์ กรภายนอกเพื่อรักษา แหล่งท่องเที่ยว	89.2 (74)	8.4 (7)	2.4 (2)	100.0 (83)	41.4 (143)	3.2 (11)	55.4 (191)	100.0 (345)
6.เข้าร่วมฝึกอบรม	95.2 (79)	4.8 (4)	0.0 (0)	100.0 (83)	42.6 (147)	3.2 (11)	54.2 (187)	100.0 (345)
7.สร้างงานให้คนใน ชุมชน	95.2 (79)	3.6 (3)	1.2 (1)	100.0 (83)	43.0 (148)	2.0 (7)	54.9 (189)	100.0 (344)
8.สร้างเครือข่าย การอนุรักษ์	94.0 (78)	3.6 (3)	2.4 (2)	100.0 (83)	43.6 (150)	2.9 (10)	53.5 (184)	100.0 (344)
9.ปรับปรุงระบบ สื่อความหมาย	95.2 (79)	2.4 (2)	2.4 (2)	100.0 (83)	39.8 (137)	2.9 (10)	57.3 (197)	100.0 (344)
10.แจ้งให้นักท่องเที่ยว ทราบถึงกฎ ระเบียบ	98.8 (82)	0.0 (0)	1.2 (1)	100.0 (83)	41.4 (143)	0.9 (3)	57.7 (199)	100.0 (345)
11.เปิดโอกาสให้นัก ท่องเที่ยวมีส่วนใน การอนุรักษ์	62.7 (52)	31.3 (26)	6.0 (5)	100.0 (83)	11.6 (40)	6.7 (23)	81.7 (281)	100.0 (344)

การประกอบกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน

การประกอบกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพพ ศึกษาเพียง 10 กิจกรรม ไม่ได้รวมเอากิจกรรมการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนในการอนุรักษ์เข้าไว้ด้วย เพราะเป็นกิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว คือ การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวบริจาคเงินสนับสนุน ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 10 กิจกรรม กลุ่มที่เกี่ยวข้องประกอบกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง กลุ่มที่เกี่ยวข้องนั้นกิจกรรมที่มีผู้ทำมากที่สุดได้แก่ กิจกรรมดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวร้อยละ 85.5 รองลงมาคือ กิจกรรมแจ้งกฎ

ระเบียบแก่นักท่องเที่ยวร้อยละ 77.1 กิจกรรมสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ร้อยละ 67.5 กิจกรรมเข้าร่วมฝึกอบรมบุคคลในชุมชน องค์กรชุมชนร้อยละ 62.2 กิจกรรมที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องประกอบน้อยที่สุดคือ กิจกรรมสร้างงานให้คนในชุมชนร้อยละ 1.2 กิจกรรมวางแผนกำหนดมาตรการลดผลกระทบร้อยละ 8.4 และ กิจกรรมประสานงานกับองค์กรภายนอกเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยวร้อยละ 10.8

กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนปวนพู่เข้าร่วมประกอบกิจกรรมดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดร้อยละ 24.6 รองลงมาคือ กิจกรรมสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ร้อยละ 8.1 และกิจกรรมแจ้งกฎระเบียบแก่นักท่องเที่ยวร้อยละ 6.7 ตามลำดับ กิจกรรมที่ไม่ได้ร่วมประกอบมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมสร้างงานให้คนในชุมชนร้อยละ 100 กิจกรรมปรับปรุงระบบสื่อความหมายร้อยละ 100 และกิจกรรมประสานงานกับองค์กรภายนอกเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยวร้อยละ 99.1 ดังตารางที่ 20

การรับรู้และการประกอบกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวที่แตกต่างกันของทั้ง 2 กลุ่ม เนื่องจากกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่ส่วนใหญ่เน้นให้กลุ่มที่เกี่ยวข้องคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวเป็นผู้ปฏิบัติเพราะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์โดยตรงกับการจัดการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น นำนักท่องเที่ยวเข้าไปเดินในสวนหินผางาม คอยทำหน้าที่ตรวจตราร่องรอยต่างๆ ในสวนหินผางามไปด้วยขณะทำหน้าที่ และหน้าที่ในการแจ้งกฎระเบียบแก่นักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีหน้าที่หลักในการแจ้งกฎต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนคนต่อกลุ่ม การเข้าไปเที่ยวในสวนหินผางามจะต้องมีมัคคุเทศก์นำทางทุกครั้ง เป็นต้น บางกิจกรรม เช่น การวางแผนกำหนดมาตรการต่างๆ การประสานงานกับองค์กรภายนอก และการสร้างงานให้คนในชุมชน เป็นกิจกรรมที่กระทำโดยคณะกรรมการบริหารในอบต.ปวนพู่ เช่น จ้างคนทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว ติดต่อหน่วยงานภายนอกให้มาฝึกอบรม กิจกรรมที่ร่วมกันประกอบทั้งกลุ่มที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง คือ ทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว แต่ละช่วงถ้ามีเทศกาลวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพ่อแห่งชาติ มีการระดมแรงคนในชุมชนมาช่วยกันทำความสะอาดสวนหินผางาม เป็นกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์
ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพูนในรอบปีพ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2545

กิจกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรท่องเที่ยว	กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว			กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว		
	ได้ทำ	ไม่ได้ทำ	รวม	ได้ทำ	ไม่ได้ทำ	รวม
1.ดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว	85.5 (71)	14.5 (12)	100.0 (83)	24.6 (84)	75.4 (258)	100.0 (342)
2.ตรวจตราร่องรอยผลกระทบ	20.5 (17)	79.5 (66)	100.0 (83)	1.2 (4)	98.8 (341)	100.0 (345)
3.สำรวจพื้นที่เพื่อแบ่งเขตจัดการ	16.9 (14)	83.1 (69)	100.0 (83)	1.7 (6)	98.3 (338)	100.0 (344)
4.วางแผนกำหนดมาตรการลดผลกระทบ	8.4 (7)	91.6 (76)	100.0 (83)	1.2 (4)	98.8 (341)	100.0 (345)
5.ประสานงานกับองค์กรภายนอกเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยว	10.8 (9)	89.2 (74)	100.0 (83)	0.9 (3)	99.1 (342)	100.0 (345)
6.เข้าร่วมฝึกอบรมบุคคลในชุมชน องค์กรชุมชน	62.2 (51)	37.8 (31)	100.0 (83)	2.6 (9)	97.4 (336)	100.0 (345)
7.สร้างงานให้คนในชุมชน	1.2 (1)	98.8 (82)	100.0 (83)	0.0 (0)	100.0 (344)	100.0 (344)
8.สร้างเครือข่ายการอนุรักษ์	67.5 (56)	32.5 (27)	100.0 (83)	8.1 (28)	91.9 (316)	100.0 (344)
9.ปรับปรุงระบบสื่อความหมาย	15.7 (13)	84.3 (70)	100.0 (83)	0.0 (0)	100.0 (344)	100.0 (344)
10.แจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงกฎ ระเบียบ	77.1 (64)	22.9 (19)	100.0 (83)	6.7 (23)	93.3 (322)	100.0 (345)

การประกอบกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในรอบปี พ.ศ. 2544-2545 ของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาการประกอบกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างในรอบปี พ.ศ. 2544 - 2545 พบว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบกิจกรรมแจ้งกฎระเบียบแก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด ($\bar{X}=57.3$) รองลงมา ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์โดยพูดคุยชักชวนในคนชุมชนให้ช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=44.3$) และกิจกรรมตรวจตราร่องรอยผลกระทบในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=34.4$) กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องประกอบกิจกรรมสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์โดยพูดคุย ชักชวนในคนชุมชนให้ช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=0.5$) มากที่สุด รองลงมา คือ กิจกรรม แจ้งกฎระเบียบแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X}=0.4$) เท่ากับกิจกรรมดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการประกอบกิจการของธุรกิจทรัพยากรท่องเที่ยวในรอบปี พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2545

กิจกรรมธุรกิจ	กลุ่มที่เกี่ยวข้อง						กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง					
	จำนวนตรงที่ประกอบกิจการในรอบปี			จำนวนตรงที่ประกอบกิจการในรอบปี			จำนวนตรงที่ประกอบกิจการในรอบปี			จำนวนตรงที่ประกอบกิจการในรอบปี		
	ไม่ได้ทำ	1-10	11-20	>20	รวม	SD.	ไม่ได้ทำ	1-10	11-20	>20	รวม	SD.
1. ดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว	5.0 (12)	78.8 (63)	2.5 (2)	3.8 (3)	100.0 (80)	4.7 (80)	14.3 (258)	24.0 (82)	0.6 (2)	100.0 (342)	0.4 (342)	1.2
2. ตรวจสอบตราธงรอยผดกระทบ	81.5 (66)	8.6 (7)	1.2 (1)	8.6 (7)	100.0 (81)	34.4 (81)	119.6 (341)	1.2 (4)	-	100.0 (345)	0.04 (345)	0.6
3. สร้างพื้นที่เพื่อแบ่งเขตจัดการ	84.1 (69)	15.9 (13)	-	-	100.0 (82)	0.4 (82)	1.0 (338)	1.7 (6)	-	100.0 (344)	0.04 (344)	0.6
4. วางแผนกำหนดมาตรการลดผลกระทบ	91.6 (76)	7.2 (6)	-	1.2 (1)	100.0 (83)	7.5 (83)	65.9 (341)	1.2 (4)	-	100.0 (345)	0.03 (345)	0.4
5. ประสานงานกับองค์กรภายนอกเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยว	90.2 (74)	8.5 (7)	1.2 (1)	-	100.0 (82)	0.3 (82)	1.4 (342)	0.6 (2)	-	100.0 (344)	0.01 (344)	0.2
6. เข้าร่วมฝึกอบรม	39.2 (31)	59.3 (47)	1.3 (1)	-	100.0 (79)	1.1 (79)	1.8 (336)	2.6 (9)	-	100.0 (345)	0.03 (345)	0.2
7. สร้างงานให้คนในชุมชน	100.0 (82)	-	-	-	100.0 (82)	-	-	-	-	100.0 (344)	-	-
8. สร้างเครือข่ายการอนุรักษ์	33.8 (26)	28.6 (22)	2.6 (2)	35.1 (27)	100.0 (77)	44.3 (77)	88.2 (316)	7.6 (24)	0.9 (3)	100.0 (344)	0.5 (344)	3.2
9. ปรับปรุงระบบสื่อความหมาย	85.4 (70)	14.6 (12)	-	-	100.0 (82)	0.2 (82)	0.6 (344)	-	-	100.0 (344)	-	-
10. แจงใจนักท่องเที่ยวทราบถึงกฎระเบียบ	26.8 (19)	26.8 (19)	4.2 (3)	42.3 (30)	100.0 (71)	57.3 (71)	99.6 (322)	5.5 (19)	0.3 (1)	100.0 (344)	0.4 (344)	2.4
11. เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์	40.5 (30)	29.5 (44)	-	-	100.0 (74)	0.6 (74)	0.5 (304)	10.1 (34)	-	100.0 (338)	0.1 (338)	0.3

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในรอบปีที่ผ่านกลุ่มที่เกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยในการประกอบกิจกรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมาก แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีค่าเบี่ยงเบนเฉลี่ยที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยในทุกกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าข้อมูลจำนวนครั้งในการประกอบกิจกรรมกระจายตัวไม่สม่ำเสมอ ไขว่ไปข้างใดข้างหนึ่ง

กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวที่กลุ่มตัวอย่างทำมากกว่ากิจกรรมอื่น เช่น กิจกรรมดูแลรักษาความสะอาด การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์โดยการพูดคุย ชักชวนคนในชุมชน ให้ดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวและการแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงกฎระเบียบ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่สามารถประกอบได้ด้วยตัวเอง ไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นหน้าที่ของใครและประกอบได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา จำนวนคน สำหรับกิจกรรมการฝึกอบรม ซึ่งผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่สวนหินผางามต้องเข้ารับการฝึกอบรมทุกคนก่อนจะประกอบอาชีพที่สวนหินผางาม กิจกรรมที่ประกอบน้อย เช่น การตรวจตราร่องรอยผลกระทบ การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว วางแผนกำหนดมาตรการลดผลกระทบ ประสานงานองค์กรภายนอกเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยว สร้างงานให้คนในชุมชน ปรับปรุงระบบสื่อความหมาย ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ทางอบต.ปวนพู่เป็นผู้กำหนดและรับผิดชอบ รวมถึงกลุ่มตัวอย่างอาจยังไม่เห็นว่าจำเป็นต้องมี เช่น การวางแผนเพื่อกำหนดมาตรการลดผลกระทบ จึงทำให้การประกอบกิจกรรมมีไม่มากนัก

เมื่อนำกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมารวมกันตามกรอบแนวคิด โดยแบ่งออกเป็น กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว การตรวจตราร่องรอยผลกระทบ การสำรวจพื้นที่เพื่อแบ่งเขตจัดการ และการวางแผนกำหนดมาตรการลดผลกระทบ กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชน ได้แก่ การประสานงานกับองค์กรภายนอกเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยว การฝึกอบรมบุคคลในชุมชน องค์กรชุมชน การสร้างงานให้คนในชุมชนและการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การปรับปรุงระบบสื่อความหมาย การแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงกฎระเบียบ และการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนในการอนุรักษ์ เช่น การบริจาค พบว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวประกอบกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยกลุ่มที่เกี่ยวข้องประกอบกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด ($\bar{X}=49.7$) รองลงมาคือ กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=46$) และกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชน ($\bar{X}=42.4$) ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการประกอบกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวตามกรอบแนวคิด

กิจกรรมอนุรักษ์	กลุ่มที่เกี่ยวข้อง													
	กลุ่มที่เกี่ยวข้อง					กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง								
	จำนวนครั้งที่ประกอบกิจกรรมในรอบปี		\bar{X}	SD.	ไม่ได้ทำ	จำนวนครั้งที่ประกอบกิจกรรมในรอบปี		\bar{X}	SD.	ไม่ได้ทำ	จำนวนครั้งที่ประกอบกิจกรรมในรอบปี			
1-10	11-20	>20	รวม	1-10		11-20	>20	รวม	X		SD.			
1. กิจกรรมส่งเสริมต่อ	16.9	69.9	1.2	12.0	100.0	45.9	167.1	75.1	83	2	1	345	0.5	2.1
การรักษาสีสิ่งแวดล้อม	(14)	(58)	(1)	(10)	(83)			(259)	(24.1)	(0.6)	(0.3)	(100.0)		
2. กิจกรรมสร้าง	22.9	39.8	3.6	33.7	100.0	42.4	85.9	91.0	7.8	0.6	0.6	100.0	0.6	3.3
ความรู้ ความเข้าใจ	(19)	(33)	(3)	(28)	(83)			(314)	(27)	(2)	(2)	(345)		
แก่นในชุมชน														
3. กิจกรรมสร้าง	19.3	39.8	3.6	37.3	100.0	49.7	94.3	85.5	13.6	0.3	0.6	100.0	0.5	2.5
ความรู้ ความเข้าใจ	(16)	(33)	(3)	(31)	(83)			(295)	(47)	(1)	(2)	(345)		
แก่นที่ท่องเที่ยว														

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานในงานศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยวิธีการทางสถิติคือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (correlation analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 สมมติฐานที่ 2 และสมมติฐานที่ 3 การทดสอบสมมติฐานแต่ละข้อจะทำการแยกทดสอบระหว่างกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

สมมติฐานข้อที่ 1 : การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัดจากการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 องค์ประกอบที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรตามใช้จำนวนครั้งในการประกอบกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างในรอบปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1.1 การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมที่ส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด พบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .263 รองลงมาคือการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ r เท่ากับ .238 เพราะองค์ประกอบการจัดการเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และดูแลสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว เช่น กำหนดกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาตินั้น สอดคล้องกับเป้าหมายของการสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้เกิดการตระหนักและร่วมอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติ

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 4 องค์ประกอบนั้น พบว่าการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ได้แก่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .441 รองลงมาคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการรับรู้ต่อองค์

ประกอบด้านการจัดการ ด้วยค่า r เท่ากับ .361 การรับรู้ต่อองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ได้แก่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ การสื่อความหมายธรรมชาติกับการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการด้วยค่า r เท่ากับ .237 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่กับการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยค่า r เท่ากับ .217 ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

(n = 83)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์						
	\bar{X}	SD.	1	2	3	4	5
1. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	20.5542	2.9970	1				
2. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	17.6265	2.5601	.181	1			
3. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	22.2892	4.4462	.217*	.361**	1		
4. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	6.8795	2.0326	-.003	.237*	.441**	1	
5. กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม	45.9036	167.0884	.010	.263*	.084	.238*	1

หมายเหตุ ** หมายถึง มีค่านัยสำคัญในระดับ 0.01

* หมายถึง มีค่านัยสำคัญในระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างตัวแปรอิสระคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมและการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ กับตัวแปรตามคือกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในสมมติฐานที่ 1.1 นี้ พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน คือ ตัวแปรอิสระไม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 24 และภาพที่ 5 ดังนั้นการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เนื่องจากการประกอบกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องส่วนมากเป็นการประกอบกิจกรรมตามหน้าที่ เช่น มีกติการ่วมกันว่ามีคฤศก์ท้องถิ่นที่มีหน้าที่พานักท่องเที่ยวเข้าไปยังภายในสวนหินผางามจะมียามคนละ

ใบสำหรับเก็บขยะและคอยตรวจตราร่องรอยขีดเขียน หักเด็ดกิ่งไม้ไปด้วย สำหรับกลุ่มชายของสินค้ากับกลุ่มรถไถนาเดินตามมีหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดบริเวณที่ตนเองประกอบอาชีพ จึงทำให้การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ส่งผลต่อกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อที่ 1.1

ตัวแปรอิสระ	กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	n	\bar{X}	SD	B	Beta	t	Sig.t
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	83	20.5542	2.9970	-.718	-.013	-.116	.908
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	83	17.6265	2.5601	16.242	.249	2.146	.035
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	83	22.2892	4.4462	-3.792	-.101	-.794	.430
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านสื่อความหมายธรรมชาติ	83	6.8795	2.0326	18.329	.223	1.851	.068

หมายเหตุ $F = 2.404$; $P = .057$; $R^2 = .110$

เมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญทางสถิติของ t แล้วพบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการมีอิทธิพลต่อกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะการกำหนดกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวมีผลให้เกิดกิจกรรมในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญในการเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน และสร้างประโยชน์ให้ประชาชนในชุมชน ดังนั้นการดูแลรักษาภาพแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งและเป็นกิจกรรมที่ชุมชนกระทำเพื่อให้มีนักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างสม่ำเสมอ

สมมติฐานที่ 1.2 การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมที่ส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด พบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .260 รองลงมาคือการรับ

รู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนค่า r เท่ากับ .256 และการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการด้วยค่า r เท่ากับ .166 เนื่องจากทั้ง 3 องค์ประกอบมีระดับการรับรู้ที่หลากหลาย ตั้งแต่ปานกลาง น้อยถึงน้อยที่สุดต่างจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ขณะที่การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ที่มีการรับรู้ระดับมากและใกล้เคียงกับกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการรับรู้ต่อองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านจึงสัมพันธ์กับกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง คือ มีการรับรู้องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านระดับน้อยขณะที่กิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมมีน้อย

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 4 องค์ประกอบนั้น พบว่าการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ได้แก่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .705 รองลงมาคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ ด้วยค่า r เท่ากับ .501 และการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติกับการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการด้วยค่า $r = .440$ ตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์						
	X	SD.	1	2	3	4	5
1.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	19.40	5.3213	1				
2.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	14.3913	2.6160	.008	1			
3.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	10.7768	4.3980	-.005	.501**	1		
4.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	2.8406	1.6051	-.069	.440**	.705**	1	
5. กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม	0.5072	2.0994	.046	.166**	.256**	.260**	1

หมายเหตุ ** หมายถึง มีค่านัยสำคัญในระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างตัวแปรอิสระคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมและการ:

รู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ กับตัวแปรตามคือกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในสมมติฐานที่ 1.2 นี้ พบว่า เป็นไปตามสมมติฐาน คือ ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 7.627; P = .000$) รายละเอียดดังตารางที่ 26 และภาพที่ 6 โดยการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องร้อยละ 8.2 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติส่งผลต่อกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมมากที่สุดด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้วเท่ากับ .161 แสดงว่าถ้าให้การรับรู้ต่อองค์ประกอบอื่นคงที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง 1 หน่วยจะทำให้ กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน .161 หน่วย และเมื่อพิจารณาจากค่านัยสำคัญทางสถิติของ t แล้วพบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติมีอิทธิพลต่อกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เนื่องจากการสื่อความหมายธรรมชาติคือการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่มีทำให้เกิดความตระหนักถึงการปกป้องรักษาทรัพยากร ธรรมชาติ และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบสื่อความหมายในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ขณะที่ประกอบกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมน้อยเช่นกัน ดังนั้นหากเพิ่มการรับรู้ในองค์ประกอบสื่อความหมายธรรมชาติน่าจะเพิ่มกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและเนื่องจากโดยปกติ กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องนั้นเข้าร่วมกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมน้อยอยู่แล้ว ดังนั้น ปัจจัยใดที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การรับรู้เพิ่มมากขึ้นย่อมจะส่งผลต่อจำนวนครั้งในการประกอบกิจกรรมมากกว่ากลุ่มที่เกี่ยวข้องที่มีการปฏิบัติกิจกรรมเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อที่ 1.2

ตัวแปรอิสระ	กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาลิงแวดล้อมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	n	\bar{X}	SD	B	Beta	t	Sig.t
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	345	19.40	5.3213	0.0287	.058	1.111	.267
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	345	14.3913	2.6160	0.0248	.031	.510	.610
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	345	10.7768	4.3980	0.0606	.127	1.653	.099
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	345	2.8406	1.6051	.211	.161	2.168	.031

หมายเหตุ $F = 7.627$; $P = .000$; $R^2 = .082$

สมมติฐานที่ 2 การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชน

สมมติฐานที่ 2.1 การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ จากการทดสอบความสัมพันธ์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดในสมมติฐานที่ 2.1 พบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 4 องค์ประกอบนั้นเช่นเดียวกับสมมติฐานที่ 1.1 คือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ได้แก่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .441 รองลงมาคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ ด้วยค่า r เท่ากับ .361 การรับรู้ต่อองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ได้แก่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติกับการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการด้วยค่า r เท่ากับ .237 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่กับการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยค่า r เท่ากับ .217 ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

(n=83)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์						
	\bar{X}	SD.	1	2	3	4	5
1.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	20.5542	2.997	1				
2.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	17.6265	2.5601	.181	1			
3.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	22.2892	4.4462	.217*	.361**	1		
4.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	6.8795	2.0326	-.003	.237*	.441**	1	
5. กิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คนในชุมชน	42.3735	85.9031	.016	.025	.115	.204	1

หมายเหตุ ** หมายถึง มีค่านัยสำคัญในระดับ 0.01

* หมายถึง มีค่านัยสำคัญในระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างตัวแปรอิสระคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ กับตัวแปรตามคือกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตามสมมติฐานที่ 2.1 พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญทางสถิติของ t พบว่าไม่มีการรับรู้ต่อองค์ประกอบใดที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ดังตารางที่ 28 ภาพที่ 7 แสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ส่งผลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ทางอบต.ปวนพุกกำหนดให้มีขึ้น และการจัดกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนตามที่ผู้ศึกษากำหนดนั้นขึ้นอยู่กับอบต.ปวนพุก เช่น การฝึกอบรม การสร้างงานให้คนในชุมชน และจำนวนครั้งในการประกอบกิจกรรมใน

รอบปีมีน้อย ดังนั้น ไม่ว่าจะกลุ่มที่เกี่ยวข้องจะมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับใด กิจกรรมดังกล่าวยังคงเป็นไปตามที่อบต.ปวนพุกกำหนดและการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ เช่น การเข้าร่วมฝึกอบรมประจำปี

ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อที่ 2.1

ตัวแปรอิสระ	กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	n	X	SD	B	Beta	t	Sig.t
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	83	20.5542	2.9970	.444	.016	.135	.893
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	83	17.6265	2.5601	-1.290	-.038	-.320	.750
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	83	22.2892	4.4462	.739	.038	.290	.772
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	83	6.8795	2.0326	8.316	.197	1.576	.119

หมายเหตุ $F = .896$; $P = .471$; $R^2 = .044$

สมมติฐานที่ 2.2 การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด พบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .440 รองลงมาคือการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการด้วยค่า r เท่ากับ .323 และการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนค่า r เท่ากับ .269 แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องต่อทั้ง 3 องค์ประกอบในระดับตั้งแต่ปานกลาง น้อยถึงน้อยที่สุดสัมพันธ์กับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องที่มีระดับน้อย สำหรับผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบได้ผลเช่นเดียวกับสมมติฐานที่ 1.2 ดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

(n=345)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์						
	X	SD.	1	2	3	4	5
1.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	19.40	5.3213	1				
2.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	14.3913	2.6160	.008	1			
3.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	10.7768	4.3980	-.005	.501**	1		
4.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	2.8406	1.6051	-.069	.440**	.705**	1	
5. กิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คนในชุมชน	0.5536	3.2837	.013	.323**	.269**	.440**	1

หมายเหตุ ** หมายถึง มีค่านัยสำคัญในระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างตัวแปรอิสระคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมและการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ กับตัวแปรตามคือกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในสมมติฐานที่ 2.2 นี้ พบว่า เป็นไปตามสมมติฐาน คือ ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 24.991$; $P = .000$) โดยการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีอิทธิพลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องร้อยละ 22.7 รายละเอียดดังตารางที่ 30 และภาพที่ 8 เนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องซึ่งมีจำนวนน้อยครั้งนั้นและโดยปกติกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องไม่มีหน้าที่ หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ดังนั้น เมื่อมีปัจจัยใดเข้ามา ก็จะส่งผลต่อกิจกรรมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง

เมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญทางสถิติของ r พบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านสื่อความหมายธรรมชาติและ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการมีอิทธิพลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .001 โดยการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติส่งผลต่อกิจกรรมดังกล่าวมากที่สุดด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้วเท่ากับ .469 แสดงว่าถ้าให้การรับรู้ต่อองค์ประกอบอื่นคงที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง 1 หน่วยจะทำให้กิจกรรมดังกล่าวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน .469 หน่วย เนื่องจากการสื่อความหมายธรรมชาติมีกระบวนการในการให้ความรู้สร้างความเข้าใจต่อสภาพธรรมชาติเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นหากเพิ่มการรับรู้ด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจต่อความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อาจส่งผลให้กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนเพิ่มขึ้น

สำหรับการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการนั้นมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานเท่ากับ .196 แสดงว่าถ้าให้การรับรู้ต่อองค์ประกอบอื่นคงที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง 1 หน่วยจะทำให้กิจกรรมดังกล่าวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน .196 หน่วย เพราะปัจจุบันการจัดการในการจัดกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนขึ้นอยู่กับ อบต.ปวนพุ ซึ่งหาก อบต.ปวนพุเพิ่มการประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง รวมถึงกฎระเบียบที่ชุมชนและนักท่องเที่ยวควรปฏิบัติให้มากขึ้น รวมถึงเปิดโอกาสให้กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องได้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เช่น ฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยว น่าจะทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น

การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีอิทธิพลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องด้วยค่านัยสำคัญทางสถิติของ t ที่ระดับ .05 แต่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้วเท่ากับ -0.159 แสดงว่าถ้าการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นหรือลดลงจะทำให้กิจกรรมดังกล่าวปรับไปในทิศทางตรงข้าม -0.159 หน่วย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัจจุบันรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุยังไม่ใช้การมีส่วนร่วมเต็มรูปแบบ คนส่วนใหญ่ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งหากเปิดให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นแต่รูปแบบการจัดกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนยังคงรูปแบบเดิม คือ เกิดจาก อบต. เป็นหลัก อาจทำให้คนที่เข้าร่วมกิจกรรมลดลงได้

ตารางที่ 30 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อที่ 2.2

ตัวแปรอิสระ	กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	n	\bar{X}	SD	B	Beta	t	Sig.t
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	345	19.40	5.3213	0.0268	.043	.907	.365
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	345	14.3913	2.6160	.246	.196	3.522	.000
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	345	10.7768	4.3980	-.119	-.159	-2.255	.025
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	345	2.8406	1.6051	.959	.469	6.871	.000

หมายเหตุ $F = 24.991$; $P = .000$; $R^2 = .227$

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของชุมชน

สมมติฐานที่ 3.1 การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ จากการทดสอบความสัมพันธ์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดในสมมติฐานที่ 3.1 พบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่ระดับนัยสำคัญ .05 ได้แก่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบการสื่อความหมายธรรมชาติด้วยค่า r เท่ากับ .235 สอดคล้องกับหลักของการสื่อความหมายธรรมชาติที่มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ผู้มาเยือน สำหรับผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบได้ผลเช่นเดียวกับสมมติฐานที่ 1.1 และ 2.1 ดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (n=83)						
	\bar{X}	SD.	1	2	3	4	5
1.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	20.5542	2.9970	1				
2.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	17.6265	2.5601	.181	1			
3.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	22.2892	4.4462	.217*	.361**	1		
4.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	6.8795	2.0326	-.003	.237*	.441**	1	
5. กิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว	49.7349	94.2708	.137	.034	.185	.235*	1

หมายเหตุ ** หมายถึง มีค่านัยสำคัญในระดับ 0.01

* หมายถึง มีค่านัยสำคัญในระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างตัวแปรอิสระคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมและการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ กับตัวแปรตามคือกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในสมมติฐานที่ 3.1 นี้ พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 32 และภาพที่ 9 กล่าวคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญทางสถิติของ t พบว่าไม่มีการรับรู้ต่อองค์ประกอบใดที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ เพราะกลุ่มที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมเพราะเป็นการทำตามหน้าที่ เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีหน้าที่โดยตรงในการต้อนรับ ปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว กลุ่มชายของสินค้า และกลุ่มรถจักรยานยนต์เดินทางเองก็ต้องพบปะนักท่องเที่ยว โอกาสที่นักท่องเที่ยวจะซัก

ถามเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวจึงมีมากอยู่แล้ว ดังนั้นการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงไม่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมดังกล่าว

ตารางที่ 32 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อที่ 3.1

ตัวแปรอิสระ	กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	n	\bar{X}	SD	B	Beta	t	Sig.t
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	83	20.5542	2.9970	4.140	.132	1.168	.247
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	83	17.6265	2.5601	-2.649	-.072	-.611	.543
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	83	22.2892	4.4462	1.863	.088	.681	.498
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	83	6.8795	2.0326	9.904	.214	1.745	.085

หมายเหตุ $F = 1.74$; $P = .15$; $R^2 = .082$

สมมติฐานที่ 3.2 การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด พบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .311 รองลงมาคือการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนค่า r เท่ากับ .245 และการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการด้วยค่า r เท่ากับ .189 แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องต่อทั้ง 3 องค์ประกอบในระดับตั้งแต่ปานกลาง น้อยถึงน้อยที่สุดสัมพันธ์กับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องที่มีระดับน้อย สำหรับผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบได้ผลเช่นเดียวกับสมมติฐานที่ 1.2 และ 2.2 ดังตารางที่ 33

ตารางที่ 3.3 ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (n=345)						
	\bar{X}	SD.	1	2	3	4	5
1.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	19.40	5.3213	1				
2.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	14.3913	2.6160	.008	1			
3.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	10.7768	4.398	-.005	.501**	1		
4.การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	2.8406	1.6051	-.069	.440**	.705**	1	
5. กิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในชุมชน	0.487	2.4508	.001	.189**	.245**	.311**	1

หมายเหตุ ** หมายถึง มีค่านัยสำคัญในระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างตัวแปรอิสระคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมและการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ กับตัวแปรตามคือกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในสมมติฐานที่ 3.2 นี้ พบว่า เป็นไปตามสมมติฐาน คือ ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 9.529$; $P = .000$) การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีอิทธิพลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องร้อยละ 10.1 ทั้งนี้ เช่นเดียวกับกิจกรรมอื่นๆ เนื่องจากโดยปกติกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนั้น เมื่อมีปัจจัยใดเข้ามา ก็จะส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องที่มีการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เป็นกิจวัตรอยู่แล้ว

โดยเมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญทางสถิติของ r พบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติส่งผลต่อกิจกรรมดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และส่งผลมากที่สุดด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้วเท่ากับ .267 แสดงว่าถ้าให้

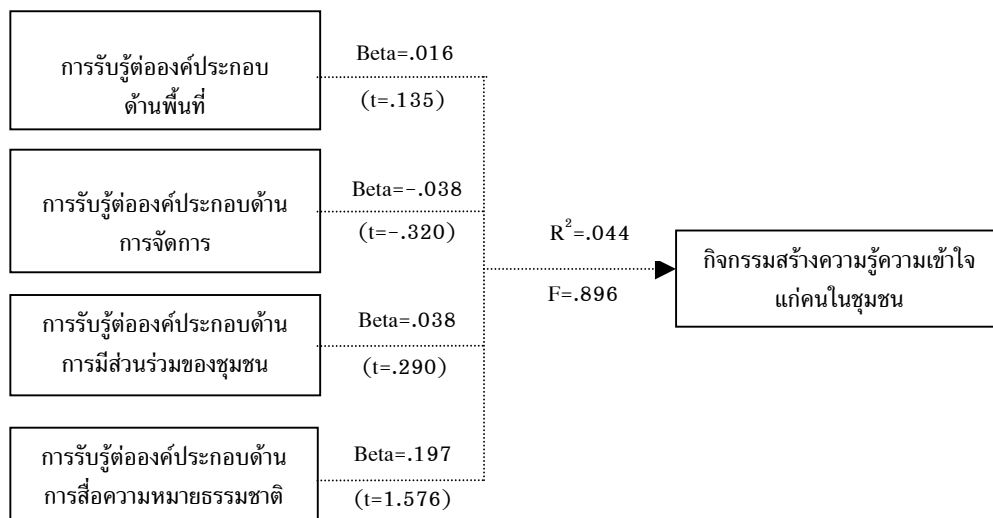
การรับรู้ต่อองค์ประกอบอื่นคงที่ การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง 1 หน่วยจะทำให้กิจกรรมดังกล่าวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน .267 หน่วย ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อความหมายธรรมชาติมีเป้าหมายหลักคือให้ข้อมูล ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจต่อสภาพธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามมา ดังนั้นหากเพิ่มการรับรู้ด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องจะรับรู้ถึงความสำคัญของการสื่อความหมายธรรมชาติที่มีต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวและจะเข้าร่วมประกอบกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น รายละเอียดดังตารางที่ 34 และภาพที่ 10

ตารางที่ 34 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุตามสมมติฐานข้อที่ 3.2

ตัวแปรอิสระ	กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว						
	n	\bar{X}	SD	B	Beta	t	Sig.t
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่	345	19.40	5.3213	.0087	.019	.366	.715
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	345	14.3913	2.6160	.0531	.057	.945	.345
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	345	10.7768	4.3980	.0159	.029	.375	.708
การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ	345	2.8406	1.6051	.408	.267	3.629	.000

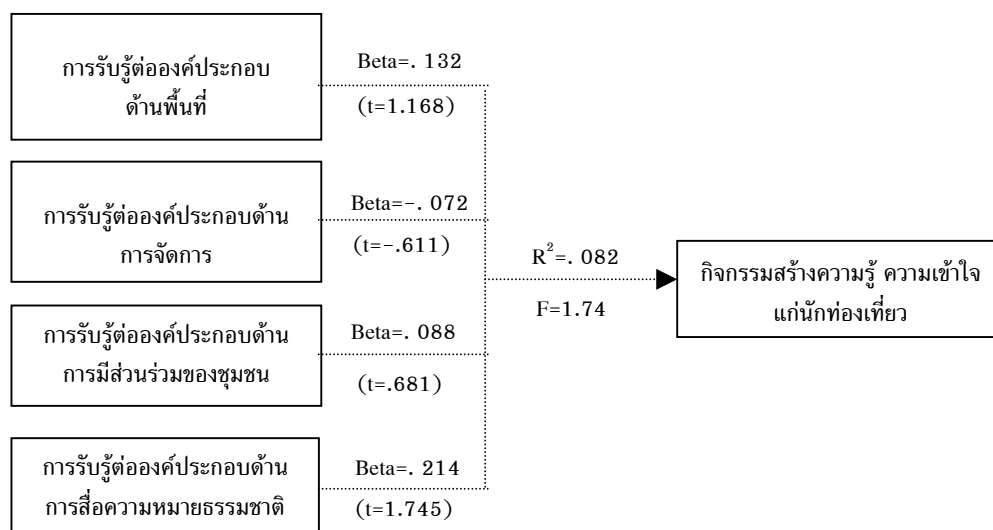
หมายเหตุ $F = 9.529$; $P = .000$; $R^2 = .101$

ผลการทดสอบการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุ สรุปดังตารางที่ 35

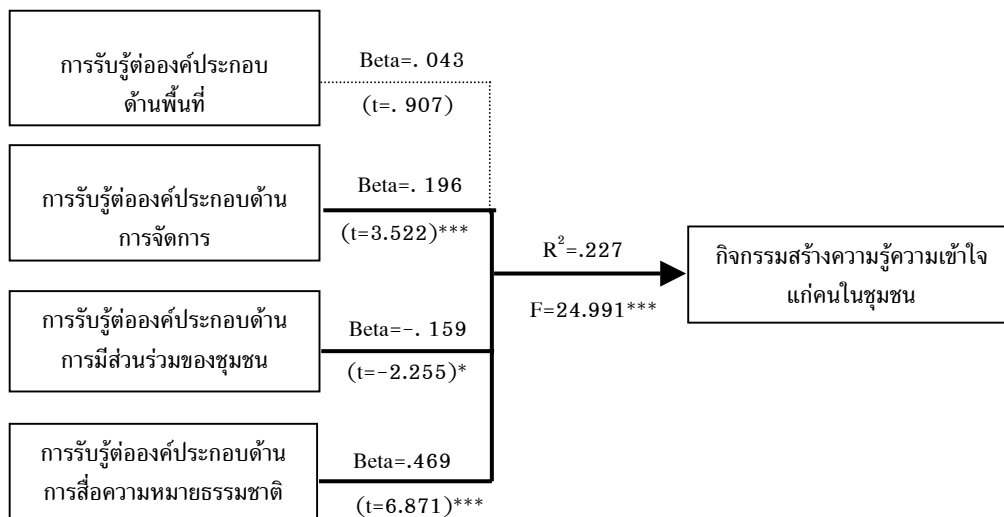
ภาพที่ 6 ผลการทดสอบอิทธิพลของการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนปวนพู่

หมายเหตุ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 7 ผลการทดสอบอิทธิพลของการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนปวนพู่

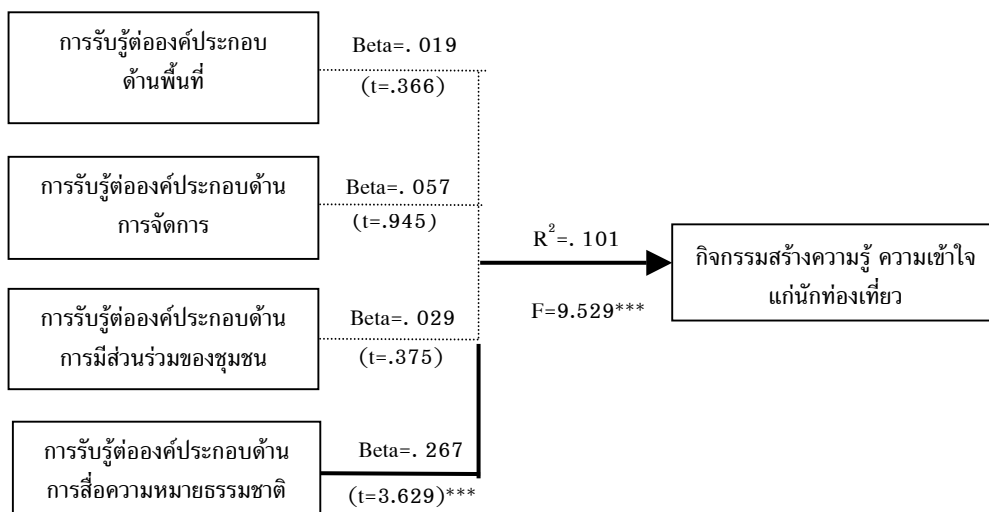
หมายเหตุ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 9 ผลการทดสอบอิทธิพลของการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนปวนพู่

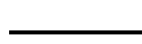
หมายเหตุ

- มีนัยสำคัญทางสถิติ
- * คือที่ระดับ .05
- *** คือที่ระดับ .001
- ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 10 ผลการทดสอบอิทธิพลของการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนปวนพู่

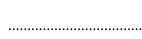
หมายเหตุ

มีนัยสำคัญทางสถิติ

* คือที่ระดับ .05

*** คือที่ระดับ .001

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 35 สรุปการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่

กิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน	กลุ่มที่เกี่ยวข้อง			กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง						
	การรับรู้ที่ส่งผลต่อกิจกรรม	B	Beta t	Sig. t	B	Beta t	Sig. t			
1. กิจกรรมส่งเสริมต่อการศึกษาลึ่งแวดล้อม	1. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	16.242	.249	2.146	.035	1. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อสารความหมาย ธรรมชาติ	.211	.161	2.168	.031
2. กิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว	-	-	-	-	-	1. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการ	.246	.196	3.522	.000
3. กิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว	-	-	-	-	-	2. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	-.119	-.159	-2.255	.025
						3. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อสารความหมายธรรมชาติ	.959	.469	6.871	.000
						1. การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อสารความหมายธรรมชาติ	.408	.267	3.629	.000

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษารับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมด 428 ตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวจำนวน 83 คน และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน จำนวน 345 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ที่ใช้การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (multiple regression analysis) ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุก จำแนกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นภูเขาหินปูนที่มีความโดดเด่นทางธรณีสัณฐานและสภาพพืชพรรณ กิจกรรมที่สามารถประกอบได้ในแหล่งท่องเที่ยวสวนหินผางามได้แก่ กิจกรรมเดินศึกษาธรรมชาติ ชมวิว และถ่ายภาพ การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกและมีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ลานจอดรถ ทางเดินเท้า

1.2 องค์ประกอบด้านการบริการ ในสวนหินผางามมีการบริการนำเที่ยวโดยมัคคุเทศก์ท้องถิ่น บริการรับส่งนักท่องเที่ยวด้วยรถไถนาเดินทางจากจุดสิ้นสุดเส้นทางมายังศูนย์บริการนักท่องเที่ยว บริการจำหน่ายอาหาร สินค้าและของที่ระลึก รวมถึงเริ่มเปิดให้มีการบริการพักแรมด้วยเต็นท์ รวมถึงบริการข้อมูลข่าวสาร โดยมีเอกสารแผ่นพับและบอร์ดนิทรรศการแสดงแก่นักท่องเที่ยวภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

1.3 องค์ประกอบด้านการตลาด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทย ขนาดกลุ่มมีด้วยกันหลากหลายขนาด ตั้งแต่กลุ่มขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่มาก นิยมเดินทางมาเยือนช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์เพราะเป็นช่วงฤดูท่องเที่ยวจังหวัดเลยและอากาศเย็นสบาย ลักษณะกลุ่ม

มีทั้งกลุ่มครอบครัวและกลุ่มเพื่อน รูปแบบการเดินทางเป็นแบบเข้าไปเย็นกลับ แหล่งท่องเที่ยวมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ค่อนข้างมากและเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป

1.4 องค์ประกอบด้านการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูนเป็นผู้ดูแลบริหารจัดการโดยมีคณะกรรมการซึ่งเป็นสมาชิกอบต.ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของตำบล และยังมีการรวมกลุ่มของผู้ที่ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวที่สวนหินผางาม ได้แก่ กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มรถไถนาเดินตามและกลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารและของที่ระลึก มีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับใช้ในแหล่งท่องเที่ยวคือ ข้อบังคับตำบลเรื่องการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์สวนหินผางาม พ.ศ.2541 รวมถึงกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวไว้ปฏิบัติ รายได้จากการท่องเที่ยวมีการกระจายประโยชน์ให้กับกลุ่มที่เกี่ยวข้องแต่ยังไม่มีกระจายประโยชน์ให้กับผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว มีเพียงนำเงินรายได้จ้างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและพนักงานทำความสะอาดสวนหินผางาม บำรุงรักษาซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างบริเวณสวนหินผางาม จัดทำนันทนาการ แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์และรับรองคณะศึกษาดูงาน

2. ลักษณะทั่วไปของตัวอย่างที่ทำการศึกษาระหว่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องแต่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน

2.1 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่หมู่ที่ 10 และหมู่ที่ 11 เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว เป็นเพศชายและหญิงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อยู่ในวัยแรงงาน มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลปวนพูน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก แต่เริ่มมีบางส่วนหันมาประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวเป็นอาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากอาชีพหลักสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สำหรับการประกอบอาชีพท่องเที่ยวที่สวนหินผางามนั้น ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพขายสินค้า อาหาร ของที่ระลึก รองลงมาคือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและขับรถไถนาเดินตามรับส่งนักท่องเที่ยว รายได้จากการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวไม่เกิน 2,000 บาทต่อเดือน ส่วนมากประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวมากกว่า 3 ปีและบางส่วนมีสมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวมากกว่า 1 คน กลุ่มที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่จะสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวคือกลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มรถไถนาเดินตามและกลุ่มผู้ประกอบการขายอาหาร สินค้าของที่ระลึก ตามอาชีพที่ตนเองประกอบ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวและการดูแลจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2.2 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่หมู่ที่ 1 ซึ่งห่างไกลจากแหล่งท่องเที่ยว เพศชายและหญิงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน อายุอยู่ในช่วงวัยแรงงาน ส่วนมากประกอบอาชีพหลักด้านการเกษตร จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ใน

ตำบลปวนพุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากอาชีพหลักไม่เกิน 1,500 บาท มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีสมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว

3. การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการของกลุ่มตัวอย่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงความรู้ ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างต่อหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า

3.1 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง กลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 87.9 เพราะเป็นการรับรู้ในด้านกายภาพของพื้นที่ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน องค์ประกอบด้านการจัดการมีการรับรู้ในระดับมากถึงมากที่สุดร้อยละ 56.7 เพราะส่วนใหญ่คุ้นเคยและสัมผัสกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยตรง องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนรับรู้ในระดับมากถึงมากที่สุดร้อยละ 53 เพราะส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ร่วมปฏิบัติกิจกรรม ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติรับรู้ในระดับมากถึงมากที่สุดร้อยละ 61.5 เพราะโดยหน้าที่และการทำงานมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับนักท่องเที่ยว

3.2 การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่รับรู้ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด มีเพียงองค์ประกอบด้านพื้นที่รับรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 82.1 เช่นเดียวกับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพราะเป็นการรับรู้ในเชิงกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเห็นได้ชัดเจนกว่า สำหรับองค์ประกอบด้านอื่นโดยเฉพาะองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องรับรู้ในระดับน้อยที่สุด เพราะส่วนใหญ่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวหรือพบปะพูดคุยกับนักท่องเที่ยว ทำให้มีการรับรู้ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด

4. การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามถึงการรับรู้ของกลุ่มที่เกี่ยวข้องและกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและด้านการสื่อความหมายธรรมชาติว่าเป็นอย่างไร และเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีการรับรู้ที่ไม่แตกต่างกันไปจากการรับรู้ตามหลักการมากนัก นั่นคือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจะมีการรับรู้ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพราะการที่ได้มีโอกาสสัมผัส ใกล้ชิด เกี่ยวข้องและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

4.1 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ระดับปานกลางถึงมากใน 3 องค์ประกอบคือองค์ประกอบด้านการจัดการ ร้อยละ 60.2 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ร้อยละ 63.8 และองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ ร้อยละ 51.8 สำหรับองค์ประกอบด้านพื้นที่นั้นรับรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 80.0

4.2 กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านพื้นที่ในระดับมากถึงมากที่สุดร้อยละ 74.2 องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบที่เหลือรับรู้ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด โดยองค์ประกอบด้านการจัดการรับรู้ระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ร้อยละ 56.9 รับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนระดับน้อยถึงน้อยที่สุดร้อยละ 82.6 และรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติน้อยถึงน้อยที่สุดร้อยละ 86.1

5. กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุดตั้งแต่พ.ศ.2544 - 2545

5.1 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการรับรู้ว่ามีกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าและเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง กิจกรรมที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประกอบมากที่สุด คือ กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเฉลี่ย 49.7 ครั้งต่อปี กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องประกอบมากที่สุด คือ กิจกรรม การแจ้งกฎระเบียบแก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมที่ประกอบรองจากกิจกรรมการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว คือ กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่เกี่ยวข้องประกอบกิจกรรมดังกล่าวเฉลี่ย 45.9 ครั้งต่อปี และกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องประกอบมากที่สุดคือ กิจกรรมตรวจตราร่องรอยผลกระทบ กิจกรรมวางแผนหามาตรการลดผลกระทบ และกิจกรรมดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวตามลำดับ สำหรับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชน กลุ่มที่เกี่ยวข้องประกอบกิจกรรมดังกล่าวเฉลี่ย 42.4 ครั้งต่อปีและกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องประกอบมากที่สุด คือ กิจกรรมการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์โดยพูดคุยชักชวนให้คนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว

5.2 กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการประกอบกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวน้อย กิจกรรมที่ประกอบมากที่สุด คือ กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนโดยเฉลี่ยประกอบ 0.6 ครั้งต่อปี กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องประกอบมากที่สุดคือ การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์โดยพูดคุย ชักชวนให้คนในชุมชนช่วย

กั้นดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว สำหรับกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมกับกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยในการประกอบกิจกรรมเท่ากันคือ 0.5 ครั้งต่อปี กิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องประกอบมากที่สุดคือ การดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องประกอบมากที่สุดคือ การแจ้งกฎระเบียบแก่นักท่องเที่ยว

6. ผลการทดสอบสมมติฐาน การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนปวนพุดโดยแยกทดสอบกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2กลุ่ม พบว่า

6.1 กลุ่มที่เกี่ยวข้อง การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทั้ง 4 องค์ประกอบกับกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน นั่นคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมไม่ส่งผลต่อกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง แต่เมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญทางสถิติของ t แล้วพบว่า มีเพียงการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการที่ส่งผลต่อกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้านต่อกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานคือ การรับรู้ต่อองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่งผลต่อกิจกรรมที่ส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนและกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวด้วยค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .082, .227 และ .101 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญทางสถิติของค่า t พบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติส่งผลต่อกิจกรรมส่งผลต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วยค่า นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติและการรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการส่งผลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องด้วยค่า นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนส่งผลต่อกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องด้วยค่า นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว พบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติส่งผลต่อกิจกรรมดังกล่าวของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องด้วยค่า นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

1. ผลจากการศึกษาเรื่องการเรียนรู้ต่อหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มที่เกี่ยวข้องและกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องมีการรับรู้ระดับน้อยถึงน้อยที่สุด โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ ดังนั้น การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเน้นให้ความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจแก่คนในชุมชนท้องถิ่นทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้าน เพื่อที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่ามีลักษณะอย่างไร และตระหนักถึงการจัดการท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดเป็นความร่วมมือกันป้องกัน ดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกัน

2. ผลการศึกษา พบว่า คนในชุมชนไม่สามารถเปรียบเทียบระหว่างความแตกต่างของหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ เพราะไม่เข้าใจในหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่ามีรูปแบบ ลักษณะอย่างไร ดังนั้น การสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงการศึกษาดูงานพื้นที่ที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะช่วยให้คนในชุมชนสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหลักการกับสภาพความเป็นจริงของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนของตนได้ ซึ่งอาจจะช่วยพัฒนาให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนใกล้เคียงกับหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

3. จากการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนปวนพู่ พบว่าเมื่อเริ่มต้นที่ให้มีการจัดการท่องเที่ยวเป็นการเริ่มต้นโดยบุคคลภายนอกชุมชนเป็นแกนหลัก คนในชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนในระดับน้อย ซึ่งอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การรับรู้ต่อกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวไม่กระจายสู่คนในชุมชนอย่างกว้างขวาง ดังนั้น การดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ควรเน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด รวมถึงการปูพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับคนในชุมชนเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวที่มาจากความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน

3. ผลการศึกษาด้านรายได้ของการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่ พบว่ารายได้ของกลุ่มที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการทำอาชีพท่องเที่ยวสูงกว่ารายได้จากการทำอาชีพหลักแม้ไม่มากนัก ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถเป็นหนทางในการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ แต่ทั้งนี้ควรพิจารณาให้การท่องเที่ยวเป็นเพียงอาชีพเสริมเพื่อไม่ให้คนในชุมชนต้องพึ่งพิงการท่องเที่ยวมากเกินไป

4. ผลจากการทดสอบสมมติฐานของการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เข้าร่วมกิจกรรมการดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง และการประกอบกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างน่าจะมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ และผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบด้านการจัดการส่งผลต่อกิจกรรมรักษาสีสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงควรพิจารณาการกำหนดกฎระเบียบในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เพื่อจะช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่

1. ผลจากการศึกษาระหว่างกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อหลักการและตามสภาพจริงในพื้นที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก ดังนั้น เพื่อให้การรับรู้ที่แตกต่างกันระหว่างทั้ง 2 กลุ่มไม่ต่างกันมากจนเกินไป และเพื่อให้ทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจต่อหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการจัดการท่องเที่ยวตามสภาพจริงในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาให้การสนับสนุนทางวิชาการเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวแก่ชุมชนปวนพู่อยู่แล้ว ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนทุกกลุ่มในการเข้าร่วมการฝึกอบรม หรือจัดการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรื่องการท่องเที่ยว จัดให้มีการดูงานชุมชนอื่นๆ ที่มีการดำเนินการท่องเที่ยวทั้งที่ดีและไม่ดีโดยให้สถาบันการศึกษาเป็นพี่เลี้ยง

2. การได้รับประโยชน์และการกระจายประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่ เช่น รายได้ โอกาสในการฝึกอบรม ที่แตกต่างกันและยังไม่ทั่วถึงแก่คนในชุมชนทุกกลุ่ม รวมถึงผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องรับรู้ต่อประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ดังนั้น เพื่อกระจายประโยชน์ให้ทั่วถึงแก่คนในชุมชน และให้คนในชุมชนได้รับรู้ถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกัน ควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน โดยเฉพาะการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยอาจจัดตั้งเป็นกองทุนจากการท่องเที่ยวเพื่อจัดกิจกรรมช่วยเหลือสนับสนุน ฝึกอบรมทักษะแก่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง อาจช่วยกระตุ้นให้กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องให้ความสนใจและรับรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนและเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น

3. จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนปวนพู่ว่า เข้ากับหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือไม่ พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อสิ่งก่อสร้างในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวยังเห็นว่าไม่กลมกลืนกับสภาพพื้นที่ ดังนั้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ ควรเน้นความระมัดระวังการเกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยให้คำนึงถึงการออก

แบบที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ใช้วัสดุในท้องถิ่น และรับฟังความคิดเห็นของคนทุกกลุ่มในชุมชนก่อนการพัฒนา

4. ผลจากการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่ พบว่า ชุมชนปวนพู่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลายแห่ง มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนสม่ำเสมอ ตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง คือ อุทยานแห่งชาติภูกระดึง โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีมาก อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวของชุมชนดำเนินการจัดการไปในทิศทางของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงควรมีการจัดทำแผนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐเป็นพี่เลี้ยงและเน้นให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน เพื่อเป็นกรอบ แนวทางในการดำเนินงาน หรือการพัฒนาใดๆ โดยเน้นตามหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5. ผลจากการสังเกต พบว่า การบริการข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว เช่น นิทรรศการในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีสภาพเก่า ทрудโทรมและข้อมูลที่น่าเสนอค่อนข้างเก่า ดังนั้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับสภาพธรรมชาติ ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนาปรับปรุงในด้านการประชาสัมพันธ์ความสำคัญของสวนหินผางามต่อนักท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงนิทรรศการ รวมถึงพัฒนาทักษะ ความรู้เกี่ยวกับสภาพธรรมชาติ เช่น พันธุ์พืช สภาพธรณีวิทยา ให้กับกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการสื่อความหมายเกี่ยวกับสวนหินผางามให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเกิดความเข้าใจต่อความโดดเด่น ความสวยงาม ความโดดเด่น เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว

6. จากการตรวจเอกสาร ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสวนหินผางามมีเพียง 2 เรื่อง คือ การศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาสารคามและงานวิจัยของภคินันท์ เอี่ยมเศรษฐี ดังนั้น ทางอบต.ปวนพู่ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสวนหินผางามเพิ่มขึ้น ทั้งด้านสภาพทางนิเวศวิทยา สภาพทางธรณีวิทยา ผลกระทบจากการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวในด้านชีวภาพ สังคม เศรษฐกิจ โดยขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา เช่น สถาบันราชภัฏเลยหรือมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งปัจจุบันมีการประสานความร่วมมือกันอยู่แล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลวิชาการมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนต่อไป

7. ปัจจุบันจากการสังเกตพบว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนปวนพู่ ยังขึ้นกับการตัดสินใจของสภาอบต. ปวนพู่ โดยขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน มีการระดมความคิดเห็นจากคนในชุมชนและได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน จึงควรเน้นให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เที่ยวของชุมชน โดยอาจจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นตัวแทนของคนในชุมชนทุกกลุ่ม ทุกหมู่บ้าน ไม่จำเป็นต้องมาจากการเป็นสมาชิกอบต. เพียงอย่างเดียว การตัดสินใจใดๆ เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวอาจใช้วิธีการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนก่อนทำการตัดสินใจ และสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง การรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ อาจช่วยกระตุ้นความสนใจของคนในชุมชนต่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติได้อีกทางหนึ่ง

8. ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้สึกภาคภูมิใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก รวมถึงการรับรู้ต่อความสวยงาม ความเป็นธรรมชาติ ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว สวนหินผางามในระดับมากเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า คนในชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจและมีแนวโน้มที่อยากจะทำแลกรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติต่อไป ดังนั้น ควรเน้นให้คนในชุมชนได้รับรู้ เข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกัน และเผยแพร่ถึงผลในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนทั้งต่อนักท่องเที่ยว หน่วยงานภายนอกชุมชนและคนในท้องถิ่น เพื่อสร้างเสริมความภาคภูมิใจและกระตุ้นให้คนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษา จึงควรทำการวิจัยในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่อาจมีลักษณะการจัดการแตกต่างกันออกไปเพื่อให้สามารถรวบรวมและเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกับผลของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนในประเทศไทยได้ชัดเจนมากขึ้น

2. ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวตามหน้าที่ กฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาจิตสำนึกของกลุ่มที่เกี่ยวข้องต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวต่อไป

3. ด้วยข้อจำกัดทางด้านเวลาและงบประมาณในการศึกษาครั้งนี้ จึงใช้วิธีการวัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นการสอบถามกิจกรรมที่ชุมชนได้กระทำในรอบปี ซึ่งอาจมีความคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้น ควรมีการวัดกิจกรรมการอนุรักษ์ด้วยการจัดทำเป็นแบบสังเกตการณ์ที่มีช่วงระยะเวลาในการวัดนานพอที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

4. จากการจัดทำแบบสอบถามโดยเฉพาะเรื่องหลักการขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีลักษณะเป็นนามธรรมค่อนข้างมากและมีช่วงของความเข้มข้นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง

2. ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวตามหน้าที่ กฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาจิตสำนึกของกลุ่มที่เกี่ยวข้องต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวต่อไป

3. ด้วยข้อจำกัดทางด้านเวลาและงบประมาณในการศึกษาครั้งนี้ จึงใช้วิธีการวัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นการสอบถามกิจกรรมที่ชุมชนได้กระทำในรอบปี ซึ่งอาจมีความคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้น ควรมีการวัดกิจกรรมการอนุรักษ์ด้วยการจัดทำเป็นแบบสังเกตการณ์ที่มีช่วงระยะเวลาในการวัดนานพอที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

4. จากการจัดทำแบบสอบถามโดยเฉพาะเรื่องหลักการขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีลักษณะเป็นนามธรรมค่อนข้างมากและมีช่วงของความเข้มข้นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กว้าง ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรให้นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทำการประเมินและกำหนดรูปแบบ การให้ลำดับความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบเป็นเชิงรูปธรรมที่สามารถนำไปวัดในเชิงปริมาณได้อย่างชัดเจนก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

5. เนื่องจากการสอบถามความรู้ความเข้าใจต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในการวิจัยครั้งนี้ คำถามทั้งหมดเป็นคำถามเชิงบวกที่กลุ่มตัวอย่างสามารถคาดเดาคำตอบได้ค่อนข้างง่าย ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรจัดทำแบบสอบถามความรู้เรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีทั้งคำถามด้านบวกและด้านลบเพื่อให้สามารถวัดความรู้ของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างถูกต้อง

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2543. แผนแม่บทอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติ, กรุงเทพฯ. 84 น.

_____ . 2545. รายงานสถิติประจำปี 2545, กรุงเทพฯ. 92 น.

กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2543. การเสริมสร้างศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการท่องเที่ยว, กรุงเทพฯ. 24 น.

_____ . ม.ป.ป. บทบาทของ อบต. ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว, กรุงเทพฯ. 16 น.

กองสถิติและวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. การท่องเที่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. แปลจาก Deutcher Reiseburo and Reiseveranstalter Verband. Environment Recommendations for Tourist Destination Areas. 29 น.

กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. 216 น.

คณะวนศาสตร์. 2544. รายงานความก้าวหน้าโครงการจัดทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบครบวงจรในพื้นที่นาร่อง. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2541. โครงการศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)และสภาตำบล(สต.). การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. 218 น.

ดร.รชนี เอมพันธุ์. 2544. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการจัดการและการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. 37 น.

- ดาราทพร ไชยรัตน์. 2545. การรับรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 175 น.
- ธวัชชัย รัตนซ้อน. 2542. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 94 น.
- นำชัย ทนุผล, ดนุวัต เฟื่องอัน, สุนิลา ทนุผล, โชติกร จรุงคนธ์, ทรงศักดิ์ ภู่น้อย และ มนัส ศุภลักษณ์. 2543. รายงานผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, เชียงใหม่. 221 น.
- พระมหาสถิตย์ ออบอุ้น. 2541. การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี เส้นทางสายลำน้ำกก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ. 171 น.
- ภคนนท์ เอี่ยมเศรษฐี. 2544. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา สวนหินผางาม ตำบลปวนพูกิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันราชภัฏเลย. 250 น.
- มูลนิธิพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ. 2544. สภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. (เอกสารประกอบการประชุม). การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. 4 น.
- ยศ สันตสมบัติ. ม.ป.ป. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมและศักยภาพในการจัดการทรัพยากรชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. โครงการความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย, กรุงเทพฯ. 120 น.
- ยศ สันตสมบัติ. 2544. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร. ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และภาควิชาสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 8 น.

รัจวี นพเกต. 2540. จิตวิทยาการรับรู้. สำนักพิมพ์ ประกายพริก, กรุงเทพฯ. 244 น.

รุ่งโรจน์ จุกมงคลและปณิต ไกรโรจนานันท์. ม.ป.ป. เลย. สำนักพิมพ์สารคดี, กรุงเทพฯ. 200 น.

วราย.เอ็ม.ซี.เอ และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยภาคเหนือ. 2543. ความคิดเห็นต่อรูปแบบความร่วมมือของภาคีต่างๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดเชียงราย. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ, เชียงราย. 70 น.

ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสวนหินผางาม. 2545. บันทึกสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว. ตำบลปวนพุก, กิ่งอำเภอหนองหิน, จังหวัดเลย.

ศูนย์วิจัยป่าไม้. 2538. โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีภาคใต้. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. 98 น.

_____. 2541. คู่มือพัฒนาและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. 283 น.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2544. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549). การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. 437 น.

สถาบันวิจัยวลัยรุกชเวช. ม.ป.ป. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการบริการวิชาการสู่ชุมชน การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา สวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 78 น.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ . 321 น.

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. 2541. รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย. สถาบันราชภัฏ, กรุงเทพฯ. 185 น.

สาทิศ สุขผ่องศรี. 2543. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนศรีวัง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 196 น.

สินธุ์ สโรบล. 2543. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เส้นทางสู่ความเข้มแข็งของชุมชน. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยภาคเหนือ. เชียงใหม่. 18 น.

สุชา จันทน์เอม. 2540. จิตวิทยาทั่วไป. บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, กรุงเทพฯ. 253 น.

องค์การบริหารส่วนตำบลปวนพุย. ม.ป.ป. เอกสารอัดสำเนา. ตำบลปวนพุย, กิ่งอำเภอหนองหิน, จังหวัดเลย. 6 น.

_____ . 2545. เอกสารอัดสำเนา. ข้อบังคับตำบล เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปี (พ.ศ.2546). ตำบลปวนพุย, กิ่งอำเภอหนองหิน, จังหวัดเลย. 82 น.

_____ . 2543. เอกสารอัดสำเนา. ทำเนียบประชากรตำบลปวนพุย. ตำบลปวนพุย, กิ่งอำเภอหนองหิน, จังหวัดเลย. 52 น.

อุทัย ทักษิณธรรม. 2542. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษา: หมู่บ้านศรีวัง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ. 223 น.

อุไรพรรณ ปรากฏมทรัพย์. 2544. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 184 น.

อุษาวดี พูลพิพัฒน์. 2544. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย. เอกสารประกอบการสัมมนา. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. 22 น.

Beeton Sue. 1998. Ecotourism A Practice Guide for Rural Communities. Brown Prior Anderson, Australia. 186 p.

German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development. n.d. Ecotourism as A Conservation Instrument. Federal Ministry for Economic Cooperation and Development, Germany. 17 p.

George N.Wallace. 2000. Toward a Principled Evaluation of Ecotourism Ventures. Colorado State University. 21 p.

The Ecotourism Society. n.d. A Collection of Ecotourism Guidelines. North Bennington, USA. 50 p.

ภาคผนวก

หมายเลขแบบสอบถาม

--	--	--

**แบบสอบถามความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
และกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน**

โดย นางสาวอุษาวดี พูลพิพัฒน์ นิสิตปริญญาโทสาขาอุทยานและนันทนาการ คณะวนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทฉบับนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านการรับรู้ต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน ข้อมูลที่ได้นำไปใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ผลขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

 ภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ - นามสกุล

ที่อยู่.....

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุ ปี

3. จบการศึกษาสูงสุด

- ไม่ได้รับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. อนุปริญญา/ ปวส. ปริญญาตรีและสูงกว่า
 อื่น ๆ

4. ภูมิลำเนา

- เกิดและเติบโตในหมู่บ้านนี้ เกิดและเติบโตในหมู่บ้านอื่นแต่ในตำบลนี้
 เกิดในตำบลอื่นแต่ในอำเภอนี้ เกิดในอำเภออื่นในจังหวัดเลย
 เกิดในจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดในจังหวัดอื่นในภาคกลาง
 เกิดในจังหวัดอื่นในภาคเหนือ เกิดในจังหวัดอื่นในภาคใต้
 อื่น ๆ ระบุ

ในกรณีที่ท่านไม่ได้เกิดและเติบโตในหมู่บ้านนี้หรือไม่ได้เกิดในตำบลนี้ ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มาประมาณ

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมตัวท่าน) คน

6. ท่านประกอบอาชีพใดเป็นอาชีพหลัก

- เกษตรกร รับจ้าง
 ค้าขาย รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

- นักเรียน / นักศึกษา
- อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (มัคคุเทศก์ / ชั้บรลอีแด้ก / ขายของในแหล่งท่องเที่ยว)
- อื่น ๆ ระบุ

รายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพดังกล่าว บาท / เดือน

7. หากท่านประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ท่านประกอบอาชีพใด (หากไม่ได้ประกอบอาชีพเหล่านี้
ข้ามไปตอบข้อ 8)

- มัคคุเทศก์ นำทางนักท่องเที่ยว
- ชั้บรลรับส่งนักท่องเที่ยว
- ขายอาหาร / สินค้า / ของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว
- อื่น ๆ

รายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว บาท / เดือน
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ ปี

8. ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มใดบ้างดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มร้านค้า / ของที่ระลึก
- กลุ่มรถโดยสารรับส่งนักท่องเที่ยว อื่น ๆ
- ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใด

ระยะเวลาที่ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่ม ปี

9. ท่านเคยได้ยินชื่อการท่องเที่ยวใดต่อไปนี้บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- นิเวศท่องเที่ยว อีโคทัวร์ซึ่ม
- อื่น ๆ โปรดระบุ

10. ท่านเคยเดินทางไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นผู้ดำเนินการจัดการหรือไม่

- เคย จำนวน ครั้ง เช่น
(ระบุชื่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวที่ท่านเคยไป).....

ไม่เคย

 การรับรู้ต่อองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำถามข้อ 13 ถึงข้อ 30 มีคำตอบให้เลือกข้อละ 5 ตัวเลือก แต่ละข้อให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 1 คำตอบและช่องตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน 1 คำตอบโดยเลือกข้อที่ตรงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็นคำถาม	ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน
องค์ประกอบด้านพื้นที่ 		
11. สภาพความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว		
11.1 ไม่มีความเป็นธรรมชาติหรือเป็นธรรมชาติน้อยที่สุด		
11.2 มีความเป็นธรรมชาติน้อย		
11.3 มีความเป็นธรรมชาติปานกลาง		
11.4 มีความเป็นธรรมชาติมาก		
11.5 มีความเป็นธรรมชาติมากที่สุด		
12. ความสวยงาม ของแหล่งท่องเที่ยว		
12.1 มีความสวยงามน้อย สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้น้อย		
12.2 ค่อนข้างมีความสวยงามในระดับที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้บ้างแต่ไม่มากนัก		
12.3 มีความสวยงามพอสมควร สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ระดับปานกลาง		
12.4 มีความสวยงามมาก และสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวค่อนข้างมาก		
12.5 มีความสวยงามอย่างมากและสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้มาเยือนได้		
13. ความโดดเด่น เอกลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยว		
13.1 ไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นต่างจากแหล่งอื่น		
13.2 มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวน้อย แทบจะไม่โดดเด่นต่างจากแหล่งอื่น		
13.3 มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวค่อนข้างโดดเด่นแต่ไม่ต่างจากแหล่งอื่นมากนัก		
13..4 มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดดเด่นต่างจากแหล่งอื่นมากพอสมควร แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นอย่างเห็นได้ชัด		
13.5 มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดดเด่นอย่างมาก เป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างและไม่มีที่ใดเหมือน		

ประเด็นคำถาม	ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน
14. สถานภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนดำเนินการจัดการท่องเที่ยว 14.1 ไม่ทราบและ/หรือไม่สนใจว่าเป็นพื้นที่ของใคร		
14.2 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ใน/ใกล้ชุมชน ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ได้แต่ไม่ทราบว่าองค์กร หน่วยงานหรือใครที่เป็นเจ้าของพื้นที่		
14.3 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ใน/ใกล้ชุมชน ทราบว่าองค์กร หน่วยงานหรือใครเป็นเจ้าของพื้นที่ แต่ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องขออนุญาต		
14.4 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ใน/ใกล้ชุมชน ทราบว่าองค์กร หน่วยงานหรือใครเป็นเจ้าของพื้นที่ แต่ไม่แน่ใจว่าต้องขออนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ก่อนใช้ประโยชน์หรือไม่		
14.5 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องอยู่ใน/ใกล้ชุมชน ทราบว่าองค์กร หน่วยงานหรือใครเป็นเจ้าของพื้นที่ และชุมชนได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง		
15. ความภูมิใจของท่านต่อแหล่งท่องเที่ยวที่ท่านดำเนินการจัดการท่องเที่ยว 15.1 ไม่รู้สึกภูมิใจต่อแหล่งท่องเที่ยว		
15.2 รู้สึกภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวน้อย		
15.3 รู้สึกภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวปานกลาง		
15.4 รู้สึกภาคภูมิใจแหล่งท่องเที่ยวมาก อยากระบายความรู้สึก		
15.5 รู้สึกภาคภูมิใจและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด อยากระบายความรู้สึก		
องค์ประกอบด้านการจัดการ		
16. การวางกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการ ดูแลหรือปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยว 16.1 ไม่ทราบไม่สนใจและ/หรือคิดว่าไม่จำเป็นที่จะต้องมีกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยว		
16.2 มีกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยวแต่ไม่ทราบรายละเอียดของกฎระเบียบ		
16.3 มีกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยวและทราบรายละเอียดบางส่วนของกฎระเบียบ		

ประเด็นคำถาม	ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน
16.4 มีกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยว ทราบรายละเอียดทั้งหมดของกฎแต่ปฏิบัติเพียงบางข้อ		
16.5 มีกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยว ทราบรายละเอียดทั้งหมดและปฏิบัติตามทั้งหมด		
17. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 17.1 ไม่ทราบและ/หรือไม่คิดว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อแหล่งท่องเที่ยว		
17.2 การท่องเที่ยวไม่น่าจะทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อแหล่งท่องเที่ยว		
17.3 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อแหล่งท่องเที่ยวได้แต่ไม่ทราบว่าปัญหาอะไรบ้าง		
17.4 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อแหล่งท่องเที่ยวได้และทราบว่าเกิดปัญหาอะไรบ้างแต่ไม่ทราบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา		
17.5 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อแหล่งท่องเที่ยวได้ ทราบว่าจะเกิดปัญหาอะไร รวมถึงแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหา		
18. สภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังมีการดำเนินการท่องเที่ยว		
18.1 สภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวไม่เปลี่ยนแปลงหรือไม่แตกต่างไปจากเดิม		
18.2 มีสภาพแตกต่างจากเดิมเล็กน้อย สังเกตไม่เห็นความแตกต่าง		
18.3 มีสภาพแตกต่างจากเดิม ทрудโทรมลงไม่มากนัก		
18.4 มีสภาพแตกต่างเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก		
18.5 มีสภาพแตกต่างไปจากเดิมมาก ทрудโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด		
19. การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวภายหลังมีการท่องเที่ยว		
19.1 ไม่มีความจำเป็นต้องแก้ปัญหาใดๆ ที่เกิดกับแหล่งท่องเที่ยว		
19.2 อาจดำเนินการแก้ไขเล็กน้อย		
19.3 อาจมีการดำเนินการแก้ไขบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ แค่แก้ไขปัญหาให้ไม่ลุกลาม		
19.4 มีการดำเนินการแก้ไขสม่ำเสมอ ทันทิ ปัญหาไม่ลุกลาม		

ประเด็นคำถาม	ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน
19.5 มีการดำเนินการแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ ทันที ปัญหาไม่ลุกลามและมีการวางแผนป้องกันก่อนเกิดปัญหา		
<p>องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน </p> <p>20. การร่วมแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชนก่อนมีการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>20.1 ไม่มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น รับรู้ภายหลังที่ชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวแล้ว</p>		
20.2 ไม่มีส่วนในการแสดงความคิดเห็นแต่รับรู้ก่อนที่ชุมชนจะมีการจัดการท่องเที่ยว		
20.3 มีส่วนแสดงความคิดเห็นในบางเรื่อง เช่น การให้ข้อมูล และรับรู้ก่อนที่ชุมชนจะมีการจัดการท่องเที่ยว		
20.4 มีส่วนแสดงความคิดเห็นมากในเกือบทุกเรื่อง รับรู้ก่อนที่ชุมชนจะมีการจัดการท่องเที่ยว		
20.5 มีส่วนแสดงความคิดเห็นตั้งแต่การกำหนดว่าควรมีการท่องเที่ยวของชุมชนหรือไม่และมีส่วนแสดงความคิดเห็นมากที่สุดในทุกเรื่องหรือเกือบทุกเรื่อง		
<p>21. การร่วมวางแผนของคนในชุมชนก่อนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน</p> <p>21.1 ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนก่อนที่ชุมชนจะมีการจัดการท่องเที่ยว</p>		
21.2 มีส่วนร่วมในการวางแผนก่อนที่ชุมชนจะมีการจัดการท่องเที่ยว น้อย		
21.3 มีส่วนร่วมในการวางแผนปานกลาง เช่นการให้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผนและเข้าร่วมเมื่อถูกร้องขอให้ร่วม		
21.4 มีส่วนร่วมในการวางแผนมาก เช่น ให้ข้อมูล ร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนก่อนที่ชุมชนจะมีการจัดการท่องเที่ยวแต่ไม่ได้ร่วมกำหนดว่าชุมชนควรจัดการท่องเที่ยวหรือไม่		
21.5 มีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุดทั้งให้ข้อมูล ร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผน และร่วมกำหนดว่าชุมชนควรจะดำเนินการจัดการท่องเที่ยวหรือไม่		

ประเด็นคำถาม	ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน
22.การร่วมเตรียมการของคนในชุมชนก่อนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน		
22.1 ไม่มีส่วนร่วมในการเตรียมการก่อนที่ชุมชนจะมีการจัดการท่องเที่ยว		
22.2 มีส่วนร่วมในการเตรียมการก่อนที่ชุมชนจะมีการจัดการท่องเที่ยวน้อย		
22.3 มีส่วนร่วมในการเตรียมการก่อนที่ชุมชนจะมีการจัดการท่องเที่ยวปานกลางเมื่อถูกขอร้องให้เข้าร่วม		
22.4 มีส่วนร่วมในการเตรียมการก่อนที่ชุมชนจะมีการจัดการท่องเที่ยวมาก แต่ไม่ได้ร่วมกำหนดว่าชุมชนควรจัดการท่องเที่ยวหรือไม่		
22.5 มีส่วนร่วมในการเตรียมการก่อนที่ชุมชนจะจัดการท่องเที่ยวมากที่สุดและร่วมกำหนดว่าชุมชนควรจะดำเนินการจัดการท่องเที่ยวหรือไม่		
23.การเข้าร่วมประกอบกิจกรรมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว		
23.1 ไม่ร่วมทำกิจกรรมและไม่เกี่ยวข้องใด ๆ กับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและไม่เป็นสมาชิกของกลุ่มดังกล่าว		
23.2 เป็นหรือไม่เป็นสมาชิกกลุ่มดังกล่าว เข้าร่วมกิจกรรมไม่บ่อยนัก เฉพาะตอนที่มึเวลาว่างแต่รับรู้เกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่ม		
23.3 เป็นสมาชิกกลุ่ม เข้าร่วมกิจกรรมเช่นร่วมประชุมประมาณร้อยละ 50 รับรู้และแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมของกลุ่ม		
23.4 เป็นสมาชิกกลุ่ม เข้าร่วมกิจกรรมเช่นร่วมประชุมประมาณร้อยละ 80 รับรู้ แสดงความคิดเห็น วางแผนในกิจกรรมของกลุ่มแต่ไม่มีส่วนในการตัดสินใจ		
23.5 เป็นสมาชิกกลุ่ม เข้าร่วมกิจกรรม เช่นร่วมประชุมทุกครั้ง ร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็น วางแผน เตรียมการและตัดสินใจในกิจกรรมของกลุ่ม		
24.รายได้ของท่านภายหลังมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน		
24.1 รายได้ไม่เพิ่มขึ้น และไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต		
24.2 รายได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต		
24.3 รายได้เพิ่มขึ้นปานกลาง เพียงพอต่อการดำรงชีวิต		
24.4 รายได้เพิ่มขึ้นมากเพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีเหลือเก็บเป็นทุนสำรองบ้าง		

ประเด็นคำถาม	ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน
24.5 รายได้เพิ่มขึ้นมากอย่างเห็นได้ชัด เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีเหลือเก็บเป็นทุนสำรอง		
25.สภาพความเป็นอยู่		
25.1 สภาพความเป็นอยู่แย่งลง		
25.2 สภาพความเป็นอยู่ไม่ดีขึ้น		
25.3 สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้นบ้าง		
25.4 สภาพความเป็นอยู่ค่อนข้างดี คุณภาพชีวิตดีขึ้น		
25.5 สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดีขึ้น แตกต่างจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด		
26. ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการสร้างอาชีพแก่คนในชุมชน		
26.1 ไม่รู้หรือคิดว่าชุมชนไม่ได้รับประโยชน์ในด้านนี้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
26.2 ช่วยสร้างอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวน้อยและไม่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว		
26.3 ช่วยสร้างอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวปานกลาง มีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและสมาชิกของกลุ่มได้รับประโยชน์		
26.4 ช่วยสร้างอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาก มีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สมาชิกของกลุ่มและกลุ่มได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่ม		
26.5 ช่วยสร้างอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาก มีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สมาชิกของกลุ่มและชุมชนส่วนรวมได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง		
องค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ		
27. ความสำคัญของการสื่อความหมายธรรมชาติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
27.1 ไม่ทราบว่า การสื่อความหมายธรรมชาติคืออะไร มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อย		
27.2 มีความสำคัญน้อยแต่มีความจำเป็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้าง เช่น ให้อาหารสัตว์		
27.3 มีความสำคัญและจำเป็นปานกลาง เป็นการให้อาหารที่จำเป็นแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ให้อาหารสัตว์ รายละเอียดเบื้องต้น		

ประเด็นคำถาม	ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน
27.4 มีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ให้ข้อมูลเส้นทาง รายละเอียดเบื้องต้น รวมถึงความสำคัญ ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง		
27.5 มีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะนอกจากเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ให้ข้อมูลเส้นทาง รายละเอียดเบื้องต้น รวมถึงความสำคัญ ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว และกฎระเบียบ วิธีปฏิบัติของนักท่องเที่ยวแล้วยังช่วยโน้มน้าวใจให้ช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว		
28. โอกาสในการเข้าร่วมการสื่อความหมายธรรมชาติของท่าน		
28.1 มีโอกาสในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการสื่อความหมายธรรมชาติของชุมชนน้อยมาก		
28.2 มีโอกาสในการเข้าร่วมน้อย อาจจะมีส่วนในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวบ้างเป็นบางครั้งเมื่อถูกถาม แต่เป็นการให้ข้อมูลทั่วไป เช่น เส้นทาง หรือรายละเอียดพื้นที่		
28.3 มีส่วนในการเข้าร่วมปานกลาง เช่น ให้ข้อมูลทั่วไปแก่นักท่องเที่ยว ข้อมูลรายละเอียดเบื้องต้น รวมถึงลักษณะ ความโดดเด่น ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว		
28.4 มีส่วนในการเข้าร่วมมาก เช่น ให้ข้อมูลทั่วไป แก่นักท่องเที่ยว ข้อมูลรายละเอียดเบื้องต้น รวมถึงลักษณะ ความโดดเด่น ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวและกฎระเบียบที่ควรปฏิบัติในพื้นที่		
28.5 มีส่วนในการเข้าร่วมมากที่สุด เช่น ให้ข้อมูลทั่วไป แก่นักท่องเที่ยว ข้อมูลรายละเอียดเบื้องต้น รวมถึงลักษณะ ความโดดเด่น ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว กฎระเบียบที่ควรปฏิบัติและเข้าร่วมในการนำนักท่องเที่ยวเข้าชมพื้นที่		

คำถามข้อ 29.1 ถึง 29.10 นั้นเลือกตามความเห็นของท่านโดยพิจารณาในหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นใช่หรือไม่ใช่ 1 คำตอบและตามสภาพความเป็นจริงในชุมชนของท่านนั้นใช่หรือไม่ใช่ 1 คำตอบ

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของท่าน			
	ตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		ตามสภาพความเป็นจริงในชุมชนของท่าน	
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
29. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรมีลักษณะอย่างไร				
29.1 เป็นการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนในปัจจุบันและอนาคต				
29.2 มีการกำหนดมาตรการในการใช้พื้นที่ เช่น การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและลดของเสียที่จะเกิดขึ้น				
29.3 เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ได้รับจากการท่องเที่ยว				
29.4 เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของชุมชนโดยปราศจากการบังคับหรือโน้มน้าว				
29.5 คนในชุมชนและชุมชนได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม				
29.6 นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว				
29.7 สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ควรมีขนาดพอเหมาะกับขนาดของพื้นที่				
29.8 สิ่งปลูกสร้างควรมีความกลมกลืนกับสภาพพื้นที่และใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น				
29.9 มีการติดตาม ตรวจสอบเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอยู่เสมอ				
29.10 ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด				

กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน

ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ชุมชนของท่านได้มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้หรือไม่ และท่านได้ร่วมประกอบกิจกรรมเหล่านี้หรือไม่ กรุณาทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ถูกต้องตามสิ่งที่ท่านทำมากที่สุดและโปรดระบุจำนวนและรายละเอียดของกิจกรรมที่ท่านได้ประกอบโดยละเอียด

30. ชุมชนของท่านมีการร่วมกันทำความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

มี ไม่มี ไม่ทราบ

ท่านได้เข้าร่วมทำความสะอาดหรือไม่

ได้ทำ ไม่ได้ทำ

จำนวนครั้งที่ท่านร่วมทำความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยวในรอบปีที่ผ่านมา ครั้ง / ปี
บริเวณที่ทำความสะอาด

1.....

2.....

3.....

31. ชุมชนของท่านมีการตรวจร่องรอย การทำลายอันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น การขีดเขียน การหักกิ่งไม้ ต้นไม้ หรือไม้

มี ไม่มี ไม่ทราบ

ท่านได้ร่วมทำการตรวจร่องรอยหรือไม่

ได้ทำ ไม่ได้ทำ

จำนวนครั้งที่ท่านทำการตรวจร่องรอยในรอบปีที่ผ่านมา ครั้ง / ปี
บริเวณที่ทำการตรวจร่องรอย

1.....

2.....

3.....

32. ชุมชนของท่านมีการสำรวจพื้นที่บริเวณที่ยังไม่ได้มีการสำรวจในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้หรือไม่

มี ไม่มี ไม่ทราบ

ท่านได้ร่วมทำการสำรวจหรือไม่

ได้ทำ ไม่ได้ทำ

จำนวนครั้งที่ท่านได้ร่วมทำการสำรวจในรอบปีที่ผ่านมา ครั้ง / ปี
บริเวณที่ทำการสำรวจ

1.....

2.....

3.....

วัตถุประสงค์ในการสำรวจ (ในกรณีที่ท่านได้เข้าร่วมสำรวจ)

เพื่อหาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มเติม เพื่อกำหนดเขตที่ห้ามให้มี/ไม่มีการท่องเที่ยว

อื่นๆ

33. ชุมชนของท่านมีการวางแผนเพื่อไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแหล่งท่องเที่ยว เช่น จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว หรือไม้

มี ไม่มี ไม่ทราบ

ท่านได้ร่วมวางแผนหรือไม่

ได้ทำ ไม่ได้ทำ

จำนวนครั้งในการวางแผนเพื่อกำหนดมาตรการดังกล่าวในรอบปีที่ผ่านมา..... ครั้ง / ปี

มาตรการที่กำหนดจากการวางแผน

1.....

2.....

3.....

34. ชุมชนของท่านมีการประสานงานกับองค์กรภายนอกชุมชนเพื่อขอความร่วมมือ ขอความช่วยเหลือในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

มี ไม่มี ไม่ทราบ

ท่านได้ร่วมงานกับองค์กรภายนอกเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวหรือไม่

ได้ทำ ไม่ได้ทำ

จำนวนครั้งในการร่วมงานกับองค์กรภายนอกชุมชน ในรอบปีที่ผ่านมา ครั้ง / ปี

องค์กรที่ติดต่อ ประสานงานด้วย

1.....

2.....

3.....

35. ชุมชนของท่านจัดให้มีการฝึกอบรมคนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวหรือไม่

มี ไม่มี ไม่ทราบ

ท่านได้ร่วมฝึกอบรมหรือไม่

ได้ทำ ไม่ได้ทำ

จำนวนครั้งที่ท่านเข้าร่วมฝึกอบรมในรอบปีที่ผ่านมา ครั้ง / ปี

หัวข้อที่ท่านเข้าร่วมฝึกอบรม ได้แก่

1.....

2.....

3.....

36. ชุมชนของท่านได้มีการจ้างงานคนในชุมชนให้ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน

มี ไม่มี ไม่ทราบ

ท่านได้จ้างคนในชุมชนทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือไม่

ได้ทำ ไม่ได้ทำ

จำนวนครั้งที่ท่านว่าจ้างคนในชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา ครั้ง / ปี

งานที่ท่านว่าจ้างคนในชุมชนให้ทำเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1.....

2.....

3.....

37. ภายในชุมชนของท่านมีการพูดคุย ชักชวนให้คนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้หรือไม่

มี ไม่มี ไม่ทราบ

ท่านได้ชักชวน พุดคุยกับคนในชุมชนเกี่ยวกับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้หรือไม่

ได้ทำ ไม่ได้ทำ

จำนวนครั้งที่ท่านพุดคุย ชักชวนหรือถูกชักชวนให้ช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้
..... ครั้ง / ปี

ประเด็นที่ท่านพุดคุยกับคนในชุมชนเกี่ยวกับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว

1.....

2.....

3.....

38. ชุมชนของท่านมีการปรับปรุงนิทรรศการ รูปแบบการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น ป้าย แผ่นพับ หรือไม่

มี ไม่มี ไม่ทราบ

ท่านได้มีส่วนช่วยปรับปรุงนิทรรศการ รูปแบบการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่

ได้ทำ ไม่ได้ทำ

จำนวนครั้งในการปรับปรุงรูปแบบการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวในรอบปีที่ผ่านมาครั้ง/ปี
รูปแบบการให้ข้อมูลที่ท่านได้มีส่วนช่วยปรับปรุง

1.....

2.....

3.....

39. ชุมชนของท่านมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงกฎระเบียบที่ควรปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

มี ไม่มี ไม่ทราบ

ท่านเคยแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงกฎระเบียบที่ควรปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

ได้ทำ ไม่ได้ทำ

จำนวนครั้งที่ท่านแจ้งให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้
..... ครั้ง / ปี

ข้อห้ามหรือข้อควรปฏิบัติที่ท่านแจ้งแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่

1.....

2.....

3.....

40. ในรอบปีที่ผ่านมา ชุมชนของท่านมีการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น การบริจาคเงินเพื่อนำไปดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว หรือไม่

มี ไม่มี ไม่ทราบ

จำนวนครั้งของการรับบริจาคจากนักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกชุมชน ครั้ง / ปี

วัตถุประสงค์ของการรับบริจาค (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เพื่อบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว
- เพื่อเป็นกองทุนของกลุ่มการท่องเที่ยวในชุมชน
- เพื่อเป็นสวัสดิการของคนในชุมชน
- เพื่อบริจาคให้วัด หรือองค์กรอื่นๆ ในชุมชน
- ไม่ทราบ
- อื่นๆ โปรดระบุ

41. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

*****ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านเป็นอย่าง